

Utvärdering av Läslyftet

Delrapport 2: Erfarenheter av Läslyftet läsåret 2015/16

Sara Carlbaum, Eva Andersson och Anders Hanberger

Umeå Centre for Evaluation Research
Evaluation Report, December 2016

Umeå Centre for Evaluation Research
Umeå University, Sweden

ISSN 1403-8056
ISBN 978-91-7601-650-3

© UCER, Sara Carlbaum, Eva Andersson och Anders Hanberger

Förord

Föreliggande rapport är den andra i en serie rapporter som presenteras inom ramen för den nationella utvärderingen av Läslyftet. Utvärderingen, som genomförs på uppdrag av Skolverket, undersöker avtryck och effekter av Läslyftet på bl.a. kollegialt lärande. Utvärderingen utförs av en grupp forskare vid Centrum för utvärderingsforskning (UCER), Umeå universitet, tillsammans med forskare vid Göteborgs, Karlstads och Oslo universitet.

I en första rapport (Roe och Tengberg, 2016) presenterades en analys av de första 13 moduler som deltagare i Läslyftet kunde välja bland under läsåret 2015/16. Information om hur man arbetar med modulerna beskrivs på Läs- och skrivportalen <https://lasochskrivportalen.skolverket.se/#/> där också modulerna presenteras. Nya moduler är under utveckling och kommer efterhand att göras tillgängliga på portalen.

I föreliggande rapport undersöks olika målgruppers erfarenheter av Läslyftet under första läsåret i huvudomgången som pågår under perioden 2015/16 till våren 2018. Rapporten redovisar och analyserar huvudmäns, rektorers, handledares och lärares erfarenheter och bedömningar av effekter av Läslyftet under läsåret 2015/16. Rapporten har utarbetats av Sara Carlbaum, Eva Andersson och Anders Hanberger.

Vår förhoppning är att rapporten kan komma till användning i det fortsatta arbetet med Läslyftet och i andra satsningar som syftar till att utveckla undervisning. Har du synpunkter på rapporten går det bra att mejla dem till undertecknad. Kort information om utvärderingen finns på UCER:s hemsida där också rapporten kan laddas ner. <http://www.edusci.umu.se/forskning/utvardering/pagaende-forskningsprojekt---utvardering/>

Umeå, december 2016

Anders Hanberger, anders.hanberger@umu.se

Projektledare för utvärderingen, Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet

Innehåll

Förord.....	3
1. Inledning.....	6
Läslyftet läsåret 2015/16	7
Läsanvisning.....	7
2. Rapportens underlag och analyser	8
2.1 Enkäter	8
2.2 Analys av enkätsvaren.....	10
2.3 Intervjuer	11
2.4 Resultatredovisning av enkäter och intervjuer.....	12
3. Huvudmännens erfarenheter.....	13
3.1 Sammantagen bedömning av Läslyftet.....	13
3.2 Vad kännetecknar huvudmän som besvarade enkäten?.....	13
3.3 Huvudmännens motiv för deltagande i Läslyftet	14
3.4 Vad har huvudmännen gjort i Läslyftet?.....	15
3.5 Läslyftets bidrag till att en fortbildningsmodell etablerats.....	17
3.6 Läslyftets bidrag till pedagogiskt-didaktiska samtal mellan huvudmannens skolenheter..	17
3.7 Läslyftets bidrag till ett stärkt kvalitetsarbete	17
3.8 Läslyftets bidrag till en stärkt fortbildningspolicy.....	18
3.9 Fortsätter Läslyftet med statsbidrag till handledare för andra skolenheter?	19
3.10 Kommer huvudmännen att fortsätta stödja dem som redan deltagit eller andra i Läslyftet?.....	19
3.11 Förhoppningar i intervjuerna om Läslyftets bidrag.....	21
3.12 Sammanfattning.....	21
4. Rektorernas erfarenheter	22
4.1 Sammantagen bedömning av Läslyftet.....	22
4.2 Skolverkets rektorsinsatser och huvudmannens stöd.....	23
4.3 Motiv för deltagande i Läslyftet	24
4.4 Kollegialt samarbete innan Läslyftet	25
4.5 Vad gjorde rektorerna i sin roll som rektor?.....	25
4.6 Effekter på kollegiala samtal och undervisningskulturen.....	26
4.7 Effekter på eleverna.....	26
4.8 Andra effekter	27
4.9 Läslyftets fortsättning.....	27
4.10 Sammanfattning.....	28

5. Handledarnas erfarenheter.....	29
5.1 Sammantagen bedömning av Läslyftet.....	29
5.2 Erfarenheter av handledarutbildningen	29
5.3 Stöd från huvudman och rektor.....	31
5.4 Förutsättningar i form av fortbildningsmodellens upplägg.....	33
5.5 Vad har de gjort i sin roll som handledare?	34
5.6 Effekter på kort sikt.....	36
5.7 Att handleda utifrån modulerna.....	37
5.8 Att fortsätta det kollegiala lärandet för språk-, läs- och skrivutveckling	44
5.9 Sammanfattning	45
6. Lärarnas erfarenheter	46
6.1. Sammantagen bedömning av Läslyftet.....	46
6.2 Organisering och förutsättningar för Läslyftets genomförande	48
6.3 Kollegiala samtal, handledare och rektors stöd	49
6.4 Modulerna.....	54
6.5. Vad har Läslyftet inneburit för lärarna själva?.....	63
6.6. Vad har Läslyftet inneburit i läslyftsgrupperna?	65
6.7. Vad har Läslyftet inneburit för lärarnas skolor?	67
6.8. Har Läslyftets undervisningsaktiviteter förbättrat elevernas språkutveckling?	69
6.9. Vad har Läslyftet bidragit till när det gäller elevernas aktivitet i relation till språk?	71
6.10 Sammanfattning.....	73
7. Sammanfattande resultat.....	74
7.1 Målgruppernas samlade bedömning av Läslyftet	74
7.2 Målgruppernas värdering av olika stöd	75
7.3 Målgruppernas bedömning av Läslyftets effekter	76
7.4 Slutsatser om Läslyftet efter första läsåret.....	80
Referenser.....	83
Bilagor.....	84
Bilaga 1 Den nationella utvärderingens syfte och utvärderingsfrågor.....	84
Bilaga 2. Enkät till huvudmän i Läslyftet läsåret 2015/16	85
Bilaga 3. Enkät till rektorer i Läslyftet läsåret 2015/16.....	90
Bilaga 4: Enkät till handledare i Läslyftet läsåret 2015/16.....	97
Bilaga 5: Enkät till lärare i Läslyftet 2015/2016.....	121

1. Inledning

Detta är den andra rapporten i en serie rapporter som presenteras från den nationella utvärderingen. I rapporten redovisas huvudmäns, rektorers, handledares och lärares¹ erfarenheter av Läslyftet under första läsåret i huvudomgången. Resultaten kommer, tillsammans med ytterligare material som samlas in under hösten och nästa läsår, att användas i den slutrapport som planeras presenteras i slutet av vårterminen 2018.

Ytterst syftar Läslyftet till att förbättra alla elevers språk-, läs- och skrivförmågor och skolresultat. Hur Läslyftet är tänkt att bidra till förbättrade skolresultat kan beskrivas i en tänkt effektkedja: Om handledare utbildas och handleder lärare genom minst två Läslyftsmoduler förväntas lärarnas (a) *kompetens i språk-, läs- och skrivdidaktik* att öka och likaså (b) *kollegialt samarbete och lärande* kring språk-, läs- och skrivutveckling. Språkmedvetna och samarbetsinriktade lärare förväntas (c) utveckla ett *kvalitativt bättre språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt* i alla ämnen vilket i sin tur antas (d) förbättra *alla elevers läs- och skrivförmågor och lärande* och deras (e) *skolresultat*. Läslyftets aktiviteter syftar därmed till att utveckla undervisningskulturen och fortbildningskulturen och det systematiska kvalitetsarbetet (Carlbaum m.fl., 2015; Skolverket, 2014; Utbildningsdepartementet, 2013). I denna rapport undersöks Läslyftets effekter på a-c och på undervisnings- och fortbildningskulturen och det systematiska kvalitetsarbetet. Vi söker också efter andra effekter och konsekvenser av Läslyftet som vi kunnat upptäcka i enkäter och intervjuer, samt förklaringar till effekter. Som framgår av utvärderingens övergripande syfte och frågor (bilaga 1) kommer utvärderingen inte att undersöka effekter på elevers skolresultat (e) och enbart lärares bedömningar av effekter på elevers läs- och skrivutveckling och lärande (d).

Begreppet "effekter" används i rapporten för förändringar och påverkan som kan kopplas till Läslyftet och syftar inte på kausala samband. En effekt av Läslyftet kan t.ex. vara att lärarna säger att de upplever att deras insikter om språkets betydelse i alla ämnen ökat, att deras engagemang för att främja läsförmågan ökat eller att de i högre grad än tidigare planerar undervisningen tillsammans med sina kollegor. Andra effekter som kan framträda är t.ex. att huvudmän och rektorer uppger att de utbildat fler handledare än vad som täcks av statsbidraget (spinn-off effekt) eller att Läslyftet inneburit att annan utveckling av undervisningen har fått stå tillbaka (undanträngningseffekt). Effekter som vi identifierat under läsåret 2015/16, utifrån målgruppernas svar, benämns i rapporten effekter under genomförandet och på kort sikt. Effekter på längre sikt undersöks i en senare rapport.

Begreppen "undervisningskultur" och "fortbildningskultur" används i rapporten i enlighet med hur Skolverket använder begreppen. En utvecklad undervisningskultur innebär, enligt Skolverket, att lärare kontinuerligt planerar mer tillsammans och systematiskt

¹ I rapporten används genomgående beteckningen "lärare" för alla som deltar i Läslyftet och inte är handledare. Även förskollärare i förskoleklass, fritidspedagoger, specialpedagoger och skolbibliotekarier räknas alltså som lärare.

prövar, dokumenterar och utvärderar olika didaktiska strategier och undervisningsaktiviteter. En utvecklad fortbildningskultur innebär ett kollegialt lärande där grupper av lärare regelbundet tar sig an relevanta forskningsresultat, diskuterar dessa och utarbetar strategier för att omsätta lärdomarna i undervisningen. Därmed blir såväl undervisningen som fortbildningen en del av det systematiska kvalitetsarbetet (Skolverket 2014). Det betyder förenklat att undervisningskulturen kan kännetecknas av att lärare arbetar på egen hand eller att de planerar och utvecklar undervisningen tillsammans. En fortbildningskultur kan inriktas mot enskilda lärares fortbildningsbehov eller utgå från skolenhetens fortbildningsbehov.

Läslyftet läsåret 2015/16

Under 2015/16 har deltagarna i Läslyftet kunnat välja mellan 13 moduler och i utvärderingens första delrapport har dessa analyserats (Roe och Tengberg, 2016). Enligt uppgift från Skolverket har 7900 lärare på 940 skolenheter deltagit i Läslyftet under läsåret 2015/16, vilket innebär åtta lärare i genomsnitt per skolenhet. 143 skolenheter är fristående skolenheter (15%), dvs de har enskilda huvudmän. Totalt har 266 huvudmän deltagit, varav 170 kommuner och 94 enskilda huvudmän. Sameskolstyrelsen och Specialpedagogiska skolmyndigheten har också deltagit och deras skolor är varken kommunala eller fristående.

Läsanvisning

Rapporten har strukturerats efter hur de fyra målgrupperna erfarit och bedömt Läslyftets genomförande och effekter. I nästa kapitel redogörs för rapportens underlag, metoder och analyser. Därefter följer fyra kapitel där huvudmännens, rektorernas, handledarnas och lärarnas erfarenheter av Läslyftet presenteras i nämnd ordning. I det avslutande kapitlet sammanfattas och jämförs målgruppernas bedömningar av effekter och där dras slutsatser om vilka effekter som målgrupperna och vi har kunnat se av Läslyftet under första läsåret.

I bilaga 1 redovisas utvärderingens övergripande syfte och utvärderingsfrågor. I fyra tabellbilagor redovisas de frågor som ställdes i enkäterna till målgrupperna. I bilagan redovisas också svaren i procent på enkätfrågor med fasta svarsalternativ.

2. Rapportens underlag och analyser

Rapporten bygger på de svar som respondenter från olika målgrupper i Läslyftet lämnat i enkäter och intervjuer. Först beskrivs kort de fyra enkäter som använts och därefter hur svaren analyserats. Därefter beskrivs intervjuerna och hur de valts ut. Avslutningsvis beskrivs hur resultat från enkäter och intervjuer redovisas i rapporten.

2.1 Enkäter

I slutet av vårterminen 2016 skickades webbaserade enkäter ut till fyra målgrupper, lärare, handledare, rektorer och representanter för huvudmannen. Respondenterna hade tre eller fyra veckor på sig för att besvara enkäten och tre eller fyra påminnelser skickades ut.

För rektorerna, handledarna och lärarna gjordes ett oberoende slumpmässigt urval bland alla som deltagit i Läslyftet läsåret 2015/16 med undantag för skolenheter, lärare eller handledare som också deltog under utprövningsomgången. Vi inkluderade inte dessa i urvalet eftersom de hade andra förutsättningar än de skolenheter och lärare som enbart deltog i huvudomgången.

2.1.1 Enkät till huvudmän

Med tanke på att antalet huvudmän som deltog i Läslyftet med statsbidrag under läsåret 2015/16 inte översteg 300 gjorde vi ett totalurval. I detta urval uteslöts dock representanter som var rektorer och ingick i det slumpmässiga urvalet för enkäten till rektorer. Andra rektorer som var anmälda som representanter för huvudmannen behölls eftersom det annars skulle innebära att enskilda huvudmän med t.ex. bara en fristående skola skulle bli underrepresenterade i enkäten till huvudmännen. Alla som fick enkäten uppmanades att besvara enkäten som representant för huvudmannen. Antalet representanter för huvudmannen överensstämmer inte helt med antalet deltagande huvudmän med statsbidrag under läsåret 2015/16. Detta beror dels på att vissa huvudmän deltog i samverkan med andra, dels på att större koncerner hade anmält samma person för flera enskilda huvudmän som ingick i samma koncern. Enkäten skickades således ut till 251 representanter för huvudmännen.

En huvudman plockades även bort eftersom representanten för Läslyftet hade slutat och vi inte fick fram vem som utsetts istället. Det kvarstod då 250 huvudmän. 172 representanter för huvudmännen besvarade enkäten. Det motsvarar en svarsfrekvens på 69 procent. Svarsfrekvensen var nästan exakt lika hög bland de kommunala och de enskilda huvudmännen. Av 34 rektorer som varit anmälda som representanter för huvudmannen i urvalet besvarade 24 enkäten vilket ger en svarsfrekvens för dessa på 70 procent.

2.1.2 Enkät till rektorer

För rektorerna genomfördes ett slumpmässigt urval av 300 skolenheter. Eftersom det är en stor omsättning på befattningen som rektor fanns inga heltäckande deltagarlistor över rektorer på de deltagande skolenheterna. Istället genomfördes ett slumpmässigt

oberoende urval av 300 skolenheter. Information om ansvarig rektor för dessa skolenheter samlades sedan in. Även här uteslöts skolenheter som deltar i en annan delstudie som ingår i vår utvärdering av Läslyftet (publiceras våren 2018). 165 rektorer besvarade enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens på 55 procent. 19 procent av de rektorer som svarade arbetade på friskolor och 80 procent på kommunala skolor (en procent tillhörde annan kategori). Eftersom det är en stor omsättning av personer på rektorstjänsterna kan detta ha inneburit att färre svarade på enkäten. Rektorer som påbörjat sin tjänst under läsåret kan antas vara mindre benägna att svara på enkäten. En annan tänkbar orsak är att rektorer som hade få lärare som deltog i Läslyftet från skolenheten var mindre involverade i Läslyftet och därmed också svarade i mindre utsträckning. Den relativt låga svarsfrekvensen bör beaktas när slutsatser dras.

2.1.3 Enkät till handledare

För handledarna gjordes ett oberoende slumpmässigt urval om 300. För att inte överbelasta vissa deltagare uteslöts handledare som deltar i en annan delstudie som ingår i vår utvärdering av Läslyftet (publiceras våren 2018). Av dessa 300 har vi fått uppgift om att fyra handledare inte har fungerat som handledare eftersom de hade fått andra arbetsuppgifter, var sjukskrivna eller hade slutat. Efter att dessa uteslutits kvarstod 296 handledare varav 223 besvarade enkäten. Det motsvarar en svarsfrekvens på 75 procent. Av bortfallet består 14 av handledare som inte kunnat nås. En bortfallsanalys genomfördes som inte visade några större systematiska skillnader i svarsfrekvens mellan handledare på kommunala respektive fristående skolor, i relation till om de deltagit som handledare med statsbidrag om 10 eller 20 procent eller i relation till hur länge de har arbetat som lärare.

2.1.4 Enkät till lärare

För lärarna gjordes ett urval om 2160 lärare motsvarande 28 procent av de lärare som Skolverket registrerat som deltagande i Läslyftet med statsbidrag och som inte deltog i utprovningssomgången. Efter utskicket av enkäten hörde flera lärare av sig och meddelade att de inte deltagit i Läslyftet av olika anledningar, t.ex. att de fått andra arbetsuppgifter. Andra hörde av sig och meddelade att de var handledare i Läslyftet. Efter att dessa uteslutits ur urvalet kvarstod 2087 lärare. Av dessa besvarade 1036 lärare enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens på 50 procent. Av bortfallet består 126 av deltagare som inte har kunnat nås. Det kan bero på att e-postadresserna inte stämde, att läraren bytt jobb eller var sjukskriven, tjänstledig eller föräldraledig. En bortfallsanalys genomfördes utifrån olika representationer av deltagande lärare så som vilka årskurser lärarna undervisade i², vilka ämnen de undervisade i, om de tillhörde fristående eller kommunala skolor, om de tillhörde skolor med högre eller lägre utbildningsnivå hos elevernas föräldrar och om de tillhörde skolor med högre eller lägre andel elever med utländsk bakgrund. Lärare på friskolor svarade i mindre utsträckning (44%) än lärare på kommunala skolor (50%) men skillnaderna var inte betydande. Men med tanke på att lärare från friskolor var något underrepresenterade i urvalet (12% jämfört med 14% i populationen) är det viktigt att vara försiktig i tolkningar av skillnader mellan lärare från kommunala

² I rapporten inkluderas även förskoleklass (F) i beteckningen årskurser även om förskoleklass formellt sätt inte är en årskurs i grundskolan.

respektive friskolor. En viss skillnad framkom i svarsfrekvensen även för de lärare som uppgavs (av huvudmannen) vara lärare i engelska eller moderna språk. Det är dock svårt att veta hur huvudmännen resonerade när de angav ämne för sina lärare i rekvisitionen till Skolverket. Vissa fyllde i en mängd ämnen och andra inga alls. Exempelvis finns få lärare i vårt urval som var angivna i rekvisitionen som lärare i Idrott och hälsa, men betydligt fler har i enkäten angett att de undervisar flest antal timmar i Idrott och hälsa. Inga större systematiska skillnader framkom i svarsfrekvensen för övriga grupper.

Eftersom de deltagande lärarna har haft flera undersökningar och utvärderingar att besvara under läsåret kan det uppkomma en svarströtthet. Flera meddelade oss att de redan hade besvarat denna enkät men åsyftade då troligen Skolverkets egna undersökningar eller en utvärdering som IFAU genomförde vid ungefär samma tidpunkt. Vi valde att inte utesluta lärare som förekom både i vårt urval och i IFAU:s urval för denna enkät. Det hade orsakat att andelen lärare i Samhällsorienterande ämnen hade blivit ytterst få i vårt underlag. Det har också framkommit att en del lärare (minst tre stycken) som fungerat som handledare besvarade enkäten riktad till lärare. Detta beror troligen på att huvudmännen i sin rekvisition till Skolverket angett även handledare som lärare och att det kan vara handledare som huvudmannen/skolenheten själv finansierar, dvs utan statsbidrag, och som därför inte förekom i listorna över vilka som var handledare. En del av bortfallet kan med andra ord förklaras med att lärare trott att de redan besvarat enkäten eller att de fått för många enkäter att svara på och därför avstått. Bortfallsanalysen visar att det finns få systematiska skevheter i urvalet, men eftersom svarsfrekvensen är låg bör man vara försiktig med att dra långtgående slutsatser från enkäten.

2.2 Analys av enkätsvaren

För att beskriva, förstå och förklara effekter, uteblivna effekter och skillnader mellan grupper med olika förutsättningar har vi analyserat enkätsvaren genom korrelationsanalys/korstabulering och använt oss av Pearsons Chi2-test. Gränsvärdet $p < 0,05$ användes för statistiskt signifikanta resultat och i rapporten redovisas endast skillnader som faller inom ramen för gränsvärdet. Vid 2x2-tabeller har Yate's korrektion använts för att testa signifikanta skillnader. Om inga signifikanta skillnader uppmätts redovisas alltså inte dessa resultat i rapporten.

Huruvida det funnits skillnader mellan huvudmän (kommunal eller enskild) har genomgående testats i alla enkäter medan bakgrundsvariablerna "andel elever med utländsk bakgrund" och "föräldrars utbildningsnivå" testades gentemot lärarnas svar. Variabeln utländsk bakgrund baseras på uppgifter i SIRIS för läsåret 2014/15 och anger andel elever födda utomlands eller med båda föräldrar födda utomlands. Variabeln föräldrars utbildningsnivå baseras också på uppgifter i SIRIS för läsåret 2014/15 och anger andel elever med minst en förälder med eftergymnasial utbildning.

Utöver dessa bakgrundsvariabler har även andra använts för att förstå och beskriva effekter. I rektorsenkäten testades svaren exempelvis mot skolenheternas storlek och tidigare undervisningskultur. I handledarenkäten testades exempelvis handledarnas tidigare erfarenheter, om de arbetade med Läslyftet på 10 eller 20 procent och vilket lärosäte som anordnat den handledarutbildning de deltagit i. I lärarenkäten testades exempelvis

hur länge de varit lärare, tidigare fortbildning, undervisningskulturen, vilket ämne de huvudsakligen undervisade i, vilka årskurser de undervisade, vilka moduler de arbetat med och hur motiverade de var till att påbörja Läslyftet.

I enkäterna finns också ett antal öppna svarsfält där målgrupperna kunde ange egna synpunkter och kommentarer. Svaren i de öppna svarsfälten i enkäterna används främst som exempel för att illustrera, fördjupa och förtydliga vissa resonemang och ge en rikare bild av de teman som enkätfrågorna sökt svar på.

2.3 Intervjuer

För att komplettera enkätmaterialiet genomfördes också ett antal intervjuer på telefon. Intervjuerna gjorde dels för att få kunskap för att kunna utarbeta enkätfrågor, dels för att få djupare kunskap om Läslyftet som ett komplement till enkäterna. Genom att komplettera enkätmaterialiet med intervjuer kan vi också jämföra resultaten från olika källor för en triangulering. Intervjuer har genomförts med representanter för huvudmän och handledare och redovisas i rapporten som illustrerande exempel.

Under våren 2016 genomfördes 20 intervjuer med representanter för huvudmännen, varav nio från kommunala huvudmän, nio från enskilda huvudmän, Sameskolstyrelsen samt Specialpedagogiska skolmyndigheten. Urvalet gjordes så att det skulle ge en maximal spridning av de förutsättningar som Läslyftet genomfördes under. På så sätt hoppades vi få fram en så varierad bild av Läslyftet på huvudmannanivå som möjligt. De huvudmän som valdes ut skall alltså inte representera en viss typ av huvudman utan det var den sammantagna bilden vi ville komma åt.

Urvalet av intervjuer med representanter för kommunala huvudmän gjordes så att såväl små som stora kommuner finns representerade. Likaså valde vi ut kommuner där få respektive ett flertal skolenheter deltog i Läslyftet samt kommuner där få respektive ett flertal lärare deltog. Vi valde också ut kommunerna så att de deltagande skolenheterna hade olika förutsättningar när det gäller föräldrarnas utbildningsnivå och andel elever med utländsk bakgrund. Ytterligare ett urvalskriterium var huvudmännens sammanställning av läslyftsgrupperna. Med en läslyftsgrupp avses ett antal lärare som tillsammans med en handledare träffas regelbundet för att arbeta med en så kallad modul. I urvalet ingår såväl huvudmän som hade satt samman dessa grupper inom ramen för respektive skolenhet (skolenhetsbaserat upplägg), huvudmän som bildat grupper av lärare från flera skolenheter (skolövergripande upplägg) som huvudmän som arbetat tillsammans och bildat grupper med lärare från olika huvudmän (huvudmannaövergripande upplägg).³

När det gäller intervjuerna med de enskilda huvudmännen gjordes urvalet så att både små huvudmän med en enda skola, huvudmän med ett fåtal skolor samt större koncerner finns med. Även skolenheterna hos de enskilda huvudmännen uppvisar skillnader i föräldrarnas utbildningsnivå och antalet elever med utländsk bakgrund vilket vi försökte täcka.

³ Det huvudmannaövergripande upplägget kallas av Skolverket för Huvudmän i samverkan.

Intervjuerna ligger i ett flertal fall till grund för de olika delfrågor som ställts under respektive huvudfråga i enkäten. Som exempel kan nämnas frågan om de motiv för att delta i Läslyftet som huvudmannarepresentanterna anser att huvudmannen har haft. En rad olika motiv nämndes i intervjuerna och dessa har sedan bildat delfrågor i enkäten. Vissa delfrågor tar också upp sådant som vi fick indikationer på vid utprövningen av Läslyftet och ytterligare några delfrågor har uppkommit efter våra egna funderingar och samtal med Skolverket.

Mot slutet av Läslyftets genomförande läsåret 2015/16 genomfördes också intervjuer med fem handledare. Handledarna som intervjuades förekom inte i urvalet till enkäter och valdes för att få in fördjupade synpunkter om vissa moduler som varit mindre förekommande, t.ex. Strukturerad läs- och skrivundervisning, Tematiska arbetssätt och digitala verktyg, eller Lässtrategier för skönlitteratur. Handledarintervjuerna valdes också så att de skulle ge en fördjupad kunskap om handledarnas synpunkter på handledarutbildningen varvid en spridning på handledare som deltagit i utbildning anordnad av olika lärosäten valdes ut.

2.4 Resultatredovisning av enkäter och intervjuer

Till hjälp vid läsningen av rapporten bifogas tabeller där huvudmännens, rektorernas, handledarnas och lärarnas svar på enkätfrågorna redovisas i procent (se bilaga 2, 3, 4 och 5). Vi kommer därför inte att nämna samtliga svar i texten nedan utan koncentrerar oss på de svar som vi anser mest intressanta i relation till undersökningens syften. Ofta handlar det om att vi tar upp den andel som använt svarsalternativet ”i stor utsträckning”, men ibland är det mest intressant att redovisa de som svarat att de ”inte alls” håller med om, eller har gjort, det som frågan avser.

3. Huvudmännens erfarenheter

Samtliga huvudmän som deltagit i Läslyftet med statsbidrag har utsett en representant för huvudmannen. Vem som utsetts varierade. Det kunde exempelvis vara en VD, en verksamhetsutvecklare eller en skolstrateg. I vissa fall hade en rektor utsetts till huvudmannens representant. Huvudmännens erfarenheter undersöktes genom enkäter och intervjuer. De huvudmän som också var rektorer fick dock endast huvudmannanenken om de inte hade fått rektorsenken. Enkäten besvarades alltså av personer på olika positioner men deras svar tolkas i rapporten som huvudmannens erfarenheter och benämns därför "huvudmannen" i texten nedan.

3.1 Sammantagen bedömning av Läslyftet

Huvudmännens sammantagna bild av Läslyftet framstår som mycket positiv. En majoritet (68%) ansåg att satsningen var "mycket bra" och ytterligare 27 procent ansåg att den var "ganska bra". Ingen ansåg att satsningen var "mycket" eller "ganska" dålig. Huvudmännens värdering av den information de hade fått från Skolverket spelade en roll för deras sammantagna bedömning av Läslyftet. Framförallt gällde det frågan om Skolverkets information motsvarat huvudmännens behov när det gällde Läslyftet som koncept. De som använde svarsalternativet "i stor utsträckning" på det svarade också i betydligt högre grad att Läslyftet varit "mycket bra". De som svarade att de "i stor utsträckning" fått information om "hur Läslyftet kunde organiseras och stödjas" var också mer benägna att använda svarsalternativet "mycket bra". De huvudmän som svarade "ja" på frågan om de hade "betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling i alla ämnen" var också mer benägna att svara "mycket bra" i sin sammantagna bedömning av Läslyftet. Föga förvånande fann vi ett samband mellan svaret "i hög utsträckning" på frågan om "Läslyftet bidragit till att etablera en fortbildningsmodell" och svaret "mycket bra" om den sammantagna bilden av Läslyftet.

3.2 Vad kännetecknar huvudmän som besvarade enkäten?

Av de 172 huvudmän som besvarade enkäten var 119 kommuner och 53 enskilda. För att identifiera huvudmannastorlek fick huvudmännen svara, inom givna intervall, på hur många grundskolenheter som huvudmannen ansvarade för. Av de kommunala huvudmännen uppgav sex stycken att de enbart ansvarade för en skolenhet. Eftersom det inte finns någon kommun som bara har en skolenhet avspeglar detta antagligen antalet skolenheter som svarspersonen ansvarade för och inte antalet skolenheter i kommunen. Man kan anta att detta handlar om rektorer. 53 huvudmän uppgav att kommunen ansvarade för 2-10 skolenheter, 40 stycken mellan 11-30 enheter, 13 stycken mellan 31-50 enheter och sju kommuner uppgavs ansvara för 51 skolenheter eller fler. Av de enskilda huvudmännen uppgav 35 stycken att de enbart ansvarade för en skolenhet, 14 stycken att de ansvarade för 2-10 enheter, tre stycken att de ansvarade för 11-30 enheter och en att friskolan ansvarade för 51 enheter eller fler.

En majoritet av huvudmännen (61%) hade satt samman sina läslyftsgrupper inom respektive skolenhet, medan övriga hade blandat lärare från olika skolenheter, åtminstone i några av läslyftsgrupperna. Endast en huvudman hade sina lärare blandade med lärare hos en annan huvudman. De skäl som angavs i det öppna svarsfältet för att enbart ha lärare från samma skolenhet i grupperna var mest av praktisk art, t.ex. att man på det sättet slapp restid och att det var lättare att hitta tid för handledningsgrupperna att träffas. Men en skrev också i det öppna svarsfältet att det var en fördel "... att skolans inre pedagogiska arbete stärks kring den modul/er som känns mest angelägna för den enskilda skolan". En annan skrev att det blir lättare att bedriva utvecklingsarbeten om lärarna kommer från samma stadier. Flera påpekade dock att man hade andra träffar där lärare från olika skolenheter möts. Skälen till att blanda skolenheterna var oftast att man ville skapa nya möten som man menade skulle utveckla lärarna och "ge en samsyn på skolan". Dessa kommentarer stärks av den bild vi fick från intervjuerna.

Inför läsåret 2015/16 söktes statsbidrag för fler handledare än vad medlen räckte till. Alla huvudmän fick därför inte hela det belopp som de hade sökt. Drygt hälften (53%) uppgav att man inte hade fått hela det sökta beloppet. Drygt en tredjedel (37%) uppgav samtidigt att fler lärare hade deltagit i Läslyftet än de som var anmälda till Skolverket. Av de huvudmän som lagt till lärare svarade 22 stycken att det handlade om upp till 10 extra lärare, 31 stycken uppgav mellan 11-50 fler lärare och åtta stycken skrev att över 50 extra lärare deltagit. I några fall uppgavs att över 100 extra lärare tillkommit och en huvudman skrev att 200 fler lärare deltog i Läslyftet utöver de lärare som rapporterats in till skolverket.

Huvudmännen hade i vissa fall skjutit till extra resurser för Läslyftet. Drygt var femte (23%) uppgav att huvudmannen skjutit till resurser till fler handledare än de som man hade fått statsbidrag för. En intervjuad berättade: "Vi fick 21 handledare, men i praktiken har vi 29 handledare till, alltså 50 stycken allt som allt." Ungefär en tredjedel (34%) svarade att man skjutit till resurser för att kunna frigöra mer tid till handledarna. Fler än hälften (55%) svarade att de bidragit med resurser för att täcka kostnaderna för handledarutbildningen och ungefär var tionde huvudman (11%) svarade att de hade haft kostnader för att arrangera en egen handledarutbildning. Cirka en fjärdedel (24%) uppgav att de bidragit genom att täcka kostnaderna för skillnaden mellan schablonbidraget till handledarna och deras faktiska lön. Några nämnde också kostnader för vikarier samt för fika och litteratur till läslyftsträffarna.

3.3 Huvudmännens motiv för deltagande i Läslyftet

I intervjuerna framkom motiv och aspekter som hade varit viktiga när huvudmännen valde att delta i Läslyftet. Dessa motiv frågade vi sedan om i enkäten. Rangordnar man andelen som använt svarsalternativet "i hög utsträckning" på frågan om vad som "varit viktigt för huvudmannens deltagande i Läslyftet" så får man följande rangordning:

1. Att stärka alla elevers språk-, läs och skrivutveckling (94%)
2. Att utveckla lärares språk-, läs- och skrivdidaktik (83%)
3. Att utveckla en gemensam förståelse för språk-, läs- och skrivutveckling (80%)
4. Att förbättra elevers kunskapsresultat i alla ämnen (77%)
5. Att införa eller fortsätta med en fortbildningsmodell för kollegialt lärande (68%)

6. Att ligga i framkant när det gäller skolutveckling (63%)
7. Att fortsätta en satsning inom språk-, läs- och skrivutveckling (59%)
8. Att utveckla samarbete mellan lärare från samma skola (58%)
9. Att alla lärarkategorier får strukturerad fortbildning (52%)
10. Att stärka särskilda elevgruppers språk-, läs- och skrivutveckling (37%)
11. Att det erbjöds en handledarutbildning (30%)
12. Att utveckla samarbete mellan lärare från olika skolenheter (30%)

Elevernas språkutveckling sågs alltså som det mest betydelsefulla motivet till att huvudmännen valde att delta i Läslyftet.

3.4 Vad har huvudmännen gjort i Läslyftet?

Huvudmännen var oftast delaktiga i Läslyftet såväl när beslutet om att ansöka om statsbidrag togs som under Läslyftets genomförande.

3.4.1 Huvudmännens delaktighet vid besluten om att delta i Läslyftet

I intervjuerna beskriver huvudmännen hur beslutet om att delta i Läslyftet togs. Några röster får exemplifiera:

Rektorerna i kommunen träffas en gång per år just kring skolutveckling. Inför Läslyftet hade språkutvecklaren också diskussioner med varje enskild rektor. Beslutet fattades av utvecklingsenheten. (Utvecklingsledare, kommun med 31-50 skolenheter.)

Det har främst kommit från rektorerna som haft information om Läslyftet, samt från vår utvecklingsledare och språkutvecklaren. Även de fackliga företrädarna hade fört fram att det varit mycket matte men lite språk, så det fanns ett samförstånd om att det var viktigt. Även nämnden var inriktad mot att det behövdes mer fortbildning mot språk. Jag [chefen för Bildningsförvaltningen, vår anm.] fattade beslutet själv, men det var tydligt förankrat i rektorsgruppen. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter.)

Det var jag [förstelärare med utvecklingsuppdrag, vår anm.]. Jag har legat och bevakat och väntat på detta. Jag har jobbat som svensklärare i 20 år och väntat på det. När vi fick möjlighet att söka så tog jag upp detta med vår grundskolechef och jag drog själv i ansökningsförfarandet. Även rektorerna, alla tyckte att det var bra att Läslyftet kom. (Förstelärare med utvecklingsuppdrag, enskild huvudman med 2-10 skolenheter.)

Vilken roll huvudmännen har tagit på sig i samband med beslutet framkommer i ett antal av frågorna i enkäten. Det handlar om huruvida huvudmannen anser sig ha påverkat vilka skolenheter som deltog i Läslyftet, vem/vilka som skulle bli handledare, antalet lärare som deltog och vilka lärargrupper det gällde (t.ex. lärare i olika årskurser och ämnen), läslyftsgruppernas sammansättning (skolenhetsbaserade eller skolenhetsövergripande) och vilka moduler som valdes. I samtliga beslut utom valet av moduler har huvudmannen påverkat genom att ställa sig bakom och skicka in ansökan om statsbidrag för ett visst antal skolenheter, lärare etc. Men i realiteten kan dessa beslut ha delegerats till rektorer eller skolutvecklare på skolorna så att huvudmannen enbart ansökt om det antal handledare som skolenheterna föreslagit. Det märks också på enkätsvaren där svarsalternativet "inte alls" används av vissa huvudmän på frågor om vilken roll de anser sig ha haft. I intervjuerna lyfte huvudmännen också ofta fram rektorernas roll:

Det har hela tiden varit viktigt att ha med rektorerna eftersom alla satsningar skall verkställas via rektor. Det fanns ingen anledning att tro att någon skola inte behövde detta. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter)

Alla fick erbjudande, vi gjorde inget urval utan alla som ville vara med fick vara med på det. (Utvecklingsledare, kommun med 31-50 skolenheter.)

Att skolorna fick välja om de ville vara med var dock inte alltid fallet:

Alla skolor är med. (...) Men det har ju inte varit frivilligt att vara med utan bestämdes från ledningshåll." (Rektor, kommun med 2-10 skolenheter.)

Det beslut som huvudmännen i störst utsträckning ansåg sig ha påverkat gällde "vilka skolenheter som deltar i Läslyftet". Här svarade ungefär hälften (49%) att man påverkat detta "i stor utsträckning".

Förhållandevis många svarade också att huvudmannen "i stor utsträckning" påverkat "vem/vilka som skulle bli handledare" (42%), "antalet lärare som deltar" (36%) och "vilka lärargrupper som deltar" (30%) samt "läslyftsgruppernas sammansättning" (29%). I intervjuerna framkom att huvudmannen ibland haft uttalade strategier för lärarnas fortbildning t.ex. att:

Vi har tagit alla lärare i åk 7-9 som inte är med i Mattelyftet. Varje lärare deltar antingen i Matte- eller Läslyftet och sen tillkommer eventuellt IKT och formativ bedömning. Vi har inte gjort något urval utan alla lärare som ville fick vara med och de fick välja helfart eller halvfart. De mest entusiastiska, som valde helfart, är tänkta att bli handledare så småningom. (Utvecklingsledare, kommun med 31-50 skolenheter.)

Samtliga lärare i svenska och SO har deltagit det här läsåret. Vi hade velat söka för alla, men det kunde vi inte. Vi tog bort mattelärarna, lite av arbetsmiljöskäl för de behövde en paus. Sen fick vi välja SO eller NO, men NO-lärarna hade NOT-satsningen. Svenska och SO har också de mest komplexa texterna. Tror att speciallärarna är med också, lärarna i svenska som andraspråk räknas som svensklärare. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter.)

Det beslut som minst antal huvudmän ansåg sig ha påverkat gällde valet av moduler. På den frågan använde bara 14 procent svarsalternativet "i stor utsträckning". I några intervjuer blev svaret på frågan om vilka moduler man valt att: "Hjälp det har jag glömt bort". Andra berättade att de varit betydligt mer involverade:

I höstas hade alla samma, det var jättesvårt att välja, men vi ville att alla skulle ha samma och då blev det "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen". Utifrån resonemang i de båda grupperna utifrån åldrar så bestämde vi att 4-9 gänget skulle ha "Samtal om text" under våren och F-3-lärarna skulle ha "Läsa och skriva i alla ämnen F-3". Det var mycket jag som höll i valet, så gott det gick, för jag har inte haft den tiden som det skulle ha krävt att se vad modulerna verkligen innehåller utan jag läste mer generellt om dem. (Förstelärare med utvecklingsuppdrag, enskild huvudman med 2-10 skolenheter.)

3.4.2 Huvudmännens delaktighet i Läslyftets genomförande

Mer än tre fjärdedelar av huvudmännen svarade "ja" på frågorna om de hade "betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling i alla ämnen" (87%), "betonat värdet av skolenheternas deltagande i Läslyftet" (82%), "följt upp hur Läslyftet fortgår" (86%) och "utsett person/er som samordnar Läslyftet organisatoriskt hos huvudmannen" (79%). 70 procent svarade också att de hade "följt upp elevernas språk-, läs- och skrivutveckling". Ungefär hälften (48%) hade "initierat och anordnat möten mellan handledare från olika skolenheter" och "utsett personer för att stötta handledarna" (49%).

De skillnader mellan kommunala och enskilda huvudmän som kan identifieras kan samtliga förklaras av att kommunerna oftast har fler skolenheter än vad friskolorna har. Det gäller t.ex. på frågan om huvudmannen "utsett person/er som stöttar handledare" vilket kommunerna gjort i högre utsträckning än de enskilda huvudmännen. Huvudmän som svarade att de "i stor utsträckning" varit med och påverkat "vilka skolenheter som deltar" och "vem/vilka som utsågs till handledare" uppgav också i betydligt högre grad att de "initierat möten mellan handledare från olika skolenheter", "utsett person/er som samordnar Läslyftet organisatoriskt hos huvudmannen" och "utsett person/er som stöttar handledare".

3.5 Läslyftets bidrag till att en fortbildningsmodell etablerats

En majoritet av huvudmännen (60%) svarade att Läslyftet "i hög utsträckning" bidragit till att etablera en fortbildningsmodell för kollegialt lärande. Motiven för att delta i Läslyftet hade stor betydelse för svaren på denna fråga. Det gällde exempelvis motiven att införa en fortbildningsmodell för kollegialt lärande, att utveckla lärares språk-, läs- och skrivdidaktik och att ligga i framkant när det gäller skolutveckling. De som svarade att dessa motiv "i hög utsträckning" var viktiga, svarade också i högre grad att Läslyftet "i hög utsträckning" hade bidragit till att en fortbildningsmodell hade etablerats. Även en del andra motiv hade en signifikant betydelse men dessa var inte lika lätta att förstå.

3.6 Läslyftets bidrag till pedagogiskt-didaktiska samtal mellan huvudmannens skolenheter

Den här frågan var av naturliga skäl bara relevant för de som hade fler än en skolenhet. Bland de som uppgav att de enbart hade haft skolövergripande grupper var det nästan sju av tio (69%) som använde svarsalternativet "i hög utsträckning" på frågan om Läslyftet bidragit till ett fördjupat pedagogiskt-didaktiskt samtal mellan skolenheterna och ingen som använde svarsalternativet "inte alls".

3.7 Läslyftets bidrag till ett stärkt kvalitetsarbete

Knappt hälften (42%) svarade att Läslyftet "i hög utsträckning" hade bidragit till ett stärkt kvalitetsarbete. Motiven till att delta i Läslyftet spelade även här en viss roll. De huvudmannarepresentanter som svarade att det "i hög utsträckning" var viktigt att "införa en fortbildningsmodell för kollegialt lärande" och att "ligga i framkant när det gäller skolutveckling" var mer benägna att också svara att Läslyftet "i hög utsträckning" hade bidragit till ett stärkt kvalitetsarbete.

De som ansåg att Skolverkets information "i stor utsträckning" hade motsvarat deras behov när det gäller "hur språk-, läs- och skrivutveckling kan integreras i det systematiska kvalitetsarbetet" var också mer benägna att använda svarsalternativet "i hög utsträckning" på frågan om Läslyftet "bidragit till ett stärkt kvalitetsarbete". Några av de intervjuade sa att huvudmannen hade gjort egna utvärderingar och att "det ingår i det systematiska kvalitetsarbetet att göra det", medan de flesta inte hade kommit så långt

utan svarade att man kommer att göra det "men vet ännu inte hur". En representant för huvudmännen i en kommun där man redan gjort en utvärdering sa så här i en intervju:

Mina språkutvecklare har gjort en utvärdering, det gör vi varje termin. Och den pekar starkt på att man är nöjd med både form och innehåll där det kollegiala lärandet är den största framgångsfaktorn. Men även innehållet i modulerna har man skattat högt. På vissa skolor har man jobbat över arbetslagen, breddat grupperna för att lärarna skall få träffa nya lärare. Språkutvecklarna gör utvärderingen i samråd med andra språkutvecklare i landet med tydlig koppling till det systematiska kvalitetsarbetet. (Avdelningschef, kommun med 51 skolenheter eller fler.)

3.8 Läslyftets bidrag till en stärkt fortbildningspolicy

Mindre än hälften (39%) av huvudmännen svarade att Läslyftet "i hög utsträckning" hade stärkt huvudmannens fortbildningspolicy för "gemensam kunskap och förhållningssätt". Även på denna fråga spelade vissa av motiven en signifikant roll. De som svarade att det "i hög utsträckning" varit viktigt att "införa en fortbildningsmodell för kollegialt lärande" svarade också i högre grad än övriga att Läslyftet "i hög utsträckning" bidragit till en stärkt fortbildningspolicy. Detsamma gällde de som uppgav att de ville "ligga i framkant när det gäller skolutveckling".

Flera av de intervjuade poängterade att det var just Läslyftets kollegiala fortbildningsmodell som de ville satsa på:

Absolut, absolut. Just det kollegiala lärandet är jätteviktigt i det dagliga arbetet och vi skall utveckla det mer. Vi är bara i början och skall utveckla det vidare framöver. Just i den gruppen som nu går i Läslyftet så har de kommit långt men det finns andra lärare som skulle behöva arbeta på det sättet. (Tf skolchef, övrig huvudman)

Det är vår plan nu att det här, inte bara skall handla om Läslyftet, utan att modellen skall vara ett verktyg för oss. Det har vi tryckt på i de regionala handledarutbildningarna. De skall vara tillgångar för kollegialt lärande oavsett ämne. Så det är planen och den inställningen har de som är mitt i det. (Språkutvecklare, kommun med 51 skolenheter eller fler.)

Den här formen är den som uppskattas mest både av handledare och lärare, att det är fokus på det kollegiala. Det är det som jag tror kommer att leva vidare. Vi försöker bygga "professional learning communities" och bygga nätverk mellan skolorna och skolformerna. Det är detta alla pratar om. Sen kanske det inte är löst med nedsättningen i tjänsten för handledarna efter att statsbidraget tar slut. (Avdelningschef, kommun med 51 skolenheter eller fler.)

Andra påpekade att fortbildningsmodellen redan använts under lång tid:

Vi har arbetat med Karlstads universitet genom RUC och har använt kollegialt lärande i över 10 års tid. Bland annat har vi haft en typ av aktionsforskning, för språk och för matematik - och vi har också använt NCM:s studiecirkelmateriel. Vi var glada att det blev ett sådant koncept med kollegialt lärande för tidigare hade Skolverket mycket konferenser etc. och kollegialt lärande ger mer. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter.)

Ja, det gör vi redan och gjorde redan innan både Matte- och Läslyften. Vi jobbade med Hans-Åke Scherps modell för kollegiala samtal. Skillnaden är att med lyften så får man ett tydligare vetenskapligt och ämnesmässigt inspel. De lärande samtalen i Scherps modell utgår mycket från deltagarnas erfarenhet, de har inte någon genomförandedel eller att man läser tillsammans. De är heller inte lika regelbundna och har inte den intensiteten. (Rektor, kommun med 2-10 skolenheter.)

3.9 Fortsätter Läslyftet med statsbidrag till handledare för andra skolenheter?

Knappt en tredjedel (29%) av huvudmännen svarade att de inte hade ansökt om statsbidrag för fler lärare (skolenheter) inför läsåret 2016/17. Vissa huvudmän sa att de inte hade sökt nya statsbidrag eftersom samtliga skolenheter, eller den enda skolenheten, redan hade varit involverade i Läslyftet 2015/16. De trodde då att en ny ansökan sannolikt inte skulle prioriteras.⁴ Det kunde också handla om att huvudmannen ville satsa på någon annan fortbildning nästa läsår:

Vi har väldigt bra erfarenheter av Läslyftet, så jag tror att gymnasiet vill vara med också, men inte nästa år för då håller de fortfarande på med Betyg och bedömning. (Rektor, enskild huvudman med 2-10 skolenheter.)

Andra skäl som nämndes för att avstå statsbidrag var att huvudmannen ville kunna organisera Läslyftet på något annat sätt än enligt Skolverkets modell. En intervjuad sa t.ex. att:

I arbetet med statsbidraget så måste man arbeta med en modul per termin, och vi vill eventuellt ta en modul per år och då kan man inte söka statsbidrag. (Rektor, kommun med 2-10 skolenheter.)

En annan huvudman sa att:

Vi skall inte vara med nästa år utan det kommer forskare från Luleå som skall jobba med läs- och skrivutveckling på ett fördjupat sätt. (Tf skolchef, övrig skolform med 2-10 skolenheter.)

Särskilda händelser kan också göra att huvudmännen valde att inte fortsätta:

Vi har haft många sjuka lärare, så lärarna har haft mycket att göra och har haft svårt att hinna läsa. (Rektor, enskild huvudman med en skolenhet.)

Intervjuerna visar också att det ibland är osäkert varför man gör som man gör:

Vi har inte sökt för gymnasieskolan – det finns inget särskilt skäl som jag vet, det passade väl inte in i planen just nu. (Rektor, kommun med 2-10 skolenheter.)

3.10 Kommer huvudmännen att fortsätta stödja dem som redan deltagit eller andra i Läslyftet?

Nästan tre av tio (29%) svarade att de kommer att avsätta resurser för att handledarna skall kunna "fortsätta handleda samma lärare i nya moduler" och 43 procent uppgav att man kommer att avsätta resurser för att handledarna skall kunna "fortsätta handleda andra lärare". En fjärdedel (25%) svarade att man kommer att "utbilda/uppgadera lärare till handledare". Det stöd flest huvudmän ansåg att de kommer att ställa upp med var att: "Skapa/stärka nätverk i språk-, läs- och skrivutveckling för handledare och lärare." Mer än hälften (58%) svarade ja på den frågan. Ungefär en tredjedel av huvudmännen (27-35%) svarade "vet ej" på de frågor i enkäten som handlade om huruvida

⁴ Enligt Skolverket har medlen till Läslyftet varit översökta och eftersom man prioriterade en nationell spridning av insatsen hade man som princip att skolenheter som redan hade deltagit i Läslyftet under ett läsår endast kunde delta nästa år i mån av plats.

huvudmannen kommer att fortsätta att stödja de handledare och lärare som redan deltagit i Läslyftet.

Nästan hälften (48%) av huvudmännen svarade att man kommer att "avsätta resurser för annan fortbildning i språk-, läs- och skrivutveckling". Märkligt nog var det en signifikant samstämmighet mellan de som sa att de kommer att avsätta resurser för annan språkutvecklande fortbildning och de som sa att de kommer att stödja Läslyftet med fortsatta resurser. Man kunde annars ha tänkt sig att de som ville fortsätta med annat skulle avstå från att stödja Läslyftet. Men i frågan ingick att det handlade om just andra språkutvecklande insatser vilket kan tolkas som att man ser ett stort behov av att utveckla didaktiken för detta och därför vill stödja språkutveckling på flera olika sätt.

Flera huvudmän berättade i intervjuerna att de hade en språksamordnare eller liknande som hade i uppgift att hålla i nätverk kring språkutveckling. Ett par hade också gått eller påbörjat den nya utbildningen på Nationellt centrum för språkutveckling. Men en huvudman sa också att:

Det finns en språkutvecklare i kommunen på 100% och hon har bjudit in föreläsare och så. Men inte med den systematik och bredd i innehållet som Läslyftet har. Det finns två samordnande funktioner – språkutvecklaren som ansvarar för innehållet och handledningen av handledarna och en utvecklingsledare som samlar rektorerna och samordnar sådant som schemaläggning och andra praktiska frågor, t.ex. hur lärarna skall kompenseras i tid. Alla kompetensdagar kan inte gå åt till detta, vi behöver ibland ha in annat också. Utvecklingsledaren har också överblick över alla utvecklingsinsatser. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter.)

De intervjuade huvudmännen tillfrågades också om de planerade att använda läslyftsmaterialet efter att Läslyftet med statsbidrag avslutats för deras del. Här följer några av svaren från de som planerade att göra så:

Ja, de som varit igång nu skall fortsätta med nya moduler. Vi har nu haft studiedagar med fördjupat arbete runt modulerna. Nästa år kommer de som varit igång nu att få träffa andra lärare beroende på vilken modul de väljer. (Språkutvecklare, kommun med 51 eller fler skolenheter.)

Att språk-, läs- och skrivutvecklarna skall arbeta för att Läslyftet, både modulerna och texterna, skall användas även efter 2018 ligger i vår plan. Det är deras uppgift att se till att detta förs vidare och används. Min avdelning kommer att arbeta för att samtliga lärare skall känna till Läslyftet och arbeta med det på något sätt, om inte med hela modulerna så i andra satsningar där detta kan ingå. (Avdelningschef, kommun med 51 skolenheter eller fler.)

Vi kommer att ta in fler grupper även efter att statsbidraget tar slut. Har sökt statsbidrag även för 2016/17 men fick avslag. Eventuellt försöker vi hitta på något på egen hand för lärarna i årskurserna F-3. Vet inte om det blir just nästa år – men det är ett jättebra material. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter.)

Andra är mer tveksamma till om de kommer att fortsätta med Läslyftet eller läslyftsmaterialet framöver:

Jag tror inte att vi kommer att fortsätta med fler moduler. Vi vill gå vidare med något annat skolutvecklingsprojekt. Det är en prioriteringsfråga. (VD, enskild huvudman med 2-10 skolenheter.)

Jag har svårt att tro att lärarna skulle trycka ut artiklar och titta på filmer och så för jag tror inte att de tycker att de har tiden för det. Då vill man nog ha tid avsatt på en studiedag eller så. Då vill man nog inte ha så teoretiskt utan mer konkret i en materialbank med små material. (Specialpedagog, kommun med 2-10 skolenheter.)

3.11 Förhoppningar i intervjuerna om Läslyftets bidrag

Eftersom intervjuerna gjordes tidigt under våren 2016, dvs. när Läslyftet 2015/16 bara hade kommit drygt halvvägs, så fick huvudmännen svara på vad de hoppades att Läslyftet skulle ha bidragit med om fem år. Vanligt var att de intervjuade hoppades att huvudmannen skulle ha fått strukturer för det kollegiala lärandet och att lärarna använde fler och bättre språkdidaktiska strategier. Flera lyfte också fram en ökad måluppfyllelse, dvs. "att elevresultaten skall ha ökat i samtliga ämnen", som en huvudmannarepresentant uttryckte det. Men även annat togs upp, t.ex. en förhoppning om att rektorerna skulle ha "förbättrat sitt ledarskap, blivit mer delaktiga i vad som händer i klassrummet", "en likvärdig skola", "förståelse för svårigheten att ta till sig olika texter", "en utvecklad v-känsla här bland lärarna i årskurs 7-9" eller att det "känns naturligt att auskultera hos varandra".

I intervjuerna framkom att Läslyftet ofta är en fortsättning på andra fortbildningssatsningar som huvudmännen gjort med syfte att främja elevernas språkutveckling och lärarnas språkdidaktik. Exempel på sådana är "Läsa-, skriva-, räknasatsningen", "Reading to learn", "Genrepedagogik för nybörjare", "Att skriva sig till läsning", "Sju nycklar för framgång – språkutvecklingsnyckeln" samt olika satsningar som gjorts med eget framtagna material. Detsamma gäller fortbildningsmodellen med kollegialt lärande som många var bekanta med redan före Läslyftet. Framförallt är det Matematiklyftet som många har erfarenhet från, men även andra fortbildningar. En intervjuuperson berättade t.ex. om en språksatsning i Karlstad:

Det var ganska likt Läslyftet, med växelvis läsning/föreläsningar och diskussioner med en lärledare. (Förvaltningschef, kommun med 2-10 skolenheter.)

Att många har tidigare erfarenheter från språkutvecklande fortbildning och/eller kollegialt lärande gör att man får vara försiktig i tolkningarna av vilka effekter som kan tillskrivas just Läslyftet.

3.12 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar resultaten att mindre än hälften av huvudmännen fick statsbidrag i den omfattning som de hade sökt och att var femte skjutit till egna resurser för att finansiera fler handledare. Det har funnits olika motiv för deltagande i Läslyftet. Störst andel huvudmän, drygt nio av tio, uppgav att det "i hög utsträckning" varit ett viktigt motiv att "stärka alla elevers språk-, läs- och skrivutveckling". Huvudmännens sammantagna bild av Läslyftet är mycket positiv. Nästan sju av tio tyckte att satsningen var "mycket bra". Både statsbidraget och handledarutbildningen värderades högt och majoriteten av huvudmännen uppgav också att de i "stor utsträckning" fått information från Skolverket som motsvarade deras behov. Omkring hälften av huvudmännen bedömde att Läslyftet "i hög utsträckning" bidragit till att etablera en fortbildningsmodell för kollegialt lärande, till ett stärkt kvalitetsarbete och också till att stärka huvudmannens fortbildningspolicy i kollektiv riktning. Omkring var tredje huvudman uppgav att de kommer att avsätta resurser för att fortsätta stödja handledarna så att de kan handleda samma lärare i nya moduler och/eller andra lärare och mer än hälften av huvudmännen sa att de kommer att skapa eller stärka nätverk i språk-, läs- och skrivutveckling för handledare och lärare.

4. Rektorernas erfarenheter

I det här kapitlet redogör vi för rektorernas erfarenheter av att ha medverkat i Läslyftet under läsåret 2015/16. Rektorernas roll i Läslyftet är främst att skapa goda förutsättningar för att genomföra Läslyftet på skolenheten och att vara ett stöd för handledare och lärare, samt att följa upp Läslyftets genomförande.

Av de rektorer som besvarat enkäten hade drygt hälften (54%) arbetat tre år eller kortare på skolenheten, en fjärdedel (26%) 4-6 år och två av tio 7 år eller längre. En majoritet av rektorerna hade dock arbetat 7 år eller längre som rektor när de också räknade in andra skolenheter där de arbetat. Fyra av tio rektorer som besvarat enkäten var också anmälda som huvudmannens representant till Skolverket. Dessa rektorer besvarade enkäten i egenskap av rektor och har inte fått huvudmannaenkäten.

I kapitlet redovisas hur rektorerna uppfattade Läslyftet och det stöd de fått från Skolverket och huvudmannen, vilka motiv som fanns för skolenhetens deltagande och framförallt hur de bedömde effekter av Läslyftet. Inledningsvis redovisas rektorernas generella omdöme om Läslyftet och därefter hur de bedömde i vilken utsträckning Skolverkets information om Läslyftet motsvarade deras behov, samt hur de uppfattade huvudmannens stöd. Vi fortsätter med att redovisa vilka motiv som rektorerna angett som skäl till skolenhetens deltagande och deras bedömning av det kollegiala samarbetet på skolenheten innan Läslyftet. Därefter redovisas vad de gjorde som rektor för att underlätta genomförandet av Läslyftet på skolenheten och hur de i maj 2016 bedömde effekter av Läslyftet på kollegiala samtal, elevers språk-, läs- och skrivutveckling och andra effekter som vi kunnat utläsa i rektorernas enkätsvar.

Vi har genomgående undersökt om det finns skillnader i rektorers svar på effektfrågorna mellan rektorer som arbetade på friskolor respektive kommunala skolor och om det finns skillnader mellan stora och små skolenheter⁵. Vi undersökte också hur rektorerna bedömde att lärarna arbetade tillsammans innan Läslyftet och effekter på kollegialt samarbete/undervisningskulturen. Om signifikanta skillnader framträder redovisas dessa. Anges inte detta, föreligger inga signifikanta skillnader.

4.1 Sammantagen bedömning av Läslyftet

Generellt sett var de rektorer som svarade på enkäten mycket nöjda med Läslyftet. På frågan om deras sammantagna bedömning av Läslyftet svarade de flesta (74%) att Läslyftet är "mycket bra", två av tio (24%) "ganska bra" och ett fåtal (2%) "varken bra eller dåligt". En rektor med positiva erfarenheter skrev i det öppna svarsfältet:

Jag gillar modellen för både Läslyftet och Matematiklyftet. Det berikar verkligen elevers lärande. Engagemanget hos mina lärare har varit fantastiskt stort vilket annars kan variera. Det finns ett

⁵ Om skolenhetens storlek haft betydelse för effekterna undersöktes efter hur rektorerna svarade på frågan om hur många lärare som arbetade på skolenheten (Fråga 3, bilaga 3).

stort "sug" efter det kollegiala lärandet. Vi kommer under hösten att fortsätta med modellen fast inte i samma tempo.

På den sista punkten, som gällde tempot i Läslyftet, hade rektorer en del negativa kommentarer:

Det har tagit mycket tid och kraft från många. Man upplever det positivt men krävande och denna arbetstidsbelastningskänsla har lite tagit bort glädjen i fortbildningsarbetet. Vi skulle nog ha tagit bort fler övriga uppgifter så hade känslan varit än mer positiv.

Liknande synpunkter, som tecken på att det har varit svårt att hinna med allt under den tid som tillhandahållits för Läslyftet, framfördes av flera rektorer där några också uppgav att de kommer att fortsätta med Läslyftet under hösten men då i ett lägre tempo.

4.2 Skolverkets rektorsinsatser och huvudmannens stöd

Skolverket erbjöd rektorer två konferenstillfällen, det första i maj 2015 och det andra i mars-april 2016. Det första tillfället, som var en endagskonferens, syftade till att ge en gemensam förståelse för Läslyftet, fortbildningsmodellen och de praktiska förutsättningar som rektorn behöver skapa för fortbildningen. Den andra, en tvådagarskonferens, fokuserade på hur rektor kan stödja ett långsiktigt hållbart utvecklingsarbete och lärares lärande utifrån Läslyftet.

Över hälften (63%) av rektorerna deltog i den första konferensen men bara knappt hälften (49%) i den andra. I enkäten fick rektorerna besvara frågor om och bedöma värdet av Skolverkets information som de kunnat inhämta på konferenserna eller på annat sätt. De flesta (88%) rektorer svarade att de tyckte att Skolverkets information "i stor utsträckning" motsvarade deras informationsbehov om "Läslyftet som koncept", sju av tio (69%) svarade så om "Vilka moduler det finns att välja på" och en lika stor andel (70%) om "Hur Läslyftet kan organiseras och stödjas". Inte fullt lika många (64%) svarade på motsvarande sätt om Skolverkets information om "Hur ett långsiktigt utvecklingsarbete för att lärares lärande kan stödjas" och drygt hälften (58%) använde svarsalternativet "i stor utsträckning" om "Rektors roll i Läslyftet". Drygt hälften (53%) svarade "i stor utsträckning" om "Hur språk- läs- och skrivutveckling kan integreras i det systematiska kvalitetsarbetet" och knappt hälften (46%) om "villkoren för statsbidraget". Endast en fjärdedel (25%) av rektorerna upplevde att Skolverkets information "i stor utsträckning" motsvarade deras informationsbehov om "Huvudmannens roll i Läslyftet". Framförallt upplevde rektorer som lämnat kommentarer att den sista rektorskonferensen var undermålig:

Senaste dagen för skolledare i Malmö var inte bra. Jag upplevde att ni inte har förtroende för oss skolledare som genomför det hela. Utbildning på låg nivå, alldeles för många människor som ledde det hela, behöver skolverket ta in ledare utifrån? Se på upplägget i mattelyftet, detta har genomförts mycket professionellt under alla år som jag har deltagit där.

De som deltog i den första rektorskonferensen använde svarsalternativet "i stor utsträckning" i högre grad än de som inte deltog på alla delfrågor utom på frågorna "hur Läslyftet kan organiseras och stödjas" och "Hur ett långsiktigt utvecklingsarbete för lärande kan stödjas". Deltagande i den andra konferensen visar inga signifikanta korre-

lationer. I rektorsenkäten ställdes också ett antal ja- och nej-frågor om rektorernas erfarenhet av huvudmannens engagemang och stöd. Över hälften (64%) av rektorerna svarade att huvudmannen vid genomförandet av Läslyftet "Betonat värdet av skolenhetens deltagande", medan något färre (42%) svarade att huvudmannen "Följt upp hur Läslyftet fortgår" och "Initierat och anordnat möten mellan handledare från olika skolenheter", samt "Varit ett stöd för dig som rektor" (39%). Vi vet dock inte hur stor andel av rektorerna som hade behov av stöd från huvudmannen. En liten andel (15%) svarade att huvudmannen "skjutit till ekonomiska resurser för att fler lärare ska kunna delta" och samma andel att huvudmannen "skjutit till extra ekonomiska resurser för andra ändamål".

Sammantaget svarade majoriteten av rektorerna att Skolverkets information i "stor utsträckning" motsvarat deras behov av information med undantag för informationen om huvudmannens roll i Läslyftet. Mellan fyra till sex av tio rektorer upplevde att huvudmannen på ett eller annat sätt varit delaktig i genomförandet av Läslyftet på skolenheten.

4.3 Motiv för deltagande i Läslyftet

Rektorerna kunde i enkäten ange flera olika motiv för skolenhetens deltagande i Läslyftet. Rangordnar man motiven utifrån andelen rektorer som använt svarsalternativet "i hög utsträckning" får man följande lista:

1. Att stärka alla elevers språk-, läs- och skrivutveckling (93%)
2. Att utveckla en gemensam förståelse för språk-, läs och skrivutveckling (83%)
3. Att utveckla lärares språk-, läs- och skrivdidaktik (79%)
4. Att förbättra elevers kunskapsresultat i alla ämnen (77%)
5. Att införa eller fortsätta med en modell för kollegialt lärande (76%)
6. Att utveckla samarbete mellan lärare från samma skolenhet (69%)
7. Att fortsätta en satsning inom språk-, läs- och skrivutveckling (67%)
8. Att ligga i framkant när det gäller skolutveckling (66%)
9. Att alla lärarkategorier får strukturerad fortbildning (63%)
10. Att stärka särskilda elevgruppers språk-, läs-, och skrivutveckling (37%)
11. Att utveckla samarbete mellan lärare från olika skolenheter (31%)
12. Att genomföra huvudmannens intentioner (26%)
13. Att det erbjöds en handledarutbildning (16%)

På en av dessa frågor framträder skillnader mellan kommunala och friskolor. De flesta rektorer (85%) i kommunala skolor angav "i hög utsträckning" för motivet "att förbättra elevers kunskapsresultat i alla ämnen", medan en lägre andel (55%) av friskolerektorerna uppgav detta motiv "i hög utsträckning".

När det gällde "att utveckla särskilda elevgruppers språk-, läs- och skrivutveckling" nämnde flera rektorer att det handlade om elever i de yngre åldrarna/årskurserna, läs-svaga elever eller elever med annat modersmål än svenska.

Vem eller vilka uppfattade rektorerna främst som drivande för att skolenheten skulle delta i Läslyftet? En stor majoritet (66%) av rektorerna uppgav att rektor (nuvarande eller föregående) drev på och bara ett fåtal (16%) att huvudmannen eller lärare i

svenska/svenska som andra språk (8%) var drivande. De rektorer som svarade "annan" på frågan (11%) svarade t.ex. att det var ett "gemensamt beslut i rektorsgruppen" eller att det var "skolledning tillsammans med försteläraren" som drev på.

Sammantaget angav rektorerna flera olika motiv för skolenhetens deltagande i Läslyftet. De flesta rektorer svarade att skolenheten deltagit för att stärka alla elevers språk-, läs- och skrivutveckling och fler rektorer i kommunala skolor angav motivet "att förbättra elevers kunskapsresultat i alla ämnen". När det gäller vem som främst drev på att skolenheten skulle delta svarade de flesta att det var den nuvarande eller förre rektorn.

4.4 Kollegialt samarbete innan Läslyftet

Hur upplevde rektorerna undervisningskulturen på skolenheten före Läslyftet? Drygt hälften (53%) av rektorerna svarade att de "i stor utsträckning" bedömde att "Lärarna diskuterade arbetssätt för att utveckla elevernas kunskap", något färre (36%) svarade så beträffande att "Lärarna planerade undervisningen tillsammans" och en mindre andel (12%) att "lärarna genomförde undervisning tillsammans". Enligt ett fåtal rektorer (5%) medverkade skolbibliotekarien i utformningen av undervisningen. Svaren tyder på att rektorerna upplevde att lärarna inte samarbetade i så hög utsträckning kring undervisningen innan Läslyftet.

4.5 Vad gjorde rektorerna i sin roll som rektor?

Rektorerna engagerade sig i varierande grad i uppstarten och uppläggningsen av Läslyftet på skolenheten. De flesta (84%) rektorer svarade ja på frågan om de själva påverkade antal lärare och vilka lärare (86%) som deltog från skolenheten. Något färre (68%) svarade att de också påverkade vem/vilka som utsågs till handledare. Hälften (51%) av rektorerna påverkade också indelningen av Läslyftsgrupperna men bara drygt en tredjedel (36%) vilka moduler som valdes.

Under genomförandet av Läslyftet angav rektorerna att de på olika sätt underlättat för Läslyftet. Nästan alla rektorer svarade att de "motiverat deltagandet i Läslyftet" (98%), "betonat betydelsen av elevernas språk- läs-, och skrivutveckling i alla ämnen" (95%) och "informerat om Läslyftet för hela lärargruppen" (92%). Något färre rektorer angav att de också "stöttat handledare" (83%), "följt upp elevernas språk- läs-, och skrivutveckling" (75%) och "följt upp hur undervisningsaktiviteter har fungerat" (63%). Två tredjedelar (68%) angav att de "deltagit vid kollegiala samtal" och bara drygt en tredjedel (37%) svarade att de "deltagit på lektioner där undervisningsaktivitet genomförts".

Majoriteten av rektorerna angav sammantaget att de i olika avseenden varit aktiva i att organisera, stödja och underlätta genomförandet av Läslyftet med undantag för val av moduler och att delta på lektioner där Läslyftsaktiviteter prövats. I dessa två avseenden engagerade sig bara en tredjedel av rektorerna.

4.6 Effekter på kollegiala samtal och undervisningskulturen

Har rektorerna från sina horisonter sett några effekter av Läslyftet på kollegialt lärande, lärarnas undervisning och eleverna? Svaret är ja, och framförallt har de sett effekter på kollegialt lärande. En stor majoritet (78%) av rektorerna bedömde att Läslyftet "i hög utsträckning" "har ökat/fördjupat lärarnas "pedagogisk-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling". Något färre (72%) svarade "i hög utsträckning" på frågan om Läslyftet hade ökat lärarnas "engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i undervisningen" och lika många svarade på motsvarande sätt på frågan om Läslyftet ökat/fördjupat lärarnas "samarbete kring språk-, läs- och skrivutvecklande undervisning."

Jämför man dessa svar med hur rektorerna svarade på frågor om skolenhetens undervisningskultur innan Läslyftet (4.4) så förstärks bilden av att Läslyftet, från rektorernas horisonter, haft en effekt på det kollegiala samtalet och lärarnas samarbete kring språk-, läs- och skrivutveckling. Drygt hälften (53%) av rektorerna bedömde att lärarna innan Läslyftet "i stor utsträckning" diskuterade arbetssätt för att utveckla elevernas kunskap, en tredjedel (36%) att lärarna planerade undervisningen tillsammans och en mindre andel (12%) att de genomförde undervisning tillsammans. Det kan jämföras med rektorernas svar på frågorna ovan där drygt sju av tio svarade att Läslyftet "i hög utsträckning" ökat/fördjupat lärarnas "pedagogisk-didaktiska samtal" och "samarbete" kring språk-, läs- och skrivutvecklande undervisning. Läslyftet har, enligt rektorernas bedömning, signifikant bidragit till att öka/fördjupa lärarnas "engagemang", "samarbete", "pedagogisk-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling" och "allmänna pedagogisk-didaktiska samtal". Det gäller såväl lärare på skolenheter som innan Läslyftet i "stor" respektive "liten" utsträckning" diskuterade arbetssätt för att utveckla elevernas kunskaper" som på skolenheter där rektorerna svarade att de inte visste om lärarna arbetade tillsammans på dessa sätt.

4.7 Effekter på eleverna

När det gäller effekter på eleverna är rektorerna mer osäkra på om Läslyftet hittills haft någon effekt. Knappt tre av tio (28%) rektorer bedömde dock att Läslyftet "i stor utsträckning" förbättrat "elevernas språk-, läs- och skrivförmågor" och ungefär lika många svarade "i liten utsträckning" på den frågan. Fler rektorer (43%) svarade "vet ej" eller avstod från att svara på frågan. Det framgår inte vad de baserade sina bedömningar på, t.ex. om rektorerna i sina uppföljningar av elevers språk-, läs- och skrivutveckling, som de flesta svarade att de hade gjort, undersökt effekter av Läslyftet på elevernas förmågor i dessa avseenden.

Att Läslyftet bidragit till att lärarna arbetade mer kollektivt för att stimulera elevers läs- och skrivutveckling och att Läslyftet också haft en effekt på elevernas skrivförmågor, enligt en av rektorerna, framgår av följande citat:

De lärare som var med i Läslyftet skapade utvecklingsområden för läsningen och skrivandet. De har bl.a. byggt upp en enkel läshörna för eleverna. De har blivit mer kollegiala i sitt arbetssätt och har börjat initiera de andra lärarna på att samarbeta med dem.... Höstterminen var framgångsrik, framförallt modulen med berättande fängslade både eleverna och lärarna. Eleverna utvecklade skrivandet otroligt under arbetet med den modulen. Vårterminen tappade i fart, handledarna var

inte lika förberedda som tidigare. En fundering var om handledaren skulle gått handledarutbildningen innan arbetet med Läslyftet.

Citatet visar också att rektorn bedömde att effekten på eleverna avtog och kopplar den avtagande effekten till handledarens minskade engagemang. En rektor som svarade att hen inte visste om Läslyftet haft effekter på eleverna uttryckte sig så här:

Det är svårt att redan nu bedöma om elevernas läs- och skrivförmåga påverkats av lärarnas kompetensutveckling. Vi har inte gjort någon före-/efter-test.

4.8 Andra effekter

Två av tre (66%) rektorer svarade att statsbidraget var en förutsättning för skolenhetens deltagande. Utan statsbidrag hade Läslyftet med andra ord inte fått samma genomslag.

En stor majoritet (71%) av rektorerna svarade ja på frågan att Läslyftet resulterat i att "fortbildningen har inriktats mot gemensam kunskap och förhållningssätt" och något färre (58%) att "en fortbildningsmodell för kollegialt lärande har etablerats". Drygt två av tio (22%) svarade att en sådan fortbildningsmodell redan fanns.

Rektorerna bedömde också att Läslyftet haft effekt på skolenhetens kvalitetsarbete. Hälften (53%) av rektorerna angav att Läslyftet resulterat i att "språk-, läs- och skrivutveckling har integrerats i det systematiska kvalitetsarbetet" och att "språk-, läs- och skrivutveckling har blivit ett inslag i skolläringens pedagogiska ledarskap" (47%). En ytterligare effekt, enligt rektorerna, framträder när det gäller att skapa förutsättningar för att fortsätta främja skolenhetens och lärarnas arbete med språk-, läs- och skrivutveckling. En mindre andel (22%) av rektorerna svarade att Läslyftet resulterat i att skolenheten hade "tillsatt ansvarig lärare för språk-, läs-, och skrivutveckling". Det kan noteras att knappt hälften (44%) av rektorerna inte redovisade någon sådan effekt och att var tredje rektor (32%) svarade att det redan fanns en ansvarig person för detta.

Man kan också se det som en effekt att skolenheten utsett fler handledare än de som man fått statsbidrag för. Knappt tre av tio (27%) rektorer angav att skolenheten hade egenfinansierade handledare. En något större (36%) andel av rektorerna uppgav att fler lärare än man anmält till Skolverket deltog i Läslyftet under läsåret, också det en effekt. Vi frågade också hur många fler lärare som deltog och på den frågan svarade rektorerna mellan 1 och 30 fler lärare än de man fått statsbidrag för. Likaså kan de extra resurser som skolenheten mobiliserat för vikariekostnader i samband med handledarutbildningen, merkostnader för handledare och kostnader för att ge dem mer tid än vad statsbidraget täcker ses som en effekt av Läslyftet. Dessa resursmobiliseringar kan beskrivas som en indirekt effekt eller spinn-off-effekt av Läslyftet.

4.9 Läslyftets fortsättning

Rektorerna bedömde att Läslyftet kommer att fortsätta under nästa läsår men inte helt enligt fortbildningsmodellens upplägg. En mindre (20%) andel av rektorerna svarade "ja" på frågan om de kommer att verka för att lärare fortsätter "arbeta med en modul per termin med A, B, C, D i samtliga åtta delar" medan en större andel (67%) kommer att "låta lärare arbeta med Läslyftet, men tidsmässigt och innehållsligt friare". Omkring hälften (47%) svarade att de kommer att "utse handledare (befintliga eller nya)" för att kunna

fortsätta arbetet med Läslyftet, "ge tid för handledare" (49%) och "schemalägga mötestid för att nu deltagande lärare fortsätter arbeta med modulerna" (55%) och/eller "schemalägga mötestid för nya lärare att arbeta med modulerna" (44%). Hur mycket tid de hade tänkt avsätta för handledare har inte undersökts.

Mindre än hälften (39%) av rektorerna uppgav att de hade ett fortsatt behov av statsbidrag för att frigöra tid för handledare vilket är samma andel som svarade att statsbidraget var en förutsättning för att de skulle delta under första läsåret. Var tredje rektor (35%) behövde tillgång till handledarutbildning, något fler (43%) upplevde att de behöver stöd i form av temadagar, konferenser och/eller forum för erfarenhetsutbyten. Knappt två av tio (19%) rektorer svarade att de behövde fler moduler. Så här uttryckte sig en rektor om fortsättningen:

Alla deltagare i vår skola är mycket nöjda. Vår intention har och är att skolans samtliga lärare F-9 ska delta i läslyftet. De som inte deltagit i år efterfrågar att de ska delta kommande läsår.

En rektor uttryckte förhoppningar om att fortbildningsmodellen ska fortsätta fast under mindre tidspress och i friare former:

En viktig, och strukturerad utbildning! Bra att moduler finns tillgängliga, nu är modellen satt, möjlighet och intresse finns att på ett mindre kravfyllt sätt närma sig nya moduler, eller att arbeta vidare och fördjupa sig i favoriter.

Sammantaget uppgav de flesta rektorer att de kommer att fortsätta med Läslyftet men två av tre kommer att göra det under friare former. Fyra av tio rektorer, dvs. lika stor andel som uppgav att statsbidraget var en förutsättning för deltagandet, svarade att de behöver statsbidrag för att fortsätta med Läslyftet.

4.10 Sammanfattning

Rektorerna bedömde att Läslyftet påverkat undervisningskulturen i kollektiv riktning. Drygt sju av tio rektorer uppgav att Läslyftet "i hög utsträckning" ökat/fördjupat lärarnas "pedagogisk didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling", "engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i undervisningen" och även "samarbete kring språk-, läs- och skrivutveckling." Effekten gäller såväl skolenheter som innan Läslyftet i "stor" och "liten" utsträckning "diskuterade arbetssätt att utveckla elevernas kunskaper".

Resultaten visar också att knappt tre av tio rektorer bedömde att Läslyftet "i stor utsträckning" förbättrat elevernas språk-, läs- och skrivförmågor samtidigt som fler, drygt fyra av tio, inte tydligt uppfattat om Läslyftet haft en sådan effekt på eleverna.

Läslyftet har även haft andra effekter. Sju av tio rektorer angav att Läslyftet bidrog till att fortbildningen inriktats mot "gemensam kunskap och förhållningssätt" och något färre att en fortbildningsmodell för kollegialt lärande etablerats. Hälften av rektorerna bedömde att Läslyftet resulterat i att språk-, läs- och skrivutveckling integrerats i det systematiska kvalitetsarbetet och att språk-, läs- och skrivutveckling blivit ett "inslag i skolläringens pedagogiska ledarskap". Två av tio rektorer angav att Läslyftet resulterat i att skolenheten tillsatt ansvarig lärare för språk-, läs-, och skrivutveckling. Dessutom har mer resurser (utöver statsbidraget) frigjorts för Läslyftet på skolenheterna vilket möjliggjort att fler handledare och lärare kunnat delta.

5. Handledarnas erfarenheter

I det här kapitlet redogör vi för handledarnas svar på enkäter och i intervjuer om Läslyftet läsåret 2015/16. Handledarnas roll i Läslyftet är att de ska stödja lärarna i det kollegiala lärandet. Handledarna erbjuds en handledarutbildning som utförts av olika lärosäten runt om i landet på Skolverkets uppdrag. Utbildningen omfattar nio heldagar och genomförs parallellt med Läslyftet. Utbildningen innehåller föreläsningar, gruppdiskussioner, och praktiska övningar i att handleda, kunskaper om Läslyftet och språk-, läs- och skrivdidaktik. För att handledaren ska kunna stödja det kollegiala lärandet utgår också ett statsbidrag till de beviljade deltagarna för att handledarna ska få nedsättning i tid, vilket de kan få på antingen 10 eller 20 procent. Av de handledare som svarade på enkäten har de allra flesta, nio av tio haft 10 procent för sitt uppdrag som handledare. Nio av tio är också behöriga i svenska och ungefär sex av tio har en tjänst som förstelärare.

I kapitlet undersöker vi förutsättningarna för handledarna att genomföra sitt uppdrag i form av: vad de har fått med sig från handledarutbildningen i sin handledarroll, vilken tid de har haft till sitt förfogande och vilket stöd de har fått av rektorer och huvudmän. Vi undersöker också andra möjliga faktorer som kan påverka hur handledarna har upplevt Läslyftet som: tidigare erfarenheter, hur Läslyftet har organiserats hos deras huvudmän och skolor, och vilka lärare de har handlett. Hur handledarna upplevt att det fungerat att handleda de olika modulerna och deras ändamålsenlighet undersöks också i kapitlet. Vi inleder kapitlet med handledarnas allmänna uppfattningar om Läslyftet.

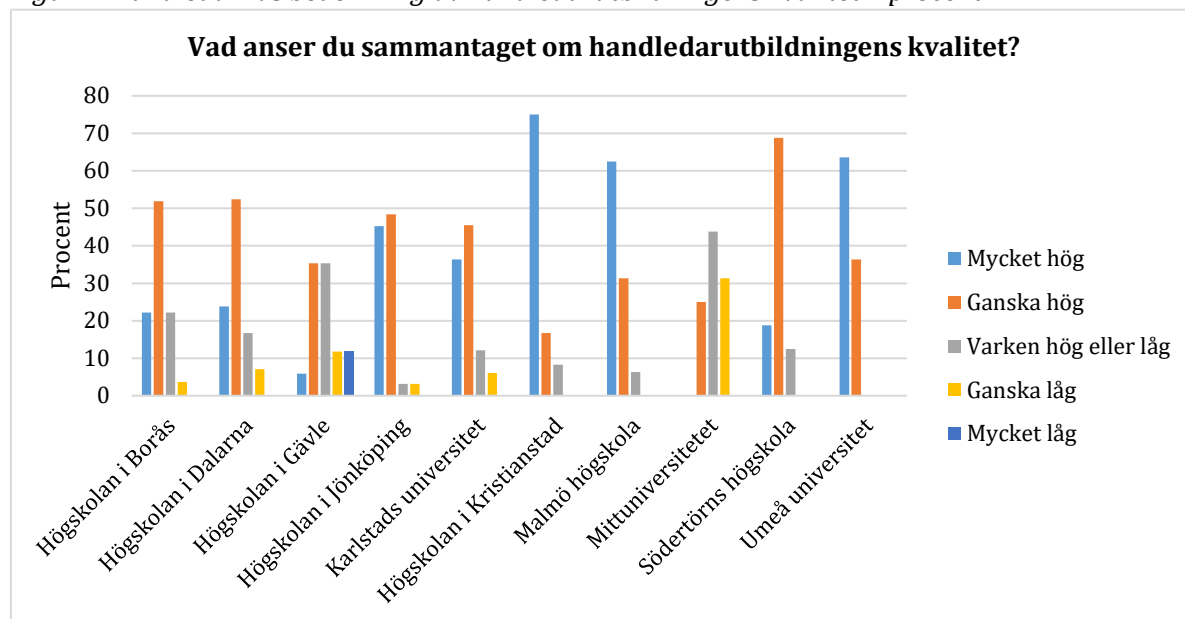
5.1 Sammantagen bedömning av Läslyftet

Generellt sett var handledarna som svarade på enkäten och som vi intervjuade väldigt nöjda med Läslyftet och skrev i öppna svarsfält att "Läslyftet är mycket bra!" De angav att Läslyftet har ett "väldigt bra upplägg med momenten (A-B-C-D) inom varje del" vilket beskrevs som ett fortbildningskoncept som "ger mersmak" och "ett bra sätt att genomdriva kompetensutveckling på bred front". En handledare sa också "jag anser att Läslyftet är den bästa utbildningssatsningen jag som lärare varit med om under mina 18 år i yrket". På enkätfrågan om deras sammantagna bedömning av Läslyftet svarade de flesta (86%) att Läslyftet var "mycket bra" medan resterande (14%) svarade "ganska bra".

5.2 Erfarenheter av handledarutbildningen

På frågan om vad handledarna "sammantaget ansåg om handledarutbildningens kvalitet" är svaren inte fullt lika positiva som för Läslyftet som helhet. En tredjedel (33%) angav att utbildningen hade "mycket hög" kvalitet och nästan hälften (44%) att den haft "ganska hög" kvalitet. Eftersom handledarutbildningen genomfördes av 10 olika lärosäten undersökte vi om det finns någon relation mellan lärosäte och svaren på frågan om sammantagen kvalitet. Framförallt var det handledare som deltagit i utbildning anordnad av Mittuniversitetet och Högskolan i Gävle som inte var lika nöjda som handledare i övrigt. Högst andel som svarade att utbildningen hållit "mycket hög" kvalitet finner vi bland de som deltagit i utbildning anordnad av Malmö högskola, Högskolan i Kristianstad och Umeå universitet.

Figur 1. Handledarnas bedömning av handledarutbildningens kvalitet. I procent.

*Antal svarande: 221, Högskolan i Borås: 27, Högskolan i Dalarna: 42, Högskolan i Gävle 17, Högskolan i Jönköping 31, Karlstads universitet: 33, Högskolan i Kristianstad: 12, Malmö högskola: 16, Mittuniversitetet: 16, Södertörns högskola: 16, Umeå universitet: 11.

Många gav uttryck för att de var mycket nöjda med utbildningen och i kommentarer i öppna svarsfält framträder att den stora behållningen var att få träffa andra handledare och utbyta erfarenheter. Några exempel från handledarnas synpunkter.

Är supernöjd med allt som Malmö har erbjudit mig.

Bra och tydlig utbildning från Skolverket. Mycket bra upplägg i Jönköping. Strålande planering och föreläsningar. Bra handledargrupp/basgrupp.

Men en del handledare uttryckte också att kvaliteten behövde höjas. Flera av kommentarerna berörde avsaknaden av konkret vägledning i handledarskapet och behovet av mer handfasta och praktiska övningar, metoder och tips för handledning som passar Läslyftet och de samtal de ska ha med sina lärare. Detta efterfrågades istället för föreläsningar om språk-, läs- och skrivutveckling vilket de framhöll att de redan har goda kunskaper i som utvalda handledare i Läslyftet.

På enkätfrågan om vad handledarutbildningen rustat dem för uppgav de allra flesta att utbildningen "i stor utsträckning" rustat dem "att introducera Läslyftets bakgrund, syfte och mål" (95%) och "att motivera behovet av språk-, läs- och skrivutveckling i skolans alla ämnen" (87%). De flesta (ca 70-80%) handledarna använde också svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om handledarutbildningen hade rustat dem att "leda kollegiala samtal", "stimulera lärarna att utveckla sin språk-, läs- och skrivdidaktiska kompetens", "ställa frågor som utmanar lärarna inom språk-, läs- och skrivutveckling", "använda olika samtalsmodeller/-tekniker", "tillvarata erfarenheter och kompetens i lärargruppen" och "skapa ett tryggt samtalsklimat och låta alla komma till tals". Runt hälften (40-60%), markerade att handledarutbildningen "i stor utsträckning" rustat dem att "hantera heterogena lärargrupper", "ge stöttning i planering av undervisning" och "ge återkoppling på genomförd undervisning".

Generellt tyder svaren på att handledarutbildningen rustat många lärare att handleda lärare i kollegialt lärande men även på denna fråga finns det skillnader mellan hur handledarna svarade beroende på vilket lärosäte de gått utbildningen på. Det är främst handledarna som gått handledarutbildning på Mittuniversitetet och Högskolan i Gävle som skiljer sig från övriga handledares svar. De använde i högre grad svarsalternativet "i liten utsträckning" än andra handledare. Mönstret är genomgående på alla delfrågor om vad handledarutbildningen rustat dem för. Det tyder på att handledarutbildningarna genomförda av Högskolan i Gävle och Mittuniversitetet i lägre grad rustat handledarna i dessa aspekter.

Vad utbildningen bidragit med till de olika handledarna kan också bero på deras tidigare erfarenheter. Mer än tre fjärdedelar (77%) av handledarna som svarade på enkäten hade t.ex. "tidigare erfarenhet av att handleda", antingen "inom Matematiklyftet", "inom språk-, läs och skrivutveckling" eller någon "annan handledarerfarenhet". Cirka fyra av tio (43%) hade gått tidigare handledarutbildningar. De som hade tidigare utbildning eller tidigare erfarenhet av att handleda använde i lägre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågan om utbildningen gjort dem rustade att "ge återkoppling på genomförd undervisning" än vad de handledare gjorde som inte hade tidigare utbildning och erfarenhet. Handledare som tidigare hade "annan handledarerfarenhet" använde också i lägre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågan om utbildningen gjort handledarna rustade att "skapa ett tryggt samtalsklimat". Detta återspeglas också i en del kommentarer i öppna svarsfält t.ex. uppgav två specialpedagoger att utbildningen inte gett dem så mycket eller att den möjligen kompletterade deras tidigare utbildning. En annan handledare uttryckte också att dessa förmågor snarare "är något jag lärt mig av egen erfarenhet".

Sammantaget är de flesta handledare nöjda med den utbildning de genomgått och många uttrycker att den har rustat dem inför sin roll som handledare i Läsllyftet. Inte särskilt förvånande har utbildningen också bidragit med mer till handledare som har mindre tidigare erfarenhet av att handleda kollegor. Viktigt att lyfta fram är att alla utbildningar enligt handledarnas svar inte har hållit samma höga kvalitet. Eftersom många handledare har haft heterogena grupper med lärare i flera olika ämnen och/eller flera olika årskurser är det också av intresse att lyfta fram att det inte är riktigt lika höga positiva siffror gällande handledarnas svar angående om utbildningen rustat dem att handleda just heterogena lärargrupper.

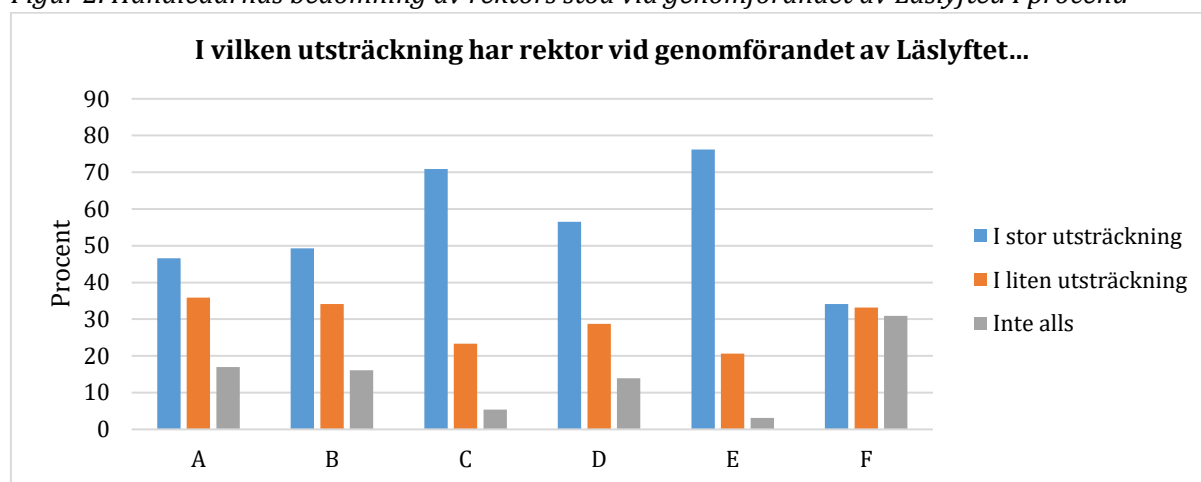
5.3 Stöd från huvudman och rektor

En stor del av rektors och huvudmans roll i Läsllyftet är att möjliggöra för handledarna att utföra sitt uppdrag och frigöra tid. De flesta (80%) handledare svarade att de har haft den angivna tiden om "10 procent per grupp" som de varit handledare för. Ett fåtal (5%) har också haft mer tid än detta medan 12 procent uppgav att de haft "mindre än 10 procent per grupp". Nästan åtta av tio (77%) uppgav också att de har haft "tillräckligt med tid för sitt uppdrag" medan resterande svarade "nej" (23%). De som uppgav att de haft "mindre tid än 10 procent per grupp" svarade i högre grad att de "inte haft tillräckligt med tid för

sitt uppdrag”. Men knappt en sjättedel (15%) av de som haft den angivna tiden svarade också att de upplevt att de ”inte haft tillräckligt med tid”.

En majoritet av handledarna, (67%), uppgav att ”rektors stöd har varit viktigt för deras uppdrag som handledare i Läslyftet” medan knappt tre av tio (28%) svarade ”varken eller”. Drygt sju av tio handledare (70-75%) angav också att rektor ”i stor utsträckning” både hade ”tillhandahållit bra förutsättningar för handledarna” och ”skapat organisatoriska förutsättningar för att genomföra Läslyftet”.

Figur 2. Handledarnas bedömning av rektors stöd vid genomförandet av Läslyftet. I procent.

*Antal svarande: A: 222, B: 222, C: 222, D: 221, E: 223, F: 219.

- A. Betonat betydelsen av elevernas språk- läs- och skrivutveckling
- B. Motiverat behovet av fortbildning inom språk- läs- och skrivutveckling
- C. Tillhandahållit bra förutsättningar för dig som handledare
- D. Varit en person du har kunnat vända dig till om du har haft behov av det
- E. Skapat organisatoriska förutsättningar för genomförandet av Läslyftet
- F. Skapat goda förutsättningar för att fortsätta med Läslyftet nästa läsår

Det bör samtidigt framhållas att omkring en fjärdedel av handledarna svarade att rektorerna ”i liten utsträckning” eller ”inte alls” gett dem ”tillräckliga organisatoriska förutsättningar” och endast drygt tre av tio (34%), markerade att rektor ”i stor utsträckning” ”skapat goda förutsättningar för att fortsätta med Läslyftet läsåret efter”. Detta återspeglas i handledarnas kommentarer i öppna svarsfält. Där beskrev handledare bristen på engagemang från rektorer, förekomster av organisatoriska förändringar och rektorsbyten, hur tid inte hade avsatts, hur annan konferenstid använts för Läslyftet och att lärare schemalagts på andra saker samtidigt som Läslyftet. De uttryckte också att det fanns oklarheter om hur Läslyftet kan fortsätta och hur erfarenheter och kunskaper från Läslyftet kan tas tillvara för fortsatt kollegialt lärande och vidareutveckling av undervisning.

Handledarna uttryckte också att rektorerna själva har olika möjligheter och förutsättningar att stödja Läslyftet exempelvis beroende på täta rektorsbyten men också att de blir mer eller mindre involverade beroende på hur Läslyftet organiserats. Ungefär hälften (49%) av handledarna har handlett lärare ”endast på sin egen skola”, ungefär en tredjedel (29%) har handlett lärare ”både från sin egen skola och andra skolor” medan det har varit mer ovanligt att ”endast handleda lärare från andra skolor” (16%). Flera handledare som

har handlett lärare på andra skolor uppgav i öppna svarsfält att rektorerna på dessa skolor har varit olika mycket insatta i Läslyftet och dess genomförande och att de inte har haft så mycket kontakt med rektorerna. En handledare som haft kontakt med fyra rektorer sa: "Ingen rektor har visat intresse för mitt uppdrag genom att samtala med mig om [hur] Läslyftet fungerar eller på annat vis engagerat sig". En annan handledare påpekade vikten av att rektorerna i dessa fall engagerar sig och inte lämnar uppdraget helt till en extern handledare.

Vidare vill jag flagga för betydelsen av att deltagande rektorer verkligen tar ansvar för de problem som uppstår bland deltagande lärare och inte överlämnar problemen till en handledare som kommer till skolan en gång per vecka. Samarbetet med rektorerna har visserligen fungerat väl och de har gjort det de har måktat med. De har dock inte visat kompetens på att hantera situationer som varit problematiska, vilket har fått konsekvenser för mig i min roll som handledare.

Handledarna upplever också att annat stöd är viktigt, som samarbete och samverkan med andra handledare. Av de handledare som har haft "samverkan och möten med andra handledare", på sin "egen skola" (36%) eller "andra skolor" (53%), angav de flesta (91%) att samverkan har "varit viktig". Flera handledare har också haft "samverkan och möten med en samordnare, språkutvecklare eller liknande hos deras huvudmän". Av dessa angav två tredjedelar att denna samverkan har "varit viktig". En handledare beskriver bristen på engagemang från huvudmannen och menade i det öppna svarsfältet att huvudmännens roll i fortsättningen av Läslyftet är avgörande.

Saknar huvudman och rektorers engagemang och att de leder det systematiska kvalitetsarbetet för Läslyftet. Det blir bara som en kortsiktig läsårshändelse och sedan finns det inget engagemang för fortsättning. Tiden ges inte för fortsättning och det saknas ett kommunövergripande "tänk". Vi handledare i kommunen har inte fått någon stöttning av huvudmannen. Vilket gjort att vi arbetat inom samma projekt men som egna små öar.

Svaren från handledarna tyder på att de flesta har fått tillräckligt med tid, stöd och organisatoriska förutsättningar från både rektor och huvudman för att genomföra Läslyftet. Men i vissa fall har stödet och tillhandahållandet av organisatoriska förutsättningar varit bristfälligt och kunde förbättrats.

5.4 Förutsättningar i form av fortbildningsmodellens upplägg

En annan förutsättning för genomförandet av Läslyftet är utformningen på fortbildningsmodellen med åtta delar på 16 veckor och fyra moment i varje del. Uppfattningarna om tempot skiljer handledarna i två läger. Ungefär hälften (47%) svarade att "tempot har varit för intensivt" medan andra hälften (53%) svarade att tempot varit "lagom". Tempot är något som handledarna också kommenterade i den sista öppna frågan och då utifrån att det har varit för intensivt.

Tidsramen är alldeles för snäv tilltagen. Det blir svårt att få till hög kvalitet i det här tempot. Bättre med färre uppgifter och mer tid för planering, genomförande och reflektion!

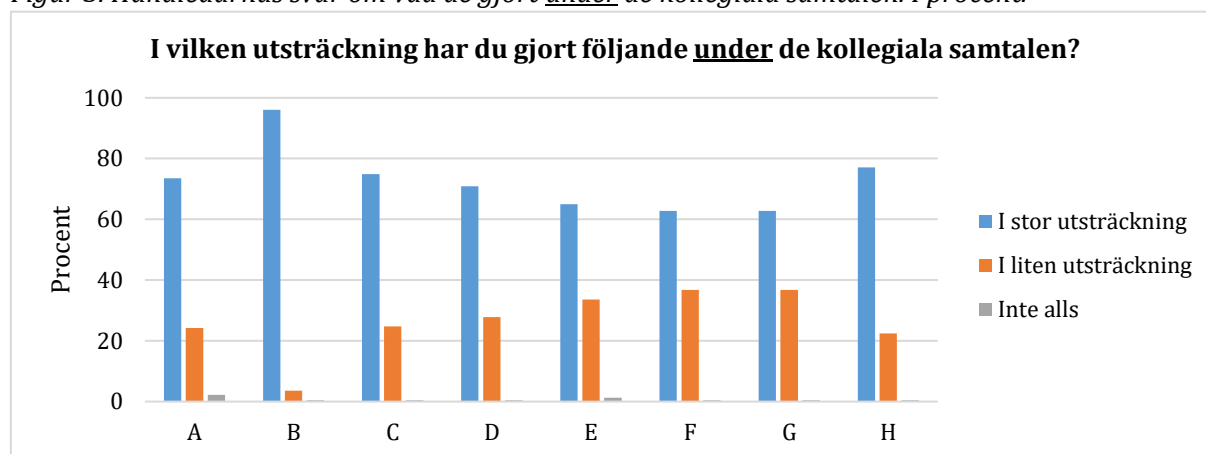
Tempot måste ändras, det går för fort och man hinner inte fördjupa sig eller testa om. Precis det vi vill undvika med vår egen undervisning har skett här. Stor risk att det faller, blir motstånd pga detta.

Flera handledare föreslår olika förändringssätt t.ex. att varje modul kortas ner så att den innehåller sex eller sju delar; att genomföra en modul per läsår; att moment C och D genomförs två gånger för varje del; eller att ha två veckor för att genomföra undervisningsaktiviteten i moment C. Flera nämner också att de i sitt fortsatta arbete framöver kommer att arbeta i ett långsammare tempo och att de rekommenderat andra att inte ha träffar varje vecka. Detta för att få fördjupning och möjlighet att pröva igen vilket de menar skapar bättre möjligheter för utveckling. Enligt handledarna skulle ett långsammare tempo också möjliggöra för perioder där det är mycket annat som förhindrar arbetet med Läslyftet, t.ex. vid nationella prov och utvecklingssamtal. Viktigt att komma ihåg är ändå att hälften av de handledare som svarade på enkäten uppgav att tempot varit lagom.

5.5 Vad har de gjort i sin roll som handledare?

Svaren på frågorna om vad handledarna har gjort i sin roll som handledare "under de kollegiala samtalen" och "utanför de kollegiala samtalen" ger en bild av aktiva handledare. Mellan sex av tio och alla handledare använde svarsalternativet "i stor utsträckning".

Figur 3. Handledarnas svar om vad de gjort under de kollegiala samtalen. I procent.

*Antal svarande: A: 223, B: 223, C: 223, D: 221, E: 223, F: 223, G: 223, H: 223.

- A. Förklarat upplägget med A, B, C, D för lärare
- B. Verkat för att alla fått komma till tals
- C. Ställt fördjupande frågor
- D. Ställt frågor som utmanar lärarnas förståelse och förhållningssätt
- E. Använt någon/några samtalsmodeller
- F. Gett stöttning i tolkning av texter och filmer
- G. Gett stöttning i planering av undervisning
- H. Gett återkoppling på genomförd undervisning

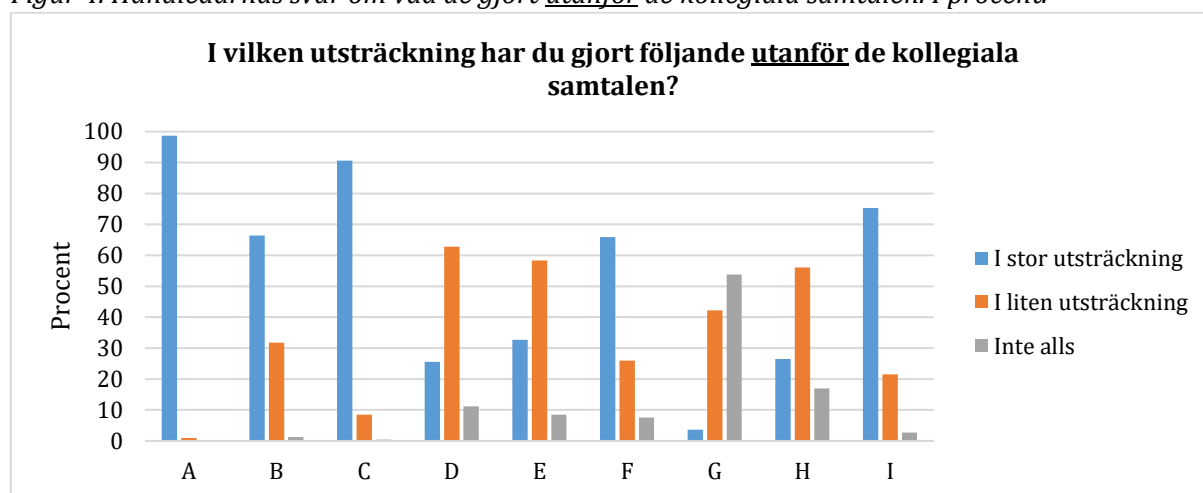
Handledare tillhörande kommunala huvudmän använde svarsalternativet "i stor utsträckning" mer än handledare tillhörande enskilda huvudmän på delfrågorna om de hade "ställt fördjupande frågor", "ställt frågor som utmanar lärarnas förståelse och förhållningssätt" och "gett återkoppling på genomförd undervisning".

I likhet med frågorna gällande handledarutbildningen finner vi på frågorna en relation med vad handledarna svarade gällande deras tidigare erfarenhet. De handledare som

hade fler år i yrket, 16 år eller mer svarade i högre grad än handledare med färre år i yrket, att de "i stor utsträckning" hade "gett återkoppling på genomförd undervisning" och de som hade erfarenhet från "annan handledarutbildning" angav i högre grad att de "i stor utsträckning" hade "använt någon/några samtalsmodeller".

När det gäller vad de gjort *utanför* de kollegiala samtalen, t.ex. förberedelser, svarade handledarna att de varit mindre aktiva i att "ta fram eget material utöver materialet i modulerna", "gjort sammanställningar av materialet, t.ex. begrepp och metoder", "observerat lärares undervisning" och "varit ett stöd för enskilda lärare utanför de kollegiala samtalen". På övriga delfrågor svarade majoriteten "i stor utsträckning".

Figur 4. Handledarnas svar om vad de gjort *utanför* de kollegiala samtalen. I procent.

*Antal svarande: A: 222, B: 222, C: 222, D: 222, E: 222, F: 222, G: 222, H: 222, I: 222.

- A. Läst in dig på materialet
- B. Läst in dig på extra- och/eller fördjupningsmaterialet
- C. Planerat/organiserat de kollegiala samtalen, t.ex. förberett frågor/material
- D. Tagit fram material utöver materialet i modulerna
- E. Gjort sammanställningar av materialet, t.ex. begrepp och metoder
- F. Själv prövat undervisningsaktiviteter med eleverna
- G. Observerat lärares undervisning
- H. Varit ett stöd för enskilda lärare utanför de kollegiala samtalen
- I. Informerat lärare och/eller rektor om de olika modulerna inför modulval

Även på frågan om vad de gjort *utanför* de kollegiala samtalen finner vi en relation med tidigare erfarenheter. Handledare som uppgav att de är behöriga lärare i svenska som andraspråk (SVA) samt handledare som uppgav att de har gått "annan handledarutbildning" markerade i högre grad att de "tagit fram annat material". Handledare med annan handledarutbildning och/eller tidigare erfarenhet av att handleda samt handledare med tre eller fler grupper svarade också i högre grad att de gjort "sammanställningar av materialet". Handledare som markerade att de var speciallärare, specialpedagoger, hade tre eller fler grupper eller handlett lärare enbart på andra skolor än sin egen svarade i högre grad att de "inte alls" hade "prövat undervisningsaktiviteter med eleverna". Mönstret är ungefär detsamma när det gäller delfrågan om handledarna har "observerat lärares undervisning" och "varit ett stöd för enskilda lärare utanför de kollegiala samtalen". På frågan om de "varit ett stöd utanför samtalen" markerade de handledare som

endast handlett "lärare från sin egen skola" i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning". Resultatet tyder på att olika handledarroller påverkas av hur Läslyftet har organiserats men också av handledarnas tidigare erfarenheter och anställning. Hur omfattande rollen som handledare har varit skiljer sig därmed åt mellan olika handledare.

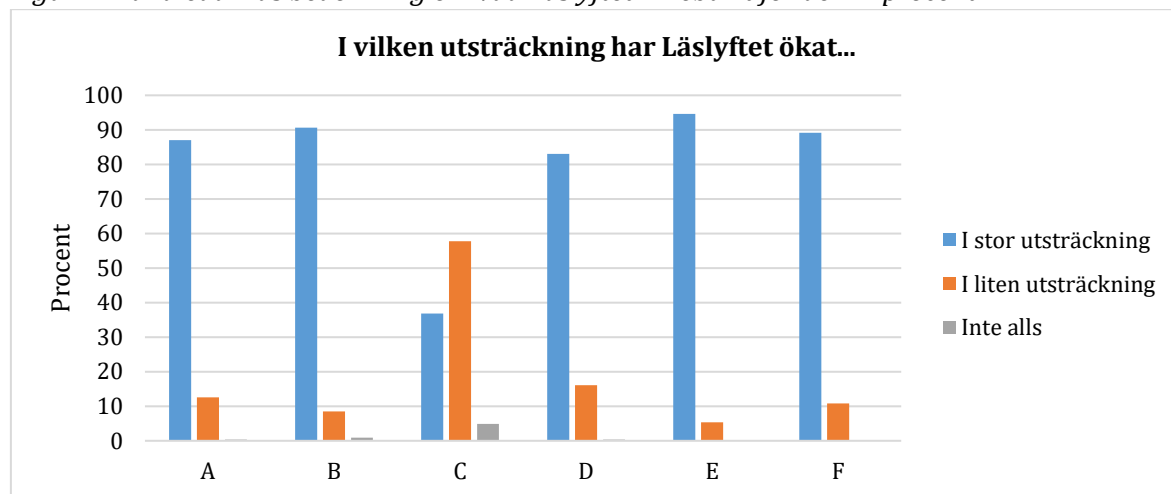
De förutsättningar som handledarna fått av rektorerna har också betydelse för vilken roll och vilka uppgifter handledarna tar på sig. De handledare som i lägre grad markerade att rektor "tillhandahållit bra förutsättningar för dig som handledare" svarade i högre grad att de "inte alls" planerat och organiserat de kollegiala samtalen". De handledare som svarade att rektor i lägre grad "skapat organisatoriska förutsättningar för genomförandet av Läslyftet" svarade också i högre grad att de "inte alls" eller "i liten utsträckning" har "läst in sig på extra- och/eller fördjupningsmaterial".

Sammanfattningsvis upplever handledarna sig själva som aktiva handledare som organiserar, planerar och stödjer det kollegiala lärandet. Men på vilket sätt de gör det skiljer sig åt utifrån olika organisatoriska förutsättningar och tidigare erfarenheter.

5.6 Effekter på kort sikt

Handledarna gav uttryck för att Läslyftet bidragit till vissa effekter, särskilt till deras egna kunskaper, insikter och förmågor. De flesta handledare (83-95%) svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" har "ökat deras insikter i språk-, läs- och skrivutveckling", "ökat deras engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i sin undervisning", "ökat deras pedagogiska-didaktiska tänkande", "ökat deras intresse för kollegialt samarbete", och "ökat deras förmåga att handleda kollegor".

Figur 5. Handledarnas bedömning om vad Läslyftet inneburit för dem. I procent.

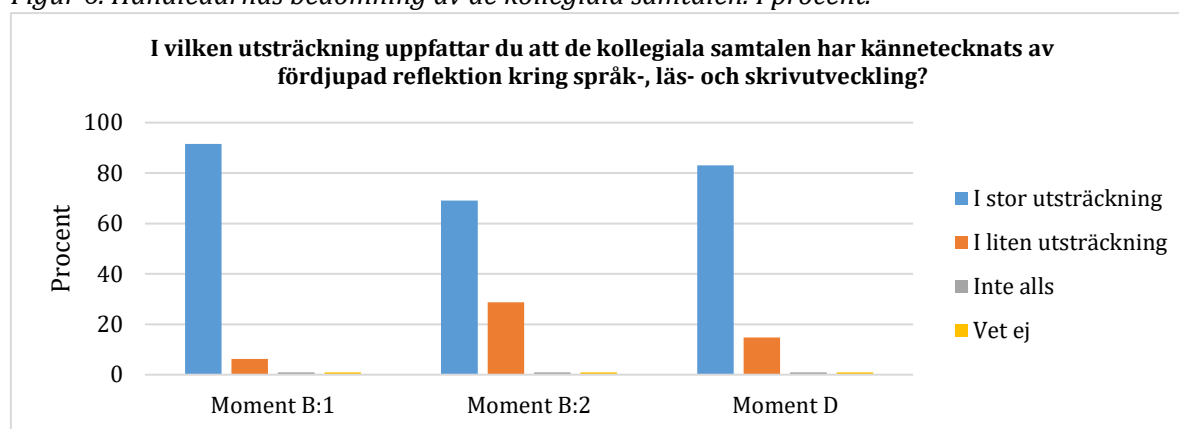
*Antal svarande: A: 223, B: 223, C: 222, D: 222, E: 223, F: 223.

- A. Dina insikter i språk- läs och skrivutveckling
- B. Ditt engagemang för språk- läs och skrivutveckling i din undervisning
- C. Din dokumentation från undervisningen, t.ex. i form av loggbok
- D. Ditt allmänna pedagogiska-didaktiska tänkande
- E. Ditt intresse för kollegialt samarbete
- F. Din förmåga att handleda kollegor

De handledare som markerade att de gått utbildning anordnad av Högskolan i Gävle och Mittuniversitetet använde i lägre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågan om "Läslýftet ökat deras förmåga att handleda kollegor". Desamma gäller även för handledare som gått utbildning vid Umeå universitet, detta trots att det var en av de utbildningar där kvaliteten bedömdes som högst.

Enligt handledarnas erfarenheter av det kollegiala lärandet i samtalen har samtalen "i stor utsträckning" kännetecknats av fördjupad reflektion kring språk-, läs- och skrivutveckling". Många (82%) angav "i stor utsträckning" vid "samtal om modulmaterial" (moment B:1) och vid "gemensam uppföljningen av undervisningsaktiviteter" (83%) (moment D). Vid "planeringen av undervisningsaktiviteter" (moment B:2) markerade dock något färre (69%) handledare att det skett "en fördjupad reflektion" "i stor utsträckning".

Figur 6. Handledarnas bedömning av de kollegiala samtalen. I procent.

*Antal svarande: Moment B:1: 222, Moment B:2: 222, Moment D: 222.

Vid jämförelse med svaren angående rektors stöd finner vi att rektors stöd har betydelse för hur handledarna svarade på frågan om samtalen kännetecknats av fördjupad reflektion. De som angav att rektor "i stor utsträckning" "skapat organisatoriska förutsättningar för genomförandet av Läslýftet" använde i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" om samtalen under de tre olika momenten "kännetecknats av fördjupad reflektion".

När det gäller effekter på kort sikt visar handledarnas svar att de själva fått en ökad insikt, kunskap och förmåga att handleda. Även samtalen har enligt handledarna kännetecknats av fördjupade reflektioner om språk-, läs- och skrivutveckling.

5.7 Att handleda utifrån modulerna

De flesta handledarna (88%) uppgav att de handlett två moduler medan 11 procent handlett tre eller fler. De flesta (81%) handledare uppgav också att de "i stor utsträckning" varit delaktiga i valet av moduler medan ytterst få (3%) uppgav att de "inte alls" hade varit delaktiga. Den modul som använts mest är Samtal om text. Nästan tre fjärdedelar (73%) av handledarna svarade att de hade handlett denna modul. I intervjuer med handledare sa de att detta berodde på att det var den enda modul som redan var utvecklad och fanns tillgänglig att bilda sig en uppfattning om inför modulvalet hösten 2015. Flera uppgav

också att den fått bra vitsord och därför ansåg de att det var lämpligt att inleda med just denna modul. Det är också en modul som riktar sig till en bred målgrupp och därmed kan väljas av många.

Tabell 1. Handledarnas svar om vilka moduler de handlett under läsåret 2015/16. I procent.

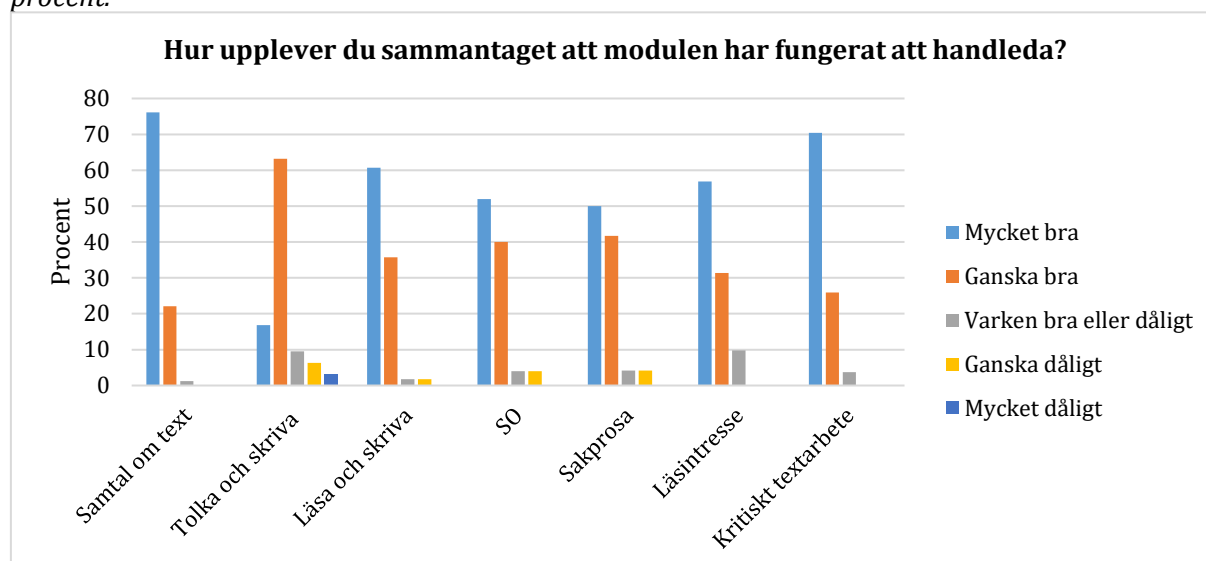
Vilka moduler har du handlett?	Procent
Samtal om text	73
Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	43
Läsa och skriva i alla ämnen	25
Främja elevers lärande i NO, I	4
Främja elevers lärande i NO, II	0
Främja elevers lärande i SO	11
Lässtrategier för sakprosa	11
Stimulera läsintresse	23
Kritiskt textarbete	12
Strukturerad läs- och skrivundervisning	1
Skriva i alla ämnen	7
Lässtrategier för skönlitteratur	2
Tematiska arbetssätt och digitala verktyg	1

*Antal svarande: 223.

Den näst vanligaste modulen som handledarna uppgav är modulen Tolka och skriva text i skolans alla ämnen som likt Samtal om text riktar sig till lärare i grundskolans alla årskurser och ämnen. En annan modul som också riktar sig till hela grundskolan som ungefär en femtedel av handledarna markerade är modulen Stimulera läsintresse. Den vanligaste mer riktade modulen som markerades av en fjärdedel av handledarna är modulen Läsa och skriva i alla ämnen som riktar sig till lärare i förskoleklassen upp till årskurs tre. De mer specialiserade modulerna har varit mindre vanliga. Exempelvis markerade ingen handledare att de handlett modulen Främja elevers lärande i NO, II. Men det är viktigt att komma ihåg att alla moduler inte fanns att tillgå vid höstterminen 2015 och därmed inte blivit lika aktuella för val. De moduler som tillkom till vårterminen 2016 var just Främja elevers lärande i NO, II, Skriva i alla ämnen, Lässtrategier för skönlitteratur och Tematiska arbetssätt och digitala verktyg. Att modulerna Strukturerad läs- och skrivundervisning och Tematiska arbetssätt och digitala verktyg inte är lika använda beror också på att de riktar sig till grundsärskolan och därmed vänder sig till en mindre målgrupp. Eftersom det var ytterst få handledare som markerade vissa moduler rapporterar vi fortsättningsvis inte frågorna om moduler där färre än tio procent av handledarna har svarat.

Sammantaget uppgav handledarna att modulerna har fungerat bra att handleda. Mest nöjda är handledarna med modulerna Samtal om text och Kritiskt textarbete. Minst nöjda är handledarna med modulen Tolka och skriva text i skolans alla ämnen.

Figur 7. Handledarnas bedömning av hur modulerna har fungerat för att handleda lärare. I procent.

*Antal svarande: Samtal om text: 162, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen: 94, Läsa och skriva i alla ämnen: 56, Främja elevers lärande i SO: 25, Lässtrategier för sakprosa: 24, Stimulera läsintresse: 50, Kritiskt textarbete: 27.

5.7.1 Samtal om text

Modulen Samtal om text riktar sig till grundskollärare i årskurserna 1-9 i alla ämnen. Vi har därför frågat handledarna "utifrån deras egen erfarenhet" om "innehållet i Samtal om text varit ändamålsenligt för att utveckla undervisningen" i alla dessa elevgrupper. Utifrån att det var ytterst få (0-2%) som angav att modulen "inte" var ändamålsenlig för de olika årskurserna och många markerade att innehållet är ändamålsenligt kan vi dra slutsatsen att Samtal om text möter sin målgrupp gällande årskurser enligt handledarnas erfarenheter och svar. Vi frågade också "om innehållet i modulen även varit ändamålsenligt för lärare i förskoleklassen" och därmed också skulle kunna användas för dessa lärare. Ett fåtal ansåg inte det (6%) medan drygt hälften uppgav att modulen även är ändamålsenlig för elever i förskoleklass. De flesta handledare (79%), svarade att innehållet varit ändamålsenligt för "elever i alla ämnen". Men sju procent svarade "nej" på frågan.

Eftersom Läslyftet har som mål att förbättra språk-, läs- och skrivförmågan hos alla elever, de med svårigheter såväl som de som behöver mer utmaningar, frågade vi handledarna om innehållets ändamålsenlighet för elevers olika behov. Ytterst få handledare, (0-2%) markerade svarsalternativet "nej" avseende om innehållet enligt deras erfarenhet varit "ändamålsenligt för att utveckla undervisning för" "högpresterande", "lågpresterande", "flerspråkiga elever" samt "elever med läs- och skrivsvårigheter". Svaren tyder på att modulens innehåll upplevs som ändamålsenligt för undervisning av alla dessa elevgrupper.

Vi frågade också handledarna om de hade behövt mer stöd från materialet i sin handledning då uppfattningar om vad som eventuellt saknas kan påverka deras roll som handledare och det kollegiala samtalet och lärandet. Ungefär sex av tio (60-63%) uppgav att de behövt "fler explicita undervisningsexempel" och "fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna". De flesta (75-80%) markerade också "fler

exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen" och "en sammanställning av metoder/modeller/arbetssätt som tagits upp i modulen". Många uttryckte att det fungerat bra att handleda modulen. Det kan därför tyckas förvånande att så pass många svarade att de hade behövt mer stöd från materialet. Även om frågan ställdes så att handledarna skulle ta ställning till om de *behövt mer stöd* menar vi att den snarare bör tolkas utifrån vad handledarna *gärna skulle se mer* av i modulen särskilt i relation till att de också uttryckt att de inte har haft tid att ta del av extra- och fördjupningsmaterial. Det som handledarna eftersöker i form av lämpliga texter eller explicita undervisnings-exempel är också sådant stöd som Skolverket medvetet undvikit. Skolverket menar att det är meningen att de didaktiska valen ska göras av lärarna själva och därför ska det inte erbjudas "lämpliga texter" eller alltför explicita undervisningsmetoder. I relation till att hinna med att genomföra uppgifterna med eleverna, kan det också vara svårt att genomföra mer färdiga undervisningsaktiviteter som inte enkelt kan anpassas till den undervisning som pågår för tillfället.

Även om de flesta uppgav att innehållet varit ändamålsenligt för lärare som undervisar i olika ämnen och i olika årskurser efterlyste lärarna i öppna svarsfält fler exempel rörande "faktatexter", och fler exempel från undervisning i praktisk-estetiska ämnen, matematik, SO och NO. En handledare efterfrågade också fler exempel med nyanlända elever och andra efterlyste fler filmer med undervisning av elever i årskurs 7-9. En annan handledare menade dock att balansen i modulen var bra.

Lagom avvägt i modulen. Viktigt att lärarna som ingår får tänka och ta ansvar själva, medvetna val, och ta vara på modulen i samklang med den ordinarie undervisningen, Träna på att se möjligheter. Här har jag och kollegorna i gruppen kunnat ge stöd åt behovande.

5.7.2 Tolka och skriva text i skolans alla ämnen

Tolka och skriva text i skolans alla ämnen riktar sig till grundskollärare i årskurserna 1-9 i alla ämnen. Av handledarna svarade dock en fjärdedel (25%) att innehållet "inte" är "ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i åk 1-3". En tredjedel (34%) svarade också att modulens innehåll "inte" är ändamålsenligt "även för utveckling av undervisning för elever i förskoleklassen". Drygt sju av tio (72-74%) angav dock att innehållet är ändamålsenligt för att utveckla undervisning för "elever i åk 4-9" och "elever i alla ämnen". Nästan en av tio (7%) angav också att innehållet "inte" är ändamålsenligt för undervisning av "lågpresterande elever" och "elever med läs- och skrivsvårigheter" medan nästan en av tjugo (4%) svarade att innehållet "inte" är ändamålsenligt för att utveckla undervisning för "högpresterande elever" och "flerspråkiga elever".

Handledarna har också angett att de skulle behövt mer stöd från materialet i modulen i sin handledning. Ungefär nio av tio (87-91%) efterfrågar "fler filmer", "fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen", "fler explicita undervisningsexempel", "fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna" och "en sammanställning av de metoder/arbetssätt/modeller som tagits upp i modulen". Kommentarer från handledarna är att texterna är "alldeles för avancerade" och "svår-tillgängliga", att modulen var "mycket teoretisk" och "tung". Handledarna efterfrågade en form av begrepps- och ordlista eftersom det förekommer väldigt många och nya begrepp. De efterfrågade också filmer som "saknas nästan helt". Detta för att lätta upp texterna och erbjuda praktiska exempel. I likhet med utsagorna om Samtal om text efterlystes också

exempel från undervisning i praktisk-estetiska ämnen samt matematik men också exempel med undervisning av elever i yngre åldrar.

En revidering av modulen, då den är mycket teoretisk. Det gör att många lärare upplever den som oerhört svår att ta till sig. Filmer saknas nästan helt. Exempel på undervisning i praktisk estetiska ämnen saknas helt, vilket gör att de lärarna upplever modulen som mycket svår och mindre intressant.

Ingen bra modul att börja med. För teoretisk och för "svåra" texter för den tiden deltagarna har att läsa in sig. De blir frustrerade och fokus hamnar kring hur texterna är skrivna och det krångliga och inte alltid så lättillgängliga språket.

5.7.3 Läs och skriva i alla ämnen

Modulen Läs och skriva i alla ämnen riktar sig till lärare i årskurserna 1-3 och ska passa språkutvecklande undervisning i alla ämnen. Alla handledarna markerade att "innehållet är ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i åk 1-3" men nio procent svarade att den "inte" är "ändamålsenligt för utveckling av undervisning för elever i alla ämnen". De flesta (84%) svarade också att den "även är ändamålsenlig för utveckling av undervisning för elever i förskoleklassen" medan sju procent svarade "nej". Här har en handledare kommenterat att det skulle vara bra med fler exempel från förskoleklass samt från årskurs 1. En annan handledare skrev i en kommentar att "uppgifterna har varit kanon för förskoleklassen och ettorna men en del har varit för lätt för tvåor och treor". Något fler än hälften (55%) angav också att "innehållet är ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i åk 4-6" men däremot inte för äldre "elever i åk 7-9". Även om modulen inte riktar sig till lärare i årskurserna 4-6 är det flera som har använt denna modul och då saknat exempel för de årskurserna. En handledare uttryckte att det skulle vara bra om det fanns en litteraturlista så att de kan komplettera modulens innehåll med material från andra moduler eller annat. Ingen eller få svarade att innehållet i modulen "inte" är ändamålsenligt för att utveckla undervisning för "lågpresterande", "högpresterande" (4%), "flerspråkiga elever", eller "elever med läs- och skrivsvårigheter".

För handledare som handlett modulen är behoven av mer stöd från materialet inte lika stort som för de ovanstående två modulerna. Tre fjärdedelar (75%) efterfrågade dock "fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen" och en majoritet (mellan 55-66%) skulle behövt "fler explicita undervisningsexempel", "fler alternativ till undervisningsaktiviteter" och "en sammanställning av metoder/modeller/arbetssätt". Fler exempel efterlystes eftersom texterna även här i vissa fall uppfattades som "svåra och teoretiska" som en handledare uttryckte sig.

5.7.4 Främja elevers lärande i SO

Modulen Främja elevers lärande i SO riktar sig till lärare i årskurserna 4-9. Ingen handledare svarade att innehållet i modulen "inte" har varit ändamålsenligt för att utveckla undervisningen för elever i ämnet SO". Drygt sju av tio (72%) markerade att modulens innehåll "även varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i andra ämnen". Ingen av handledarna svarade att innehållet "inte" skulle ha " varit ändamålsenlig för att utveckla undervisning för elever i åk 4-6" eller "åk 7-9". En majoritet (64-84%) svarade att de "inte vet" om innehållet även är ändamålsenligt för utveckling av undervisning för yngre elever men en femtedel (20%) svarade "ja" avseende undervisning för "elever i åk 1-3". Ingen svarade att innehållet i modulen inte har varit ändamålsenligt för att utveckla

undervisning för "hög-" respektive "lågpresterande" och "flerspråkiga elever" eller "elever med läs- och skrivsvårigheter".

Av de handledare som har handlett SO-modulen angav fler än hälften (56%) att de skulle behövt stöd i form av "en sammanställning av metoder/modeller/arbetssätt". Ungefär sju av tio (68-72%) efterlyste "fler explicita undervisningsexempel" och "fler alternativ till undervisningsaktiviteter" medan de flesta (80%) gärna skulle se "fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen". En handledare sa att "lärare har efterlyst fler exempel på hur man packar upp texter och hur man kan lägga upp utforskande samtal". En annan jämförde modulen med modulen Främja elevers lärande i NO, I. "NO-modulen var trots det snarlika upplägget snäppet bättre p.g.a. bättre lektionsexempel." I en intervju menade en handledare att modulen upplevdes som ojämn, vissa delar var svårtillgängliga och abstrakta medan andra var alldeles för enkla och basala. Handledaren berättade att hon köpt boken Språkutvecklande SO-undervisning för att stötta lärarna med konkreta tips och modeller att använda för att kompensera för vad de upplevde som en brist i modulen.

5.7.5 Lässtrategier för sakprosa

Modulen riktar sig till lärare i svenska och svenska som andraspråk i årskurserna 4-9. Ingen handledare svarade att innehållet "inte" har "varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i åk 7-9". En handledare markerade dock att innehållet "inte" varit ändamålsenligt för "åk 4-6". Modulen tycks ha varit mer använd i årskurserna 7-9 då en femtedel (21%) använde svarsalternativet "vet ej" gällande åk 4-6 och nästan en femtedel (17%) valde att inte svara för de årskurserna. Flera (21-25%) markerade också att innehållet inte är ändamålsenligt för "åk 1-3" eller "förskoleklassen". Men många (75%) markerade att den "även är ändamålsenlig för andra ämnen än svenska". Ingen handledare svarade "nej" på frågan om innehållet varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för "hög-" och "lågpresterande elever" medan åtta procent svarade "nej" gällande "flerspråkiga elever" och "elever med läs- och skrivsvårigheter".

Ungefär sex av tio (58-63%) handledare som handlett modulen efterlyste "fler filmer", "fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen", och "en sammanställning på de metoder/modeller/arbetssätt som tagits upp i modulen". De flesta (75%) ser även gärna "fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna" medan hälften (50%) skulle behövt "fler explicita undervisningsexempel" vilket är lägre än de flesta andra moduler. Kommentarer från handledarna var bland annat att "modulen kändes mycket 'tunnare' än Samtal om text" och "en väldigt avancerad modul som inte var så bra att börja med". I en intervju berättade en handledare att SO-lärare använt sig av modulen parallellt med en grupp svensklärare och att det skapat ett bra samarbete runt arbetet med sakprosatexter som SO-lärarna uppskattade.

5.7.6 Stimulera läsintresse

Modulen Stimulera läsintresse riktar sig till grundskolans alla årskurser och i alla ämnen samt till förskoleklassen. Modulen verkar främst ha använts av lärare som undervisar i de lägre årskurserna. Fyra av tio (41%) svarade att de "inte vet" "om modulens innehåll varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i åk 7-9" och nästan en femtedel

(16%) angav "vet ej" för "åk 4-6". Ingen angav att innehållet "inte" har varit "ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i åk 1-3" eller för "elever i förskoleklassen". Drygt en av tio (12%) svarade också att innehållet "inte" varit "ändamålsenligt för elever i alla ämnen". Inte heller för denna modul angav någon att innehållet "inte" varit ändamålsenligt för "lågpresterande elever", "flerspråkiga elever" eller "elever med läs- och skrivsvårigheter" och endast en handledare använde svarsalternativet "nej" gällande "högpresterande elever".

För modulen Stimulera läsintresse uppgav de flesta (88%) handledare att de hade "behövt en sammanställning av de metoder/modeller/arbetssätt som tagits upp i modulen". Nästan sex av tio (59%) såg gärna "fler explicita undervisningsexempel", och ungefär två tredjedelar (65-67%) "fler exempel på bra och lämpliga texter att använda" och "fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra". Från kommentarerna av handledarna kan vi utläsa att de eftersöker fler filmer för de åldrar modulen riktar sig till och att "läsenkäten" även borde riktas mot förskoleklassen. En handledare jämför även här med Samtal om text.

Filmer och texter höll generellt en lägre kvalitet än i modulen Samtal om text. Så jag skulle inte säga att jag vill ha fler exfilmer utan mer att de skulle ha varit av högre kvalitet.

5.7.7 Kritiskt textarbete

Modulen Kritiskt textarbete riktar sig till alla ämnen och till lärare i förskoleklassen och åk 1-6. Drygt en av tio (11%) handledare svarade dock att innehållet "inte" är ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i förskoleklassen" att jämföra med ingen handledare gällande "elever i åk 4-6" och enstaka handledare gällande "elever i åk 1-3". De flesta (93%) uppgav också att innehållet varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för elever i årskurserna 1-6. Ungefär hälften har valt att uttala sig om modulen skulle kunna vara ändamålsenlig för "åk 7-9" och drygt fyra av tio (44%) svarade att den även kan användas för utveckling av undervisning för elever i dessa årskurser. De flesta (89%) svarade också att innehållet är ändamålsenligt för alla ämnen. Ingen handledare uppgav att innehållet "inte" skulle vara ändamålsenligt för att utveckla undervisning för "högpresterande, lågpresterande och flerspråkiga elever" samt "elever med läs- och skrivsvårigheter".

Ungefär sju av tio (70-74%) handledare markerade att de skulle behövt "fler explicita undervisningsexempel", "fler alternativ till undervisningsaktiviteter" och "en sammanställning av metoder/modeller/arbetssätt som tagits upp i modulen". De flesta (93%) skulle också behövt "fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen". Något fler än hälften (56%) skulle också gärna sett "mer extra- eller fördjupningsmaterial". Inte särskilt många valde att kommentera modulen. Men två handledare efterlyste fler exempel, främst från förskoleklassen och årskurs 1 eller yngre åldrar men också exempel från svenska skolor.

5.7.8 Moduler med få svaranden

För att få en bild av hur handledarna har upplevt de andra modulerna som få eller inga markerade att de handlett ges i detta avsnitt några exempel från handledares utsagor i intervjuer från en del av dessa moduler. En handledare berättade t.ex. att modulen Lässtrategier för skönlitteratur upplevdes som bekräftande av hur de redan arbetar med

skönlitteratur. Men handledaren betonade också att den hade förstärkt deras kunskaper, gett dem nya infallsvinklar och tillfört dem något, i stil med "tänk på det här". Gruppen som bestod av svensklärare var vana att jobba med skönlitteratur och hade mycket förkunskaper med sig vilket enligt handledaren gjorde att de kopplade ihop de olika delarna mer och kände sig säkra. Handledaren upplevde att innehållet i texterna var på en lagom nivå som gjort att de fått "spänna bågen lite grann".

En annan handledare berättade att det fungerat bra att handleda modulen Främja elevers lärande i NO, I för en grupp NO/mattelärare. Handledaren sa att den uppfattades som "lättsmält, verksamhetsnära och med ett bra tilltal". Handledaren som själv inte undervisade i NO uttryckte att utmaningen som handledare var att tänka sig in i NO-undervisningen och vilket stöd dessa lärare behövde. Till modulen Tolka och skriva text i skolans alla ämnen hade det funnits ett behov av att ta fram annat material för att konkretisera texterna. Det behövdes inte på samma sätt i relation till modulen Främja elevers lärande i NO, I.

När det gäller de två modulerna som riktar sig till grundsärskolan upplevde en handledare modulen Strukturerad läs- och skrivundervisning som mer abstrakt än modulen Tematiska arbetssätt och digitala verktyg. Mycket i Strukturerad läs- och skrivundervisning upplevdes också som självklart och beskrev förhållningssätt som de var vana vid och redan arbetade efter. "Att vänta in och ge tid, det är vardagsmat för oss". Fler filmer och praktiska modeller efterlystes av handledaren. Handledaren menade också att modulen mer passade de lärare som hade elever på en något högre nivå som kunde läsa lite själva och hade en möjlighet att kunna läsa mellan rader medan de som hade elever som överhuvudtaget inte visste vad en bokstav var hade det svårare. Med tanke på de stora spannen mellan eleverna i grundsärskolan menade handledaren att modulerna passar mer eller mindre bra beroende på vilken elevgrupp du har. Modulen Tematiska arbetssätt och digitala verktyg upplevdes ha en större bredd som passade deras grupp med ett stort spann på elevernas förmågor. "Vi kände igen oss mycket mer". Modulen ansågs ge bra med konkreta tips och modeller som de har använt sig av. Filmerna uppskattades mycket, så även texterna.

5.8 Att fortsätta det kollegiala lärandet för språk-, läs- och skrivutveckling

Vi avslutar det här kapitlet om handledarnas erfarenheter av Läslyftet med deras utsagor om vad de ser som viktigt för att fortsätta ett kollegialt lärande för språk-, läs- och skrivutveckling. Enligt handledarna är det flera saker som är "viktigt för att upprätthålla ett långsiktigt kollegialt lärande i språk-, läs- och skrivutveckling". Viktigast och det som alla handledare som besvarade enkäten markerade är "att det finns en viss tid avsatt för kollegiala samtal". De flesta (93%) svarade också att det "i stor utsträckning" är viktigt att "det finns en handledare som planerar och leder samtalen". Drygt åtta av tio (83%) svarade också att det "i stor utsträckning" är "viktigt att Läslyftets material används" och "att Skolverket uppdaterar Läslyftets moduler" medan drygt sju av tio (71-76%) svarade att det "i stor utsträckning" var "viktigt att fortsätta använda fortbildningsmodellens upplägg med momenten A, B, C och D", "att det sker kollegiala samtal varannan eller var fjärde vecka", "att samtal sker i fasta grupper" och "att annat relevant material än Läslyftet används". Färre (38%) uppgav att det är viktigt "att kollegiala samtal fortsätter ske varje

vecka” vilket förstärker bilden av att fortbildningsmodellens tempo har uppfattats som för snabbt av flera.

5.9 Sammanfattning

Handledarnas upplevelser och erfarenheter av Läslyftet är överlag mycket positiva och på kort sikt har Läslyftet bidragit till ökade insikter i språk-, läs- och skrivutveckling, en ökad förmåga att handleda kollegor, ökat intresse för kollegialt samarbete och engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i deras egen undervisning. På kort sikt har Läslyftet också bidragit till fördjupade kollegiala reflektioner kring språk-, läs- och skrivutveckling. Handledare har dock haft olika förutsättningar i genomförandet av Läslyftet. Även om de flesta har haft tillräckligt med tid och stöd för sitt uppdrag och bra organisatoriska förutsättningar har det också funnits de som har haft brister i dessa avgörande faktorer för att Läslyftet ska kunna leda till de mål som avses. Även förutsättningar i form av vad handledarutbildningen bidragit med har haft brister. Vissa utbildningar har av handledarna upplevts som av bristande kvalitet. Hur Läslyftet organiserats hos olika huvudmän och handledarnas tidigare erfarenheter skapar också olika möjligheter och förutsättningar för vilka roller de tilldelas och behöver ta som handledare. Överlag har de flesta moduler upplevts som ändamålsenliga för de målgrupper de riktar sig till och fungerat bra att handleda.

6. Lärarnas erfarenheter

I det här kapitlet tar vi upp den primära målgruppen för Läslyftet som undersökts under läsåret 2015/16, lärare i grundskolan och i förskoleklassen. Lärare som besvarade enkäten fördelar sig ganska jämt mellan olika årskurser, ungefär tre av tio (32%) är registrerade som undervisande lärare i årskurserna 1-3, i årskurserna 4-6 (30%) och i årskurserna 7-9 (28%). Nästan en av tio (9%) var lärare i förskoleklass medan få (1%) undervisade i grundsärskolan. Gällande ämne svarade drygt hälften (51%) att de hade undervisning "flest antal timmar" i svenska medan drygt en av tio (11%) svarade matematik och knappt en av tio (7%) SO eller praktisk-estetiska ämnen (9%). Knappt en av tio (7%) svarade att de arbetat som lärare i 1 eller 2 år, en femtedel (20%) angav mellan 3 och 9 år, över en tredjedel (35%) mellan 10-19 år och en ännu större andel (38%) 20 år eller mer.

Många lärare som besvarade enkäten har lång erfarenhet och kunskap inom språk-, läs- och skrivutveckling vilket inte bara syns i antal år de arbetat som lärare eller att många undervisar i svenska utan också i deras tidigare kollegiala samarbeten. En majoritet av de lärare som svarade på enkäten har deltagit i någon "längre sammanhållen fortbildning" inriktad mot språk-, läs- och skrivutveckling före Läslyftet, antingen med kollegiala träffar (32%) eller utan kollegiala träffar (22%). Knappt hälften (47%) har deltagit i någon "annan längre sammanhållen fortbildning med kollegiala samtal (t.ex. Matematiklyftet)". Angående kollegialt samarbete svarade nära hälften (45%) att de "minst en gång i månaden" brukade "planera undervisning" både för språk-, läs- och skrivutveckling" och "för att utveckla elevernas kunskaper inom andra områden" (48%) samt "diskutera arbetssätt för att utveckla elevernas kunskaper inom andra områden" (46%). Nära fyra av tio (39%) uppgav också att de "minst en gång i månaden" diskuterade arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling". Färre (8%) svarade dock att de hade regelbundet samarbete med en skolbibliotekarie, över sex av tio (63%) markerade "aldrig" och knappt tre av tio (28%) "en eller ett par gånger per termin".

I det här kapitlet undersöker vi effekter av Läslyftet på kort sikt, hur lärarna har upplevt Läslyftet och vilka faktorer som kan ha påverkat. Vi undersöker skillnader mellan lärare i olika årskurser och ämnen; deras tidigare erfarenheter och undervisningskultur; hur Läslyftet har organiserats i form av gruppsammansättningar, tid för genomförandet och vilka moduler som lärarna arbetat med samt stödet från rektor och handledare. Vi undersöker också skillnader mellan lärare från fristående och kommunala skolor, och skolor med olika elevsammansättning i form av utländsk bakgrund och föräldrars utbildningsnivå. Vi inleder kapitlet med lärarnas samlade bedömning av Läslyftet.

6.1. Sammantagen bedömning av Läslyftet

Läslyftet fick en positiv bedömning av de deltagande lärarna, dock inte riktigt lika positiv som övriga målgrupper. Mindre än hälften (41%) svarade att de ansåg att Läslyftet var "mycket bra" och ytterligare 38 procent svarade att fortbildningen var "ganska bra". En mindre andel (13%) markerade att Läslyftet varken var bra eller dåligt medan bara ett

par procent använde svarsalternativen "ganska dålig" (5%) respektive "mycket dålig" (3%). Tre lärare använde svarsalternativet "vet ej".

Vilken årskurs lärarna undervisade i spelade en viss roll för deras bedömning av Läslyftet. Lärare i förskoleklass var mest nöjda, i den gruppen använde majoriteten (70%) svarsalternativet "mycket bra". Därefter följde lärare som undervisade i årskurserna 1-3 där hälften (59%) svarade "mycket bra". Av lärare i årskurserna 4-6 svarade drygt en tredjedel (35%) "mycket bra" medan motsvarande siffra för lärarna i årskurserna 7-9 låg under en tredjedel (28%). Mönstret är alltså att ju yngre elever lärarna undervisar desto positivare var de till Läslyftet. Vilka ämnen lärarna undervisade "flest antal timmar" i hade betydelse för deras bedömning av Läslyftet. Lärarna i svenska och svenska som andraspråk var mest nöjda, nästan hälften (49% resp. 47%) använde svarsalternativet "mycket bra" bland de lärarna. Bland lärarna i SO och matematik använde ca en tredjedel (38% resp. 33%) detta svarsalternativ. Lärarna i praktiskt-estetiska ämnen var minst nöjda, här svarade bara 14 procent att satsningen varit "mycket bra".

Lärarnas tidigare erfarenhet hade också en betydelse för deras sammantagna bedömning av Läslyftet. De lärare som hade arbetat längst i yrket (20 år eller mer) och lärare som tidigare deltagit i fortbildning i "språk-, läs- och/eller skrivutveckling utan kollegiala samtal" var mer benägna än övriga lärare att använda svarsalternativet "mycket bra" om Läslyftet. Satsningen verkar alltså fungera allra bäst för de som behöver "påfyllning". Lärarnas bedömning av undervisningskulturen på deras skolor hade betydelse för deras sammantagna bedömning av Läslyftet. De lärare som svarade att de brukade "diskutera" och "planera" arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling "minst en eller ett par gånger per termin" innan de påbörjade Läslyftet använde svarsalternativet "mycket bra" i högre grad än lärare som "aldrig" gjorde detta. Motivation för att påbörja Läslyftet hade också betydelse för lärarnas sammantagna bedömning. De lärare som markerade att de varit "motiverade" använde i högre grad svarsalternativet "mycket bra".

Lärarnas bedömning av karaktären på de kollegiala samtalen (fråga 14) hade betydelse för hur de bedömde Läslyftet som helhet. De som använde svarsalternativet "i stor utsträckning" på delfrågorna i fråga 14, dvs. var nöja med hur de kollegiala samtalen hade fungerat, var också mer benägna att använda svarsalternativet "mycket bra" på den sammantagna bedömningen av Läslyftet.

Handledarnas aktivitet (fråga 15) spelade också roll för lärarnas bedömning av Läslyftet sammantaget. Tydligast utslag får vi på lärarnas bedömning om handledarna har "skapat struktur och planerat de kollegiala samtalen", har "skapat ett tryggt samtalsklimat" och "har bidragit till en förståelse av modulerna". De som svarade att handledaren "i stor utsträckning" gjorde detta var mer benägna att använda svarsalternativet "mycket bra" om Läslyftet.

Hur rektor hade agerat (fråga 16) hade mindre betydelse för lärarnas sammantagna bedömning av Läslyftet. Endast ett par av delfrågorna uppvisade ett samband med den sammantagna bedömningen av Läslyftet. Det gäller t.ex. frågan om huruvida rektor "betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling" där nästan hälften av de som svarade att rektor "i stor utsträckning" hade gjort så också svarade att Läslyftet sammantaget varit "mycket bra".

I enkätens öppna svarsfält sammanfattade ett antal av lärarna sin syn på Läslyftet. Några skrev kort och gott att "jag är nöjd med Läslyftet" eller "mycket stimulerande". Någon ansåg att "detta är något som fler bör göra". En poängterade att hen "uppskattade att allt var forskaranknutet". De allra flesta la dock till ett "men" efter sin positiva bedömning och detta handlade då om tempot som de beskrev som för högt. "Lite högt tempo men det bästa har varit våra samtal och idéer och diskussionerna efter genomförda lektioner", var en sådan kommentar. En annan entusiastisk lärare skrev:

Den bästa och mest genomtänkta utbildning jag någonsin gjort på mina 20 år som lärare. Jag vill gärna fortsätta i någon form nästa termin, men i ett lugnare tempo exempelvis två tillfällen i månaden inte varje vecka. Det bästa har varit att vi samarbetat med alla årskurser och med en annan skola. Det hade inte blivit samma djup och förståelse för skrivutveckling utan den röda tråden genom skolåren.

6.2 Organisering och förutsättningar för Läslyftets genomförande

Lärare har haft olika förutsättningar att arbeta med Läslyftet på olika skolor. Nästan fyra av tio (38%) angav att "en stor andel av lärarna" på deras skola deltog i Läslyftet, nästan en fjärdedel (23%) angav att "en liten andel" av lärarna deltog och drygt en femtedel (21%) att "alla" deltog. Det finns också en stor spridning i hur grupperna hade satts samman över årskurserna inklusive förskoleklass. Nästan tre av tio uppgav en grupp-sammansättning av lärare i "F-6", en fjärdedel lärare i "F-3" och en sjättedel "7-9". Ovanligast är grupper med lärare i årskurserna 4-6 eller 4-9, knappt en av tio lärare uppgav detta. Över sju av tio uppgav också att grupperna bestod av "lärare från tre eller fler ämnesområden". Gruppsammansättningarna speglar också valen av moduler där breda moduler som riktar sig till flera ämnesområden och flera årskurser har dominerat, så som Samtal om text, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, Stimulera läsintresse och Läs och skriva i alla ämnen. De flesta (85%) svarade att de haft kollegiala samtal på sin egen skola. En av tre (30%) svarade att de hade ingått i grupper med lärare från flera skolor och en tredjedel (33%) angav också att de haft en handledare som huvudsakligen *inte* arbetar på deras skola. Hur läslyftet har organiserats hos olika skolor och huvudmän varierar således och skapade olika förutsättningar för lärarna.

Lärarnas upplevelser av tempot i genomförandet av Läslyftet skiljer sig åt. Knappt hälften (49%) svarade att tempot varit "lagom" medan hälften (50 %) svarade att "det varit för intensivt", vilket också är i linje med vad handledarna svarade. De flesta lärare svarade att de haft tillräckligt med tid för de kollegiala samtalen gällande "diskussion av material (moment B:1)" (91%) och "gemensam uppföljning (moment D)" (88%). En majoritet (75%) ansåg också att de haft tillräckligt med tid för att "ta del av material (moment A)". Färre (60%) svarade dock att de upplevde att de haft tillräckligt med tid för "planering av undervisningsaktivitet (moment B:2)" och bara drygt en tredjedel (34%) uppgav att de haft tillräckligt med tid för "genomförande av undervisningsaktivitet med eleverna (moment C)".

I öppna svarsfält kommenterade många lärare tempot med att det har varit för "stressigt", "en stor tidspress", "för högt tempo", "svårt att hinna med att göra uppgifterna med eleverna", att uppgifterna blir "lösryckta" eller "hitte-på-uppgifter" som inte passar in i den annars planerade undervisningen, att de inte hinner "stanna upp och reflektera",

"fördjupa" sig i modulerna eller "befästa arbetsmodellerna". En del påpekade också att de har varit lite tid för inläsning av materialet och att Läslyftet har tagit mycket tid från annat eller har varit svårt att hinna med under perioder med nationella prov, betygssättning och utvecklingssamtal. Ingen kommenterade att det var för mycket tid eller för lågt tempo.

Att lärarna upplevt att de inte haft tillräckligt med tid för planering och genomförande av undervisningsaktivitet återspeglas också i att de i mindre utsträckning (39%), svarade att de "varje gång" "genomfört undervisningsaktiviteter från modulerna med eleverna". 12 procent använde också svarsalternativet "ett fåtal gånger" avseende om de genomfört undervisningsaktiviteter med eleverna. Däremot uppgav många att de till "varje gång" "läst texterna" (73%), "sett filmerna" (60%) och "deltagit i de kollegiala samtalen" (68%).

6.3 Kollegiala samtal, handledare och rektors stöd

Vilka effekter Läslyftet upplevs få för det kollegiala lärandet och undervisningen kan påverkas av många olika faktorer. En sådan är de kollegiala samtalen som lärarna deltar i och handledarens roll i detta samtal samt i genomförandet av Läslyftet i stort. En annan faktor som är känd inom skolutvecklingslitteraturen är vikten av skolledningens stöd. I detta avsnitt tar vi upp frågorna om samtalens kännetecken, handledarens roll och rektors stöd utöver att tillhandahålla tid för handledare, tid för inläsning av material och tid för kollegiala samtal.

6.3.1 Rektors roll och betydelse

Som framgick ovan svarade många lärare att de haft tillräckligt med tid för att genomföra de olika momenten i Läslyftet. Men lärarna svarade inte i lika hög grad att rektor hade varit aktiv i Läslyftets genomförande. Drygt fyra av tio svarade att rektor "i stor utsträckning" hade "betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling" (43%) och "motiverat behovet av fortbildning inom språk-, läs- och skrivutveckling" (43%). Nästan en femtedel (19%) använde svarsalternativet "inte alls" och 30 procent "i liten utsträckning" på dessa påståenden. Drygt sex av tio (61%) svarade att rektor "inte alls" hade "deltagit vid kollegiala samtal", åtta av tio (80%) att rektor "inte alls" deltagit på lektioner där undervisningsaktivitet genomförts" och drygt hälften (51%) svarade att rektor "inte alls" "varit ett pedagogiskt stöd för lärare". Huruvida de tre senaste påståendena innefattas i rektors roll för uppdraget i Läslyftet kan diskuteras och olika synpunkter i öppna svarsfält har framförts om behovet av dessa för målen med Läslyftet. Det framhölls att rektors huvudsakliga roll i Läslyftet är att tillhandahålla organisatoriska förutsättningar så som att möjliggöra att det finns tid för inläsning av material, tid för de kollegiala samtalen och tid till handledarens uppdrag.

Andra uttryckte att de hade bytt rektor varvid de nya rektorerna inte hade haft möjlighet att engagera sig lika mycket. En annan kommenterade att de svar som lämnats avsåg rektor och inte biträdande rektor som då troligen varit mer engagerad. Det förekommer också kommentarer som tar upp att rektor inte har getts förutsättningar att delta eller att det inte har varit rektors uppgift att delta i någon större utsträckning eftersom samtalen ska vara trygga platser för lärare att utbyta erfarenheter och misslyckanden. Det anses då inte lämpligt att rektor deltar. "Rektor var inte välkommen att delta i våra samtal".

Ju högre andel lärare som deltagit på skolorna desto större andel svarade också att rektor i "stor" eller i "liten" utsträckning "betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling", "motiverat behovet av fortbildning inom språk-, läs- och skrivutveckling", "deltagit vid kollegiala samtal" och "varit ett pedagogiskt stöd för lärare". De lärare som svarade att alla lärare i deras grupp arbetade på deras egen skola markerade i högre grad att rektor "betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling" och "deltagit vid kollegiala samtal". Lärare som uppgav att handledaren i huvudsak arbetade på deras skola uppgav också i högre grad att rektor "deltagit vid kollegiala samtal och "varit ett pedagogiskt stöd för lärare". Svaren tyder på att rektor var mer involverad i Läslyftet om det organiserades på skolan och större andel lärare deltog. Lärare tillhörande skolor med en lägre andel elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning svarade att rektor i högre grad hade "motiverat behovet av fortbildning inom språk-, läs- och skrivutveckling" och "deltagit vid kollegiala samtal".

Sammantaget tyder svaren på att rektor i stor utsträckning har möjliggjort för att kunna genomföra Läslyftet enligt fortbildningsmodellen genom att tillhandahålla tid för inläsning och för de kollegiala samtalen för de flesta. Även om rektorer till viss del har betonat betydelsen av elevernas språkutveckling och lärarnas fortbildning har dessa varit mindre aktiva i själva genomförandet av Läslyftet.

6.3.2 Handledarens roll och betydelse

De flesta lärare svarade att handledaren "i stor utsträckning" hade "deltagit i alla kollegiala samtal" (91%), "skapat struktur och planerat de kollegiala samtalen" (89%) och "bidragit till ett tryggt samtalsklimat där alla har fått komma till tals" (92%). Många (84%) svarade också att handledaren "i stor utsträckning" "bidragit till förståelsen av innehållet i modulerna" (84%) och att handledaren "i stor utsträckning" "bidragit till att utmana föreställningar/fördjupat analyser" (74%). Ungefär hälften markerade att handledaren "i stor utsträckning" "varit ett stöd vid planering av undervisningsaktivitet" (53%) och "gett återkoppling på deras undervisningserfarenheter" (48%). Färre svarade att handledaren "i stor utsträckning" "tillhandahållit material utöver det som ingår i Läslyftet" (40%) och "funnits som ett pedagogiskt stöd för dem även utanför de kollegiala samtalen" (37%). Få (14%) svarade desamma avseende om handledaren "deltagit på lektioner där undervisningsaktivitet genomförts".

I öppna svarsfält har lärarna skrivit att handledarna varit viktiga för Läslyftet. Exempelvis skrev några lärare så här:

Det är tack vare vår handledare, som detta lyft har gett något.

Fantastisk handledare som har uppmuntrat och utmanat oss genom alla delmoment.

Andra beskriver situationer där handledaren har blivit sjukskriven, att de har bytt handledare, att handledaren har delat sin tid mellan olika grupper eller att organisationen av Läslyftet förhindrat handledaren att ta en viss roll. En del anger också att handledaren främst "varit en lärare/kollega i samtalsgruppen snarare än en handledare" och att handledaren främst behövts för att planera och strukturera samtalen, se till att alla får komma till tals och skapa ett tryggt samtalsklimat. Andra är mindre nöjda med

handledarens roll t.ex. att de inte har fått det stöd de behövt för att utveckla sin undervisning gällande språk i matematik och slöjd, eller att handledaren har styrt för mycket eller styrt för lite. Skilda upplevelser av handledarens stöd vid planering och genomförd undervisning kan vi också se när vi jämför olika moduler som lärarna arbetat med. Lärare som på våren uppgav att de arbetat med Främja elevers lärande i NO, I svarade i lägre grad att handledaren hade "varit ett stöd vid planering av undervisningsaktiviteter". Detsamma gällde om handledaren hade "gett återkoppling på deras undervisningserfarenheter" och "funnits som ett pedagogiskt stöd även utanför de kollegiala samtalen".

De lärare som svarade att de hade kollegiala samtal på sin egen skola markerade i högre grad att handledaren "i stor utsträckning" hade "bidragit till att utmana föreställningar/fördjupat analyser". Naturligt nog svarade de lärare som markerade att handledaren arbetade på deras egen skola i högre grad att handledaren i "stor" och i "liten" utsträckning "deltagit på lektion där undervisningsaktivitet genomförts" och "funnits som ett pedagogiskt stöd utanför de kollegiala samtalen". Lärare från fristående skolor var mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågan om handledaren hade "funnits som ett pedagogiskt stöd även utanför de kollegiala samtalen" vilket troligen beror på att de flesta fristående skolor hade handledare från den egna skolan till skillnad från kommunala skolor där fler hade handledare som inte arbetade på lärarnas egna skolor.

Även tiden för genomförandet hade betydelse för lärarnas svar angående handledarens roll. De lärare som markerade att de inte hade tillräckligt med tid för planering av undervisningsaktivitet var mindre benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på om handledaren "varit ett stöd vid planering av undervisningsaktiviteter". De som svarade att de inte hade haft tillräckligt med tid för den gemensamma uppföljningen svarade också i lägre grad att handledaren "i stor utsträckning" "gett återkoppling på deras undervisningserfarenheter".

Vid jämförelse mellan lärare som undervisade i olika årskurser svarade lärare i lägre årskurser (F-3) i högre grad att handledaren "i stor utsträckning" hade "varit ett stöd vid planering av undervisningsaktiviteter". Även skolornas förutsättningar avseende elevsammansättningen hade viss betydelse för hur lärarna svarade på frågorna om handledarens roll. Lärare tillhörande skolor med en högre andel elever med utländsk bakgrund (51 procent eller mer) var mindre benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om handledaren hade "bidragit till förståelsen av innehållet i modulerna", "bidragit till att utmana föreställningar/fördjupa analyser", "tillhandahållit material utöver det som ingår i Läslyftet" och "varit ett pedagogiskt stöd vid planering av undervisningsaktiviteter". Lärare tillhörande skolor med lägre andel föräldrar med eftergymnasial utbildning använde också mera sällan svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om handledaren hade "tillhandahållit material utöver materialet i Läslyftet" och "varit ett stöd under planeringen av undervisningsaktiviteter".

Svaren från lärarna tyder på att handledaren har haft en stor betydelse för de kollegiala samtalen och genomförandet av Läslyftet på så sätt att de har skapat struktur för samtalen, ett tryggt samtalsklimat, bidragit till en förståelse av materialet och utmanat och fördjupat diskussioner. Hur Läslyftet har organiserats för olika lärare har också haft be-

tydelse för handledarens roll. Dels gäller det huruvida det fanns tid för att stötta planeringen av undervisningen och den gemensamma uppföljningen men också behov av att stötta lärare i olika ämnen på olika sätt. I vissa grupper har handledaren mer fungerat som en i kollegiet medan det i andra grupper hade varit viktigare att handledaren mer intagit en expertroll och då särskilt i relation till lärare i ämnen som inte har lika mycket erfarenhet av att arbeta med språk-, läs- och skrivutveckling.

6.3.3 De kollegiala samtalen

Nästan alla lärare (95%) som svarade på enkäten markerade att de kollegiala samtalen i deras grupp "i stor utsträckning" hade kännetecknats av "ett tryggt samtalsklimat där alla har fått komma till tals". De flesta (90%) svarade också att samtalen "i stor utsträckning" kännetecknats av "en god struktur och planering" medan nästan tre fjärdedelar svarade detsamma för om samtalen "utmanat deras tankar" (74%), "gett dem återkoppling på deras undervisning" (74%) och "gett dem nya kunskaper/insikter" (73%).

På delfrågorna om samtalen "utmanat deras tankar", "gett dem återkoppling på deras undervisning" och "gett dem nya kunskaper/insikter" markerade lärare i lägre årskurser oftare svarsalternativet "i stor utsträckning". Vilket ämne lärarna undervisade i tycks också ha betydelse för hur de upplevde samtalen. På delfrågorna om samtalen kännetecknats av "återkoppling på deras undervisning" och om samtalen "gett dem nya kunskaper/insikter" använde lärare som markerade att de undervisade flest antal timmar i svenska i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning", än lärare i andra ämnen och då särskilt än lärare i praktiskt-estetiska ämnen och idrott och hälsa. Hur grupperna har varit sammansatta årskursmässigt har också en viss betydelse för hur lärarna besvarade frågorna. Lärare som uppgav att gruppen var sammansatt av lärare från F-3 och lärare från F-6 var mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om samtalen "gett återkoppling på genomförd undervisning" än lärare med andra gruppssammansättningar så som F-9 och 7-9. Liknande mönster finner vi på frågan om samtalen "gett nya kunskaper/insikter".

De som svarade att de tidigare "minst en gång i månaden" eller "en eller ett par gånger per termin brukade diskutera språk-, läs- och skrivutveckling med sina kollegor" använde i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" avseende om samtalet "utmanat deras tankar" och "gett dem återkoppling" och "nya kunskaper/insikter". Samma mönster framträder i svaren om de brukade "planera undervisning för språk-, läs- och skrivutveckling tillsammans". Det tyder på att lärare som redan har ett intresse för, och ett kollegialt samarbete gällande språk-, läs- och skrivutveckling upplever att samtalen varit mer givande. Dessa resultat stärks av att lärare i svenska också funnit samtalen mer givande samt att de lärare som svarade att de var "motiverade" att påbörja Läslýftet i högre grad markerade svarsalternativet "i stor utsträckning" avseende om samtalen hade "utmanat deras tankar", "gett dem återkoppling på genomförd undervisning" och "gett dem nya kunskaper och insikter" än lärare som uppgav att de var "omotiverade" eller "varken motiverad eller omotiverad". Men lärare som svarade att de före Läslýftet deltagit i "fortbildning inriktad mot språk-, läs- och skrivutveckling med kollegiala samtal" använde i lägre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" på delfrågan om samtalen kännetecknats av ha "gett dem nya kunskaper/insikter". Det tyder på att de lärare som är intresserade av språk-, läs- och skrivutveckling och som *också* har tidigare utbildning

inom detta inte funnit samtalen lika givande vilket också synliggörs i en del kommentarer i öppna svarsfält. Om lärarna uppgav att de var nöjda med valet av modul inför hösttermin och vårtermin har de i högre grad också använt svarsalternativet "i stor utsträckning" när de besvarade frågorna om samtalen har "utmanat deras tankar", "gett återkoppling på deras undervisning" och "gett nya kunskaper/insikter".

Av de som uppgav att de haft "kollegiala samtal på sin egen skola" och en "handledare som i huvudsak arbetade på deras skola" svarade en större andel att samtalen "i stor utsträckning" kännetecknats av "återkoppling på deras undervisning" och "gett dem nya kunskaper/insikter" än de som haft handledare utifrån och samtal även på andra platser. Detsamma gäller även för delfrågorna om samtalen kännetecknats av "en god struktur och planering" och samtal som har "utmanat deras tankar" om de haft en handledare på sin egen skola.

Även andra förutsättningar tycks ha betydelse för hur lärarna svarade. Lärare från skolor med lägre andel elever med utländsk bakgrund svarade i högre grad att samtalen "i stor utsträckning" hade "utmanat deras tankar". De som svarade att tempot varit lagom använde i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" på alla delfrågor gällande de kollegiala samtalen. De lärare som svarade att de haft "tillräckligt med tid för att ta del av materialet i moment A" svarade oftare att samtalen "i stor utsträckning" hade "utmanat deras tankar", "gett återkoppling på deras undervisning" och "gett nya kunskaper/insikter". Lärare som svarade att de *inte* haft tillräckligt med tid för diskussion under moment B:2 svarade i lägre grad att samtalen "i stor utsträckning" "utmanat deras tankar", "gett återkoppling på deras undervisning" och "gett nya kunskaper/insikter". Samma mönster finner vi för om de upplevde att de haft tillräckligt med tid för övriga moment.

I det öppna svarsfältet var det många lärare som beskrev de kollegiala samtalen som "mycket givande", "stimulerande" "lärorika", med "bra diskussioner" där de "delat med sig av erfarenheter, kunskaper och arbetssätt". Vidare uppgav lärare att det var "positivt att vi nu äntligen fått tid som är avsatt för pedagogiska diskussioner" och att "läslyftstiderna för kollegiala samtal är som en oas i skolans vardag". En lärare uttryckte det så här:

De har varit givande att delta i Läslyftet för att aktualisera hur vi arbetar med texter, läsning, förståelse, kritiskt granskande, allt inom svenskämnet. Det som är mest givande är genomförandet av uppgifterna och diskussionerna som skedde i kollegiet efteråt. Med Läslyftet har vi "lyft" fram hur vi arbetar, satt ord på det vi gör, uppmuntrat och delgivit varandra av våra äventyr med eleverna. Ibland har vi plockat fram "glömda" kunskaper, sådant som vi jobbat med och har behövt lyftas fram i ljuset igen. Jag är glad att jag har fått delta i detta.

Sammantaget har de flesta upplevt att samtalen och samtalsklimatet varit bra och många har också angett att samtalen i stor utsträckning berikat lärarna som det var tänkt. Men alla lärare har inte upplevt att de haft tillräckligt med tid för genomförandet av Läslyftet och då inte heller upplevt att samtalen har varit lika berikande som andra. Lärare i svenska, lärare i lägre årskurser och sammansatta grupper av lärare i lägre årskurser tycks bedöma att samtalen har bidragit med mer. Det gäller också lärare som haft kollegiala samtal på sin skola med en handledare från samma skola.

6.4 Modulerna

I detta avsnitt behandlar vi lärarnas erfarenheter av de moduler de arbetat med och vad det har bidragit till deras kunskaper och undervisning.

6.4.1 Vilka moduler har använts?

Under höstterminen markerade över hälften av de lärare som besvarade enkäten att de hade arbetat med modulen Samtal om text. Näst vanligast var modulen Tolka och skriva text i skolans alla ämnen följt av modulen Läs och skriva i alla ämnen. Under vårterminen finner vi en större spridning på använda moduler. Knappt en femtedel, svarade att de hade arbetat med modulen Läs och skriva i alla ämnen, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, eller Samtal om text. Stimulera läsintresse och Kritiskt textarbete uppgavs av ungefär en av tio därefter följer modulerna Skriva i alla ämnen, Främja elevers lärande i SO, Främja elevers lärande i NO, I, och Lässtrategier för skönlitteratur. Få uppgav de två modulerna riktade till grundsärskolan och ingen Främja elevers lärande i NO, II.

Tabell 2. Vilka moduler har lärarna arbetat med? I procent.

Moduler	Hösten 2015	Våren 2016
Samtal om text	59	17
Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	23	18
Läs och skriva i alla ämnen	8	19
Främja elevers lärande i NO, I	0	3
Främja elevers lärande i NO, II	-	0
Främja elevers lärande i SO	1	5
Lässtrategier för sakprosa	2	6
Stimulera läsintresse	4	12
Kritiskt textarbete	3	10
Strukturerad läs- och skrivundervisning	1	1
Skriva i alla ämnen	-	6
Lässtrategier för skönlitteratur	-	2
Tematiska arbetssätt och digitala verktyg	-	1

*Antal svarande: Hösten 2015: 1036, Våren 2016: 1004.

Eftersom modulerna riktar sig till olika målgrupper finner vi också att lärare i olika årskurser och ämnen har arbetat med olika moduler. När det gäller modulerna Samtal om text och Tolka och skriva text i skolans alla ämnen är fördelningen relativt jämn mellan svarande i årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9 medan andelen lärare i förskoleklass var 10 procent respektive 6 procent. Modulen Läs och skriva har en tydlig övervikt av lärare i årskurserna 1-3 (57%) och drygt en femtedel (22%) undervisar i årskurserna 4-6. Modulerna Lässtrategier för sakprosa och Lässtrategier för skönlitteratur har istället en tydlig övervikt av lärare i årskurserna 7-9, 78 procent respektive 83 procent. Modulen skriva i alla ämnen har en majoritet av lärare i årskurserna 4-6 (62%) följt av lärare i årskurserna 1-3 (24%) och 7-9 (14%). Kritiskt textarbete har främst lärare i årskurserna 1-3 (39%) och 4-6 (34%) arbetat med, men också lärare i förskoleklass (16%). Modulen Stimulera läsintresse uppgavs av samma andel lärare i förskoleklass som i årskurserna 7-9 (20%) medan något fler undervisade i årskurserna 1-3 (32%) och 4-6 (28%). Lärare som undervisar flest antal timmar i svenska är i majoritet i alla modulerna förutom Främja elevers lärande i NO, som har en större andel lärare i matematik och NO. Även modulen Lässtrategier för sakprosa sticker ut med en relativt hög andel lärare som undervisar i engelska/moderna språk (16%) och praktiskt-estetiska ämnen (20%).

Eftersom det var få eller ingen som svarade att de arbetat med modulerna Främja elevers lärande i NO, II och modulerna riktade till grundsärskola, Strukturerad läs- och skrivundervisning samt Tematiska arbetssätt och digitala verktyg, redovisas inte dessa nedan vid jämförelser mellan vad lärarna svarade i relation till vilken modul de arbetat med.

6.4.2 Lärares uppfattningar om innehållet i modulerna

Modulerna skiljer sig åt och riktar sig till olika målgrupper. Naturligt nog skiljer sig lärarnas svar åt mellan de olika modulerna. Däremot finner vi inga större skillnader i lärarnas uppfattningar om "i vilken utsträckning innehållet varit ändamålsenligt för hög- respektive lågpresterande elever, flerspråkiga elever eller elever med läs- och skrivsvårigheter" beroende på vilken modul de har arbetat med. Ungefär sex av tio svarade att innehållet i modulerna "i stor utsträckning" varit ändamålsenligt för undervisning av hög- respektive lågpresterande elever och ungefär hälften att innehållet "i stor utsträckning" varit ändamålsenligt för undervisning av flerspråkiga elever och elever med läs- och skrivsvårigheter. Flera använde dock svarsalternativet "inte aktuellt" särskilt gällande flerspråkiga elever förmodligen för att de inte undervisar någon eller få av dessa elever.

På delfrågan om innehållet varit stimulerande svarade tre fjärdedelar av lärarna "i stor utsträckning" för modulen Samtal om text (75%). Sju av tio lärare angav "i stor utsträckning" för modulerna Läs och skriva i alla ämnen (71%) och Stimulera läsintresse (68%). Ungefär sex av tio angav "i stor utsträckning" för de övriga modulerna i fallande ordning Lässtrategier för skönlitteratur (64%), Skriva i alla ämnen (62%), Kritiskt textarbete (58%), Främja elevers lärande i SO (57%), Lässtrategier för sakprosa (56%), Främja elevers lärande i NO, I (55%), och Tolka och skriva text i skolans alla ämnen (55%).

På delfrågan om innehållet varit "begripligt" svarade de flesta "i stor utsträckning" för modulerna Stimulera läsintresse (87%) och Samtal om text (85%). Ungefär åtta av tio svarade "i stor utsträckning" för modulerna Läs och skriva i alla ämnen (81%), Främja elevers lärande i SO (81%), Skriva i alla ämnen (78 %), Lässtrategier för skönlitteratur (77%) och Främja elevers lärande i NO, I (77%). Drygt sju av tio svarade "i stor utsträckning" för Lässtrategier för sakprosa (74%) och Kritiskt textarbete (71%) medan nästan sex av tio markerade detsamma för Tolka och skriva text i skolans alla ämnen (59%).

På delfrågan om lärarna "upplevde att innehållet varit ändamålsenligt för minst ett av deras ämnen" svarade nästan åtta av tio "i stor utsträckning" för modulen Läs och skriva i alla ämnen (78%) medan drygt sju av tio svarade desamma för modulerna Samtal om text (74%), Stimulera läsintresse (72%) och Skriva i alla ämnen (72%). Ungefär två tredjedelar svarade "i stor utsträckning" för modulerna Kritiskt textarbete (67%), Främja elevers lärande i NO, I (65%), Främja elevers lärande i SO (65%) och Lässtrategier för skönlitteratur (65%) medan ungefär sex av tio svarade desamma för modulerna Tolka och skriva text i skolans alla ämnen (62%) och Lässtrategier för sakprosa (58%).

I öppna svarsfält berättade dock lärare att mycket innehåll inte var särskilt nytt, utan "självklarheter", "sådan jag redan gör" och att "nivån var ganska basic". Snarare uttryckte dessa lärare som länge hade jobbat med språk-, läs- och skrivutveckling att det

"bekräftade" vad de redan gjorde. Andra som tidigare arbetat med språkutveckling i enlighet med t.ex. genrep pedagogiken och En läsande klass önskade att de istället kunde ha fått fortsätta med det arbete som redan pågick. En del menade också att "Läslýftet skulle göra mer nytta bland exempelvis NO-pedagoger och SO" som är texttunga ämnen. Vissa tog upp att det fanns en hel del upprepningar, överlappningar och referenser till samma litteratur både inom och mellan modulerna och efterlyste mer aktuell forskning och mer utländsk forskning. Andra lyfte fram att det var ett för "teoretiskt", "akademiskt" och "onödigt tillkrånglat språk" med "terminologihysteri" i texterna som inte är nödvändigt för praktiken i klassrummet. Men även att texterna höll en ojämn kvalitet. Många lärare sa också att materialet inte var anpassat till praktiskt-estetiska ämnen som slöjd, hemkunskap och idrott och hälsa. Även lärare i matematik och engelska eller moderna språk lyfte fram att materialet inte varit anpassat för deras ämnen. En lärare uttryckte att det fanns mycket stöd och exempel för typiska språkämnen men inte för övriga ämnen.

Som jag uppfattat det vill man med Läslýftet öka läs- och skrivundervisningen i alla ämnen. (...) Att då, som i de moduler jag jobbat med, ge absolut mest stöd och inspiration till de lärare med mest kunskap och intresse tycker jag i första hand är förvånansvärt och i andra hand feltänkt.

Men en trä- och metallslöjdlärare tyckte "att Läslýftet gett mig många bra idéer att jobba med". Lärare i förskoleklass sa också att det var lite som passade just deras åldersgrupp. Flera lärare tog upp att filmerna med undervisningssituationer var alltför tillrättalagda med små elevgrupper vilket inte återspeglar den vardag som lärarna arbetar i med stora klasser.

Sammantaget tyder svaren från lärarna på att innehållet i modulerna i ganska hög grad varit ändamålsenligt för att utveckla undervisningen för elever med olika behov. De flesta moduler upplevdes också som stimulerande och begripliga men här finns det stora skillnader. Modulen Tolka och skriva text i skolans alla ämnen är den modul som i lägst grad upplevts som stimulerande, begriplig och ändamålsenlig för minst ett av lärarnas ämnen.

6.4.3 Vilka kunskaper och kompetenser har lärarna utvecklat?

Vi har också frågat lärarna om "i vilken utsträckning innehållet i modulerna har bidragit till deras kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas ämneskunskaper; begreppsförståelse; läsande; skrivande; muntliga deltagande; och läsintresse". Generellt är det främst kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas "läsande" och "begreppsförståelse" (52-60%) som lärarna svarade att modulen de arbetat med bidragit till. Även här skilde sig lärarnas svar åt i relation till vilken modul de arbetat med.

På delfrågan om "bidraget till kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas begreppsförståelse" svarade knappt två tredjedelar "i stor utsträckning" för modulerna Samtal om text, Läs och skriva i alla ämnen och Främja elevers lärande i SO medan knappt sex av tio svarade detsamma för modulen Lässtrategier för skönlitteratur. I fallande ordning svarade ungefär hälften "i stor utsträckning" för modulerna Kritiskt textarbete, Skriva i alla ämnen, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, Främja elevers lärande i NO, I, Stimulera läsintresse och Lässtrategier för sakprosa.

Gällande delfrågan om bidraget till lärarnas kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas "läsande" svarade nästan två tredjedelar "i stor utsträckning" för modulen

Stimulera läsintresse medan drygt sex av tio angav detsamma för modulerna Samtal om text, Läs och skriva i alla ämnen och Lässtrategier för skönlitteratur. Över hälften svarade "i stor utsträckning" för modulen Främja elevers lärande i SO medan hälften markerade detsamma för modulerna Tolka och skriva text i skolans alla ämnen och Lässtrategier för sakprosa. Dock svarade knappt fyra av tio "i stor utsträckning" för modulerna Främja elevers lärande i NO, I, Kritiskt textarbete och Skriva i alla ämnen.

Tabell 3. Lärares svar om modulen har bidragit till deras kunskaper och kompetenser. I procent.

Andel lärare som svarade att innehållet i den modul de arbetade med "i stor utsträckning" bidragit till deras kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas...										
	Samtal om text	Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	Läsa och skriva i alla ämnen	Främja elevers lärande i NO I	Främja elevers lärande i SO	Läs-strategier för sakprosa	Stimulera läsintrasse	Lässtrategier för skönlitteratur	Kritiskt textarbete	Skriva i alla ämnen
Ämnes-kunskaper	45	37	46	42	40	30	38	44	41	46
Begrepps-förståelse	66	52	64	52	64	46	49	57	53	53
Läsande	62	50	61	39	55	49	65	61	38	36
Skrivande	46	53	63	39	47	24	41	30	41	53
Muntliga deltagande	64	44	61	42	55	34	49	39	59	37
Läsintrasse	49	34	53	19	51	28	65	39	38	35

Antal svarande: Samtal om text: 752-756, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen: 417-420, Läsa och skriva i alla ämnen: 280-281, Främja elevers lärande i NO, I: 31, Främja elevers lärande i SO: 58, Lässtrategier för sakprosa: 80, Stimulera läsintrasse: 160-162, Lässtrategier för skönlitteratur: 23, Kritiskt textarbete: 138-139, Skriva i alla ämnen: 58-59.

På delfrågan om bidraget till lärarnas kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas "muntliga deltagande" svarade nästan två tredjedelar "i stor utsträckning" för modulen Samtal om text och ungefär sex av tio detsamma för modulerna Läsa och skriva i alla ämnen och Kritiskt textarbete. I fallande ordning svarade hälften eller mindre "i stor utsträckning" för modulerna Främja elevers lärande i SO, Stimulera läsintresse, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, Främja elevers lärande i NO, I, Lässtrategier för skönlitteratur, Skriva i alla ämnen och Lässtrategier för sakprosa.

På delfrågan om lärarna upplevde att innehållet i modulerna bidragit till deras kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas "läsintresse" markerade inte förvånande störst andel lärare, nästan två tredjedelar, "i stor utsträckning" för modulen Stimulera läsintresse. Ungefär hälften svarade detsamma för modulerna Läsa och skriva i alla ämnen, Främja elevers lärande i SO och Samtal om text. Nästan fyra av tio svarade "i stor utsträckning" för modulerna Lässtrategier för skönlitteratur och Kritiskt textarbete och drygt en tredjedel svarade desamma för modulerna Skriva i alla ämnen och Tolka och skriva text i skolans alla ämnen. Minst andel lärare som markerade "i stor utsträckning" avsåg modulerna Lässtrategier för sakprosa och Främja elevers lärande i NO, I.

Genomgående finner vi att lärare i lägre årskurser generellt i högre grad svarade "i stor utsträckning" på delfrågorna om ökade kunskaper och kompetenser än lärare i högre årskurser förutom på delfrågan om "ökade kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas skrivande". Där använde lärare som undervisar i årskurserna 1-3 i störst utsträckning svarsalternativet "i stor utsträckning" följt av lärare i förskoleklassen. Att dessa lärare svarade så kan relateras till att barn i förskoleklassen i lägre grad kan skriva själva och att fortbildningen fyllde ett behov för lärare i lägre årskurser. Den största skillnaden förekommer också mellan lärare i årskurserna F-3 och 4-9. Genomgående svarade också lärare i svenska i högre grad "i stor utsträckning" medan lägst andel förekommer hos lärare i praktiskt-estetiska ämnen och idrott och hälsa. För lärare i andra ämnen varierar det mellan frågorna där lärare i engelska och moderna språk, matematik och SO svarade liknande varandra medan NO-lärares svar oftast låg närmare de praktiskt-estetiska lärarnas svar.

Men det finns också andra faktorer som har påverkat svaren från lärarna. De lärare som svarade att de var "motiverade" att påbörja Läslyftet, var "nöjda med valet av modul" och de som svarade att de "haft tillräckligt med tid att genomföra undervisningsaktiviteterna med eleverna" svarade i högre grad "i stor utsträckning" på frågorna om Läslyftets bidrag till deras kunskaper och kompetenser. Vi finner också att de lärare som svarade att de före Läslyftet "brukade diskutera arbetssätt och planera språk-, läs- och skrivundervisning tillsammans med sina kollegor minst en gång i månaden" eller "en eller ett par gånger per termin" i högre grad svarade "i stor utsträckning" än de som aldrig tidigare gjorde detta. Gruppsammansättningen avseende årskurser som lärarna undervisar i har också haft betydelse vilket återspeglar mönstret av hur lärare i olika årskurser svarade. De lärare som främst svarade "inte alls" på frågorna om Läslyftets bidrag till deras kunskaper och kompetenser var lärare som ingått i grupper med lärare som undervisar i F-9 och 7-9.

Sammantaget tyder svaren på att modulerna varit olika givande. Svaren från lärarna synliggör att de olika inriktningarna på modulerna också har bidragit med det som var

tänkt. Exempelvis har modulen Stimulera läsintresse också i högre grad bidragit till lärarnas kunskaper och förmågor att stimulera läsintresse hos eleverna. Men det kunde förväntas att en modul som Skriva i alla ämnen i högre grad skulle bidra till lärarnas kunskaper och förmågor i att utveckla elevernas skrivande. Ett tydligt mönster är att lärare som undervisar elever i lägre årskurser och lärare som undervisar i svenska i högre grad svarade att modulen de arbetat med också bidragit till deras kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas olika språkförmågor. Lärare i praktiskt-estetiska ämnen och idrott och hälsa och lärare i årskurs 7-9 var minst benägna att svara att det bidragit till deras kunskaper och kompetenser. Det är också viktigt att notera att flera lärare i kommentarerna uppgav att de hade mycket kunskaper och kompetenser med sig in i Läslyftet genom andra fortbildningar i språk-, läs- och skrivutveckling, universitetsutbildningar, specialpedagogiska kurser och genom att själva ha läst litteratur om språkutveckling.

6.4.4 Har lärare förändrat sin undervisning?

Vi har också frågat lärarna "i vilken utsträckning den modul de arbetat med bidragit till att de använder: språkutvecklande undervisningsmetoder från modulen; olika texter mer medvetet i undervisningen; textsamtal mer medvetet i undervisningen; olika arbetssätt för skrivande mer medvetet i undervisningen; och arbetssätt för kritisk granskning mer än tidigare i undervisningen". Generellt svarade flest andel lärare, (58-67%), att modulerna de arbetat med "i stort utsträckning" bidragit till att de använder "textsamtal mer medvetet i undervisningen" och "olika texter mer medvetet i undervisningen".

Avseende delfrågan om innehållet i modulen bidragit till att lärarna använder "språkutvecklande undervisningsmetoder" från modulen svarade sex av tio "i stor utsträckning" för modulerna Läs och skriva i alla ämnen och Samtal om text. I fallande ordning svarade lärarna "i stor utsträckning" för följande moduler: Skriva i alla ämnen, Stimulera läsintresse, Kritiskt textarbete, Lässtrategier för skönlitteratur, Främja elevers lärande i SO, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, Främja elevers lärande i NO, I och Lässtrategier för sakprosa.

På delfrågan om modulen bidragit till att de använder "olika texter mer medvetet i undervisningen" svarade nästan två tredjedelar "i stor utsträckning" för modulerna Kritiskt textarbete, Läs och skriva i alla ämnen och Lässtrategier för skönlitteratur medan ungefär sex av tio svarade desamma för modulerna Skriva i alla ämnen, Stimulera läsintresse, Samtal om text och Tolka och skriva text i skolans alla ämnen. Hälften uppgav "i stor utsträckning" för modulerna Lässtrategier för sakprosa och Främja elevers lärande i SO medan knappt fyra av tio svarade detsamma för modulen Främja elevers lärande i NO, I.

Tabell 4. Lärares svar om modulen har bidragit till förändrad undervisning. I procent.

Andel lärare som svarade att den modul de arbetade med "i stor utsträckning" bidragit till att de använder ...										
	Samtal om text	Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	Läsa och skriva i alla ämnen	Främja elevers lärande i NO I	Främja elevers lärande i SO	Läs-strategier för sak-prosa	Stimulera läsintresse	Lässtrategier för skönlitteratur	Kritiskt textarbete	Skriva i alla ämnen
Språkutvecklande undervisningsmetoder från modulen	60	47	61	42	48	40	54	52	53	56
Olika texter mer medvetet i undervisningen	60	57	66	39	50	50	61	65	66	62
Textsamtal mer medvetet i undervisningen	73	58	67	50	67	58	63	57	68	63
Olika arbetssätt för skrivande mer medvetet i undervisningen	47	48	59	52	48	35	45	30	47	66
Arbetssätt för kritisk granskning av texter mer än tidigare i undervisningen	47	41	44	26	48	43	36	55	62	46

Antal svarande: Samtal om text: 752-756, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen: 417-419, Läsa och skriva i alla ämnen: 280-281, Främja elevers lärande i NO, I: 31, Främja elevers lärande i SO: 58, Lässtrategier för sakprosa: 80, Stimulera läsintresse: 160-163, Lässtrategier för skönlitteratur: 22-23, Kritiskt textarbete: 138-139, Skriva i alla ämnen: 58-59.

På delfrågan om modulen bidragit till att de "använder textsamtal mer medvetet i undervisningen" svarade nästan tre fjärdedelar "i stor utsträckning" för modulen Samtal om text medan två tredjedelar svarade detsamma för modulerna Kritiskt textarbete, Främja elevers lärande i SO och Läsa och skriva i alla ämnen. Ungefär sex av tio markerade "i stor utsträckning" för modulerna Stimulera läsintresse, Skriva i alla ämnen, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, Lässtrategier för sakprosa och Lässtrategier för skönlitteratur medan hälften uppgav detsamma för modulen Främja elevers lärande i NO, I.

Avseende delfrågan om modulen bidragit till att de använder "olika arbetssätt för skrivande mer medvetet i undervisningen" svarade störst andel, två tredjedelar, av lärarna "i stor utsträckning" för modulen Skriva i alla ämnen medan nästan sex av tio angav detsamma för modulen Läsa och skriva i alla ämnen. Ungefär hälften markerade också "i stor utsträckning" för modulerna Främja elevers lärande i NO, I, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen, Främja elevers lärande i SO, Samtal om text och Kritiskt textarbete. Färre svarade desamma för Stimulera läsintresse, Lässtrategier för sakprosa och Lässtrategier för skönlitteratur.

På delfrågan om modulen bidragit till att de använder "arbetssätt för kritiskt granskning av texter" mer än tidigare svarade störst andel lärare, drygt sex av tio, "i stor utsträckning" för modulen Kritiskt textarbete medan nästan sex av tio svarade desamma för modulen Lässtrategier för skönlitteratur. Nästan hälften markerade "i stor utsträckning" för modulerna Främja elevers lärande i SO, Samtal om text och Skriva i alla ämnen medan drygt fyra av tio svarade detsamma för modulerna Läsa och skriva i alla ämnen, Lässtrategier för sakprosa och Tolka och skriva text i skolans alla ämnen. Färre angav "i stor utsträckning" i relation till modulerna Stimulera läsintresse och Främja elevers lärande i NO, I.

Generellt visade det sig att lärare som undervisade elever i lägre årskurser genomgående i högre grad använde svarsalternativet "i stor utsträckning" än lärare i högre årskurser. Det vill säga att lärare i förskoleklass svarade att den modul de arbetade med bidragit till att de använder sig av olika språkutvecklande metoder i sin undervisning i störst utsträckning följt av lärare i årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9. Den största skillnaden finns mellan lärare i F-3 och 4-9. Detta mönster återspeglas också i gruppsammansättningen. De lärare som markerade en gruppsammansättning med lärare i F-3 eller F-6 svarade i högre grad "i stor utsträckning" än lärare som markerade en gruppsammansättning med lärare i 7-9. Men även lärare med gruppsammansättningen F-9 svarade i lägre grad så. Genomgående använde också lärare i svenska i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" medan lägst andel förekommer hos lärare i praktiskt-estetiska ämnen där två till tre av tio svarade "inte alls". För lärare i andra ämnen varierade det mellan frågorna där lärare i engelska och moderna språk, matematik och SO svarade liknande varandra medan NO-lärares svar oftast låg närmare de praktiskt-estetiska lärarnas svar.

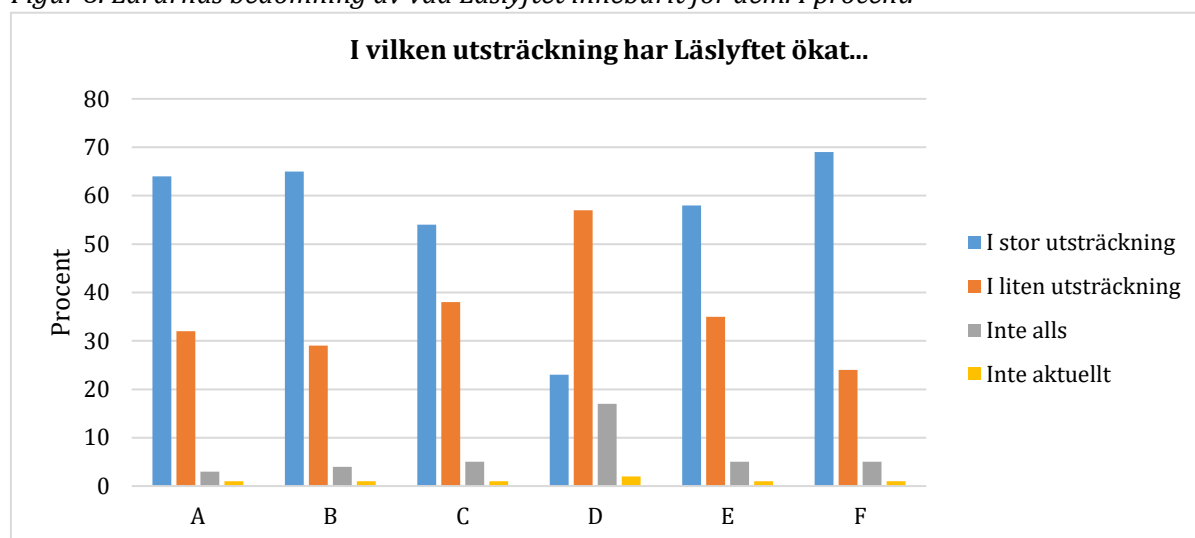
Lärare som var nöjda med valet av modul och de som var motiverade att inleda Läslyftet använde genomgående i högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om modulen de arbetat med bidragit till att de förändrat sin undervisning. Tiden att pröva hade också betydelse. De som svarade att de hade haft tillräckligt med tid att genomföra undervisningsaktiviteterna svarade i högre grad att de "i stor utsträckning" förändrat sin

undervisning. Det gällde även de lärare som före Läslyftet "minst en gång i månaden" eller "en eller ett par gånger i månaden" diskuterade och planerade undervisning för språk-, läs- och skrivutveckling tillsammans med sina kollegor. Även lärare som tidigare deltagit i fortbildning med inriktning mot språk-, läs- och skrivutveckling svarade i högre grad "i stor utsträckning" på dessa frågor.

Sammantaget svarade främst lärare som arbetat med modulerna Samtal om text och Läs och skriva i alla ämnen att modulerna "i stor utsträckning" bidragit till vad de gör i sin undervisning. Lägst andel lärare som svarade så var lärare som arbetade med Lässtrategier för sakprosa, Tolka och skriva text i skolans alla ämnen eller Främja elevers lärande i NO, I och SO. Samtidigt pekar resultaten på att moduler med viss inriktning också har förändrat lärarnas undervisning i just dessa avseenden. T.ex. svarade lärare som arbetat med Samtal om text att de "i stor utsträckning" använde "textsamtal" mer medvetet i undervisningen. Vi finner också att lärare i lägre årskurser och lärare i svenska använde svarsalternativet "i stor utsträckning" oftare än andra vilket tyder på att dessa har förändrat sin undervisning i högre grad. Men motivation, intresse och tid för genomförandet påverkade också vad de omsatte i undervisningen. Att framhålla är också att flera lärare i kommentarer uppgav att de redan arbetade enligt dessa perspektiv och modeller och därmed inte hade förändrat sitt arbetssätt särskilt mycket.

6.5. Vad har Läslyftet inneburit för lärarna själva?

Figur 8. Lärarnas bedömning av vad Läslyftet inneburit för dem. I procent.

*Antal svarande: A:1026, B:1025, C:1023, D:1026, E:1025, F:1026.

- A. Dina insikter i språk-, läs- och skrivutveckling
- B. Ditt engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i din undervisning
- C. Din förmåga att fatta mer välgrundade beslut i din undervisning
- D. Din dokumentation från undervisningen, t.ex. i form av loggbok
- E. Ditt allmänna pedagogisk-didaktiska tänkande
- F. Ditt intresse för kollegialt samarbete

Av figuren ovan kan vi utläsa att mellan hälften och två tredjedelar svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" hade ökat deras insikter, engagemang, förmågor, tänkande och intresse

i frågorna ovan. Däremot var det knappt en fjärdedel som svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" ökat deras dokumentation från undervisningen. Vi ser också att nästan inga använde svarsalternativet "inte alls" bortsett från på frågan om dokumentation där knappt två av tio använt det alternativet.

Det finns en svag tendens, som dock är genomgående, och som visar att lärarna i förskoleklassen var mest benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på dessa frågor, därefter kom lärarna i årskurserna 1-3. Lägst andel som svarade att deras insikter, engagemang och förmågor "i stor utsträckning" hade ökat genom Läslyftet återfanns bland lärarna i årskurserna 4-9. Vilka ämnen lärarna undervisade i uppvisade bara skillnader vid ett par av delfrågorna. Tendensen är dock att lärare som undervisade "flest antal timmar" i svenska svarade att Läslyftet ökat deras insikter m.m. "i stor utsträckning" mer än vad lärare i övriga ämnen gjorde. Lärarna i praktiskt-estetiska ämnen bedömde i lägst grad att deras insikter m.m. ökat.

Även den tidigare undervisningskulturen på skolorna (fråga 4) spelade en roll för svaren och här gällde det samtliga delfrågor. De lärare som tillsammans med sina kollegor brukade "diskutera arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling" m.m. "minst en eller ett par gånger per termin" redan innan de påbörjade Läslyftet var mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om vad Läslyftet inneburit för dem själva. Ett intressant mönster dyker upp när man tittar på om lärarna "brukade samarbeta med skolbibliotekarie" innan de påbörjade Läslyftet. De som gjorde det "minst en gång i månaden" var något mindre benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på alla delfrågor utom en. Förmodligen skall man tolka det som att det handlar om lärare som var mycket aktiva språkutvecklare redan från början och därför inte bedömde att de hade ökat sina insikter m.m.

Huruvida lärarna uppgav att de varit "motiverade" eller "omotiverade" till att påbörja Läslyftet gjorde utslag på samtliga frågor om vad Läslyftet inneburit för lärarna. De lärare som uppgav att de varit "motiverade" svarade i betydligt högre grad att de "i stor utsträckning" instämde i att Läslyftet gett dem de insikter m.m. som efterfrågades i delfrågorna.

Karaktären på läslyftsgruppernas samtal (fråga 14) hade också betydelse för samtliga delfrågor om vad Läslyftet gett. De lärare som svarade att samtalen "i stor utsträckning" kännetecknats av "en god struktur och planering" m.m. var mer benägna att också använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om vad Läslyftet inneburit för dem själva.

Handledarnas agerande (fråga 15) hade också stor betydelse för hur lärarna bedömde de insikter m.m. som Läslyftet bidragit till hos dem själva. Benägenheten att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" sammanhängde med om lärarna bedömde att handledarna "i stor utsträckning" hade "deltagit i alla kollegiala samtal" eller skapat de förhållanden som de övriga delfrågorna tog upp. Även rektors agerande (fråga 16) hade betydelse för om lärarna uppgav att Läslyftet hade ökat deras insikter m.m. Mönstret är samma som vid ovanstående frågor dvs. att de som svarade att rektor "i stor utsträckning" hade gjort det som efterfrågades i delfrågorna, exempelvis "betonat betydelsen av

elevernas språk-, läs- och skrivutveckling” var mer benägna att svara att de ”i hög utsträckning” hade ökat sina insikter, engagemang, förmågor m.m. på samtliga delfrågor.

Det övergripande mönstret på denna fråga är alltså att ju bättre de kollegiala samtalen enligt lärarna hade fungerat och ju mer engagemang lärarna uppfattade hos handledaren och rektorn desto mer bedömde de att de själva hade fått ut av Läslyftet. Men svaren tyder också på att motiverade lärare, lärare som redan arbetade mycket med språkutveckling, lärare i lägre årskurser, lärare i svenska och lärare som redan hade ett kollegialt samarbete kring frågorna bedömde dessa effekter som högre. Tre exempel får illustrera vad lärarna tog upp i öppna svarsfält.

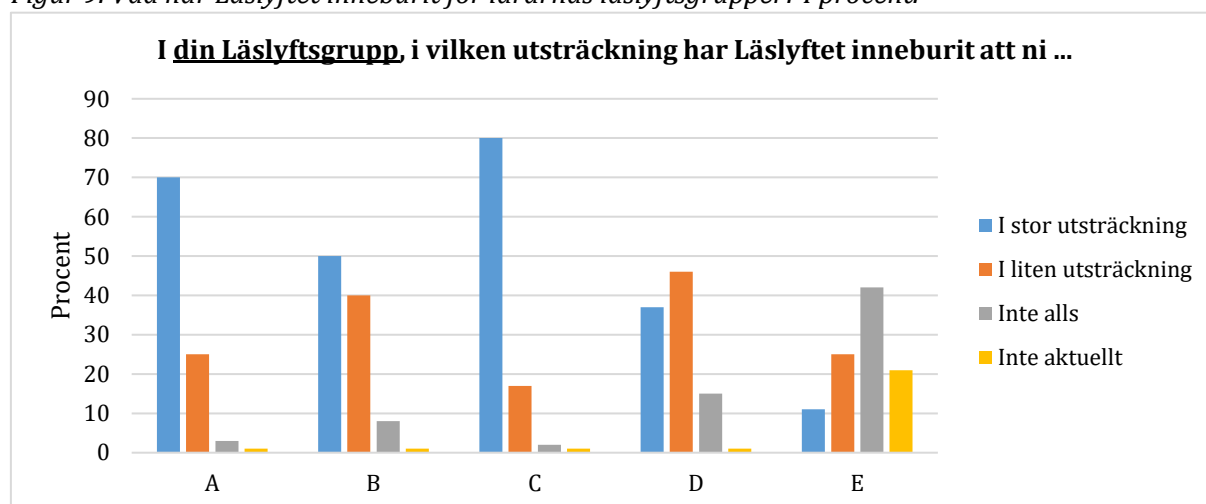
Jag tycker att läslyftet har gett mig väldigt mycket. Vi har haft många bra diskussioner i vår grupp och jag har fått många tips på hur jag kan utveckla min undervisning.

I svenska har jag jobbat med mycket av detta tidigare så det var inte så nytt men i slöjd har det fått mig att tänka ännu mer än jag redan gjorde.

Vi har haft intressanta samtal i lärgruppen där jag blivit medveten om att saker som jag anser som självklara, inte alltid är så självklara för andra ämneslärare.

6.6. Vad har Läslyftet inneburit i läslyftsgrupperna?

Figur 9. Vad har Läslyftet inneburit för lärarnas läslyftsgrupper? I procent.

*Antal svarande: A: 1027, B: 1024, C: 1026, D: 1025, E: 1024.

- A. Fördjupat era pedagogisk-didaktiska samtal
- B. Fått ett mer gemensamt yrkesspråk
- C. Lärt er av och med varandra
- D. Planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare
- E. Samarbetat med skolbibliotekarie oftare än tidigare

På denna fråga svarade åtta av tio lärare att de i sin läslyftsgrupp ”i stor utsträckning” ”lärt av och med varandra” och sju av tio uppgav att de hade ”fördjupat sina pedagogisk-didaktiska samtal”. Hälften svarade att man ”i stor utsträckning” ”fått ett gemensamt yrkesspråk” och en dryg tredjedel att man ”planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare”. Drygt en av tio hade också ”i stor utsträckning” ”samarbetat med skolbibliotekarie oftare än tidigare”. På den sistnämnda frågan hade dock fler än fyra av tio använt svarsalternativet ”inte alls” och var femte att frågan ”inte var aktuell”. Ett antal lärare hade

kommenterat detta i öppna svarfält och exempelvis skrivit att "vi har tyvärr ingen skolbibliotekarie".

Den enda fråga där det spelade någon roll för svaren om huvudmannen var kommunal eller fristående gällde "samarbetet med skolbibliotekarie" där en större andel bland lärarna på de fristående skolorna svarade "inte aktuellt". Man får tolka det som att bibliotekarier är mindre vanligen förekommande hos de enskilda huvudmännen vilket i sin tur kan antas handla om att de har färre och mindre skolenheter. Frågan om skolbibliotekarie har inte tagits med i nedanstående analys eftersom det var så många som använde svarsalternativet "inte aktuellt".

När det gällde lärare som undervisade i olika årskurser var lärare i förskoleklass och i årskurserna 1-3 mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på om de "fått ett mer gemensamt yrkesspråk", "lärt av och med varandra" och "planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare". Vilka ämnen lärarna undervisade "flest antal timmar i" gjorde också ett visst utslag. Medan t.ex. mer än sju av tio lärare i SO, svenska, matematik och engelska svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" inneburit att läslyftsgruppen "fördjupat sina pedagogisk-didaktiska samtal" angav mindre än hälften av lärarna i praktisk-estetiska ämnen detta svarsalternativ.

Undervisningskulturen på skolan (fråga 4) hade också betydelse. De lärare som brukade "diskutera arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling tillsammans med sina kollegor innan de påbörjade Läslyftet" var mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på samtliga delfrågor om vad Läslyftet inneburit i läslyftsgruppen. Detsamma gällde de som brukade "diskutera arbetssätt för att utveckla elevernas kunskaper inom andra områden" än språkområdet. Intressant nog svarade de som brukade "planera undervisning" tillsammans med sina kollegor redan före Läslyftet också att Läslyftet "i stor utsträckning" inneburit att de "planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare". Detta gällde såväl de som brukade planera undervisning för språk-, läs- och skrivutveckling ihop som de som brukade planera undervisning ihop inom andra områden. Läslyftet har alltså enligt dessa lärare förstärkt en sådan undervisningskultur.

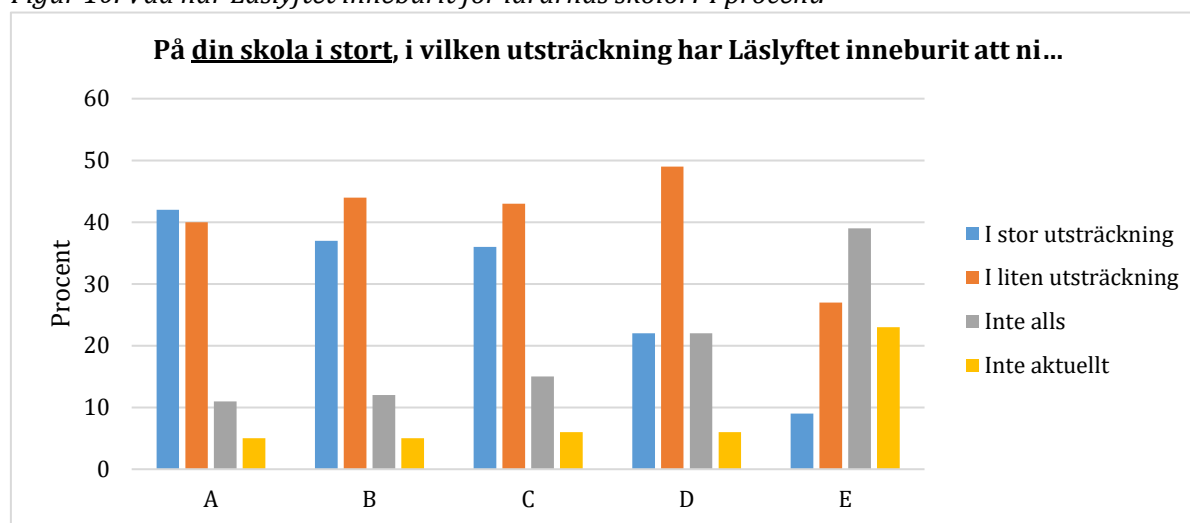
I likhet med föregående fråga (avsnitt 6.5) gav lärarnas motivation till att påbörja Läslyftet, karaktären på de kollegiala samtalen, handledarens aktivitet och rektors agerande utslag på samtliga delfrågor. Mönstret är detsamma som tidigare, dvs. att ju högre de har bedömt detta, desto mer uppgav de att Läslyftet hade främjat de effekter på läslyftsgruppen som delfrågorna belyser.

I öppna svarfält hade lärarna en del synpunkter på vad Läslyftet bidragit med till läslyftsgrupperna. De flesta kommentarerna handlade om att de kollegiala samtalen "varit givande" och "roligt" och lärarna lyfte fram att man "delat med sig av erfarenheter och kunskaper, arbetssätt och textuppgifter". En lärare skrev att det "varit intressant att planera undervisningen med kollegier" och en annan uppskattade formen i Läslyftet:

Formen av fortbildning med kollegialt lärande uppskattar jag. Tycker det är bra när alla kommer förberedda med frågeställningar eller egna erfarenheter som man delar med sig av.

6.7. Vad har Läslyftet inneburit för lärarnas skolor?

Figur 10. Vad har Läslyftet inneburit för lärarnas skolor? I procent.

*Antal svarande: A: 1024, B: 1026, C: 1023, D: 1027, E: 1018.

- A. Fördjupat era pedagogisk-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling
- B. Fördjupat era allmänna pedagogisk-didaktiska samtal
- C. Fått ett mer gemensamt yrkesspråk
- D. Planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare
- E. Samarbetat med skolbibliotekarie oftare än tidigare

Mellan en tredjedel och drygt fyra av tio lärare svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" hade "fördjupat skolans pedagogisk-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling" och deras "allmänna pedagogisk-didaktiska samtal" samt gjort att de fått "ett mer gemensamt yrkesspråk". Något färre, drygt var femte lärare, svarade att man "i stor utsträckning" hade "planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare" på skolan. Knappt en av tio svarade att man "i stor utsträckning" hade "samarbetat med skolbibliotekarie oftare än tidigare på skolan". Mellan en till två av tio svarade att Läslyftet "inte alls" hade inneburit dessa effekter och nästan en av fyra svarade "inte alls" på frågan om man oftare samarbetat med skolbibliotekarie. Som framgår av figuren ovan är det också en grupp av lärare, ca fem procent, som svarade att frågorna A-D "inte var aktuella". Här är det svårt att veta om de menar samma sak som de som använde svarsalternativet "inte alls" eller om det exempelvis handlar om lärare som är ensamma i sitt ämne på skolan och därför har mindre kontakt med andra lärare på skolan. Att frågan om skolbibliotekarien inte är aktuell för drygt en av fem lärare hänger med största sannolikhet samman med att deras skolor inte har någon skolbibliotekarie.

På samma sätt som på föregående fråga (avsnitt 6.6) skiljde sig svaren mellan lärarna på de fristående och de kommunala skolorna när det gällde om skolan samarbetade med skolbibliotekarie oftare än tidigare, något som lärarna på de kommunala skolorna uppgav att de gjorde i större grad. Skillnaderna mellan lärare i olika årskurser var små, men mönstret från tidigare kvarstår, dvs att ju lägre årskurser lärarna undervisade desto mer benägna var de att använda svarsalternativet "i stor utsträckning". Svaren från lärare som undervisade i olika ämnen uppvisade skillnader på samtliga frågor utom på delfrågan om samarbetet med skolbibliotekarier. Framförallt handlar det om att lärarna i de praktisk-estetiska ämnena var mindre benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning".

På frågan om Läslyftet "fördjupat de pedagogisk-didaktiska samtalen om språk-, läs- och skrivutveckling" ligger även lärarna i engelska lägre än övriga i att använda detta svarsalternativ.

Lärarnas tidigare fortbildning (fråga 3) spelade viss roll för vilken effekt Läslyftet har haft på skolorna enligt lärarnas bedömning. De som "före Läslyftet deltagit i någon sammanhållen fortbildning med fler än fyra träffar inom språk-, läs- och/eller skrivutveckling utan kollegiala samtal" använde i något högre grad svarsalternativet "i stor utsträckning" än de som inte deltagit i någon sådan fortbildning. Det gällde på samtliga frågor om effekter på skolan. Undervisningskulturen på skolorna (fråga 4) hade också betydelse för vilka effekter lärarna bedömde att Läslyftet hade på deras skolor. De som svarade att man redan tidigare tillsammans med sina kollegor brukade "diskutera arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling" m.m. var mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på de effekter som Läslyftet hade haft på deras skolor. Tendensen är att ju oftare lärarna brukade göra någonting före Läslyftet desto mer benägna var de att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" när det gällde Läslyftets betydelse på skolorna, men de stora skillnaderna är mellan de som överhuvudtaget gjort det frågorna avser och de som använt svarsalternativet "inte alls".

Även på denna fråga gav lärarnas "motivation till att påbörja Läslyftet" utslag. Mönstret är detsamma här som vid tidigare frågor, dvs. de som var mest motiverade var också mest benägna att instämma "i stor utsträckning" på de olika delfrågorna. I likhet med föregående frågor (avsnitt 6,5 och avsnitt 6,6) hade de kollegiala samtalens karaktär (fråga 14), handledarens (fråga 15) och rektors aktivitet (fråga 16) betydelse för vilka effekter lärarna uppgav att Läslyftet hade haft på deras skolor. De lärare som markerade "i stor utsträckning" på dessa frågor var mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på frågorna om vad Läslyftet bidragit med för skolan.

I enkätens öppna svarsfält kommenterade några lärare Läslyftet i relation till dess bidrag till skolan. En lärare berättade att "eftersom det enbart är lärarna i f-klass som gått läslyftet denna termin är detta arbetssätt inte något som genomsyrar hela skolan utan enbart f-klass". Kommentaren synliggör att Läslyftet inte riktigt får en spridningseffekt utanför de deltagande lärarna. Ytterligare en berättade att "Jag har diskuterat didaktiska frågor mer i år än tidigare med förskoleklasslärarna". En annan kommenterade behovet av gemensam samsyn på skolan på följande sätt: "Alla lärare på hela skolan borde gå!!! Vi behöver ett gemensamt synsätt, arbetssätt och språk!!" Betydelsen av att arbeta med språkutveckling över ämnesgränser, skolformer och skolor lyftes fram av flera.

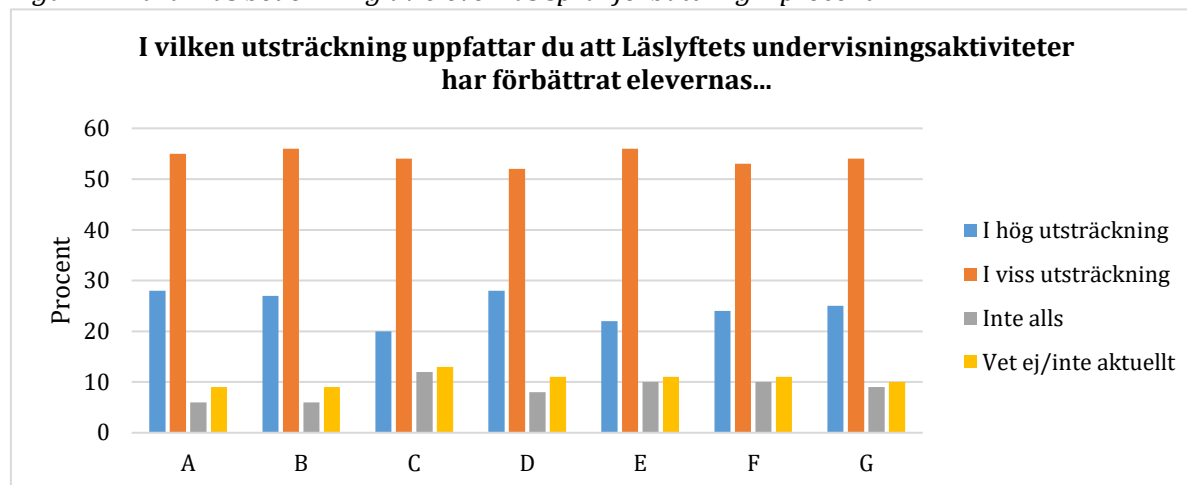
Arbetar i grundsärskolan som är integrerad med grundskolan, de båda skolformerna har haft stort utbyte av varandra.

Mycket viktigt att jobba med läslyftet i alla ämnen. Intressant att få tid till att diskutera läs- och skrivutveckling med flera olika kollegor från andra miljöer.

Det har varit utvecklande för alla lärare, många som annars inte tar del i vetenskapliga texter eller förändrar och utvecklar sin undervisning har nu börjat tänka på nytt sätt. Vi har alla fått nya insikter. Framför allt ser även t.ex. NO lärare att de också har texter som eleverna behöver få hjälp med att förstå.

6.8. Har Läslyftets undervisningsaktiviteter förbättrat elevernas språkutveckling?

Figur 11. Lärarnas bedömning av elevernas språkförbättring. I procent.

*Antal svarande: A: 1022, B: 1020, C: 1017, D: 1021, E: 1020, F: 1019, G: 1020

- A. Ord/begreppsförståelse
- B. Läsförståelse
- C. Förmåga att kritiskt granska texter
- D. Förmåga att kunna förstå olika texttypers form och innehåll
- E. Förmåga att dra slutsatser
- F. Förmåga att skriva texter
- G. Förmåga att uttrycka sig verbalt

Som framgår av figuren svarade drygt en fjärdedel av lärarna att eleverna "i hög utsträckning" förbättrat sin "ord/begreppsförståelse", "läsförståelse" och "förmåga att kunna förstå olika texttypers form och innehåll". Knappt en fjärdedel använde svarsalternativet "i hög utsträckning" när det gällde elevernas "förmåga att dra slutsatser", "skriva texter" och "uttrycka sig verbalt". När det gällde om eleverna förbättrat sin förmåga att "kritiskt granska texter" var det knappt var femte lärare som svarade att eleverna gjort så "i hög utsträckning". Ungefär en av tio använde dock svarsalternativet "inte alls" på dessa frågor och ungefär lika många svarade "vet ej/inte aktuellt". Det var alltså ungefär åtta av tio som såg en effekt i "viss" eller "hög" utsträckning.

Det finns en tendens som slår igenom på samtliga delfrågor och som innebär att lärarna på fristående skolor är något mer benägna att använda svarsalternativet "i hög utsträckning" på frågorna om elevernas förbättring av olika språkförmågor.

Vilka årskurser lärarna undervisade i gjorde endast utslag vid ett par av delfrågorna. Det gällde bl.a. frågan om elevernas "ord/begreppsförståelse" förbättrats. Lärarna i förskoleklass svarade att så hade skett "i hög utsträckning" oftare än vad lärarna i årskurserna 1-3 gjorde, som i sin tur använde detta svarsalternativ i högre grad än lärarna i årskurserna 4-6. Lägst andel "i hög utsträckning"-svar hade lärarna i årskurserna 7-9. Samma svarsmönster återfanns för frågorna om eleverna förbättrat sin "läsförståelse" och sin "förmåga att uttrycka sig verbalt". På delfrågorna om eleverna förbättrat sin förmåga att "skriva texter" var det högst andel av lärarna i årskurserna 1-3 som använde svarsalternativet "i hög utsträckning" medan högst andel av lärare i årskurserna 4-6 markerade detsamma för delfrågorna "kritiskt granska texter" och "förmåga att kunna förstå olika

texttypers form och innehåll". På dessa delfrågor svarade lärare i förskoleklassen i högre grad "inte aktuellt".

När det gäller de ämnen lärarna undervisade "flest antal timmar" i är det generella mönstret här, liksom på föregående frågor, att lärarna i svenska var mest benägna att använda svarsalternativet "i hög utsträckning" och lärarna i praktiskt-estetiska ämnen var minst benägna att använda detta svarsalternativ. De lärare som brukade "diskutera arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling" eller arbetssätt "inom andra områden" eller "planera undervisning för språk-, läs- och skrivutveckling" tillsammans med sina kollegor redan före Läslyftet var också mer benägna att svara att eleverna "i hög utsträckning" förbättrat sin språkutveckling. Detta gäller samtliga delfrågor.

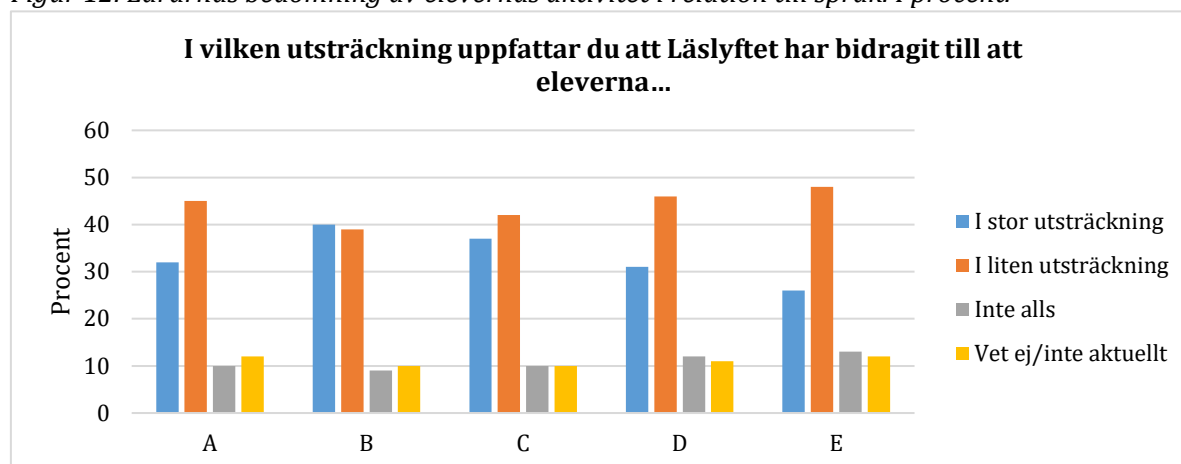
Andelen högutbildade föräldrar spelade en viss roll på några av delfrågorna. På frågan om eleverna förbättrat sin "förmåga att skriva texter" använde lärarna på skolor med en hög andel högutbildade föräldrar svarsalternativet "i hög utsträckning" oftare än lärarna på skolor där föräldrarna hade lägre genomsnittlig utbildning. Föga förvånande var det en större andel av lärarna som använt modulerna "Läsa och skriva i skolans alla ämnen" och "Skriva i alla ämnen" under våren 2016 som var mest benägna att svara att eleverna "i hög utsträckning" förbättrat sin "förmåga att skriva texter".

Även andra mönster som framträdde i de tidigare frågorna (se avsnitt 6.5, 6.6 och 6.7) återkommer på frågorna om elevernas språkutveckling. Lärarnas motivation att påbörja Läslyftet, de kollegiala samtalens karaktär (fråga 14), handledarens aktivitet (fråga 15) och rektors aktivitet (fråga 16) hade betydelse för samtliga delfrågor om elevernas språkutveckling. Ju högre lärarna har bedömt dessa frågor, desto mer uppgav de att Läslyftet hade främjat elevernas språkutveckling.

I öppna svarsfält skrev en lärare att Läslyftet förbättrat elevernas "Förmåga att anpassa språket efter syfte, målgrupp" och en annan skrev att de lärt sig "diskutera och analysera utifrån högläsning". Några tog också upp svar av typen: "Det tar tid, vi kommer att se resultat längre fram, för tidigt ännu att se". Det fanns också en typ av svar där lärarna visserligen såg en förbättring hos eleverna men inte ville tillskriva Läslyftet detta: "Ändå svårt att tro att detta skulle vara läslyftets förtjänst snarare pedagogens mångåriga erfarenhet." Flera skrev också att man redan arbetade på det sätt som Läslyftet avser att främja. Vissa lärare skrev att de ämnen de undervisade (t.ex. matematik och bild) var svåra i detta sammanhang, andra nämnde istället elevgruppen, t.ex. att eleverna var ny-anlända, som förklaring till att det var svårt att bedöma om Läslyftet bidragit till att förbättra elevernas språk.

6.9. Vad har Läslyftet bidragit till när det gäller elevernas aktivitet i relation till språk?

Figur 12. Lärarnas bedömning av elevernas aktivitet i relation till språk. I procent.

*Antal svarande: A: 1025, B: 1026, C: 1024, D: 1025, E: 1023

- A. Har fått ett större intresse för texter och läsning
- B. Deltar i samtal mer än tidigare
- C. Ställer fler egna frågor till texter
- D. Lyssnar bättre på varandra
- E. Samarbetar bättre med varandra

På denna, liksom på föregående, fråga var det mellan tre och fyra av tio lärare som använde svarsalternativet "i stor utsträckning" bortsett från när det gällde om eleverna "samarbetar bättre med varandra" där ungefär var fjärde lärare svarade att de gjorde det "i stor utsträckning". Resultaten visar att ett antal av lärarna tyckte sig se en viss effekt på elevernas agerande i undervisningen redan i Läslyftets slutskede. Å andra sidan var det ungefär en av tio som använde svarsalternativet "inte alls" om vad Läslyftet bidragit till i detta avseende och ungefär lika många svarade "vet ej/inte aktuellt". Liksom på den föregående frågan var det alltså ungefär åtta av tio lärare som svarade att Läslyftet bidragit till att eleverna i "liten" eller "stor" utsträckning blivit mer aktiva i språkundervisningen. Det bidrag som störst andel lärare ansåg att Läslyftet gett i "stor utsträckning" var att eleverna "deltar i samtal mer än tidigare".

På den här elevfrågan finner vi liknande mönster som på föregående. Lärarna på de fristående skolorna är något mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning", framförallt på delfrågan om eleverna "fått ett större intresse för texter och läsning". Samma mönster som vid ovanstående frågor framkommer när det gäller lärare som undervisar i olika årskurser. Detta gäller samtliga delfrågor. På frågan om eleverna har "fått ett större intresse för texter och läsning" är skillnaden ganska stor redan mellan lärare i förskoleklass, där drygt sex av tio svarade att det stämde "i stor utsträckning" och lärare i årskurserna 1-3 där fyra av tio gav detta svar. Därefter sjunker andelen som använde svarsalternativet "i hög utsträckning" ytterligare för lärare i årskurserna 4-6 och 7-9. Även på denna fråga är det lärarna i svenska som skiljer ut sig genom att i högre grad än lärare i andra ämnen använda svarsalternativet "i stor utsträckning" och lärarna i praktiskt-estetiska ämnen som är minst benägna att använda detta svarsalternativ.

De lärare som redan innan de påbörjade Läslyftet "diskuterade arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling tillsammans med sina kollegor" svarade också oftare att Läslyftet "i stor utsträckning" bidragit till att elevernas intresse och aktivitet när det gällde samtal och läsning ökat. Detta gällde de delfrågor som handlade om huruvida eleverna: "deltar i samtal mer än tidigare", "ställer fler egna frågor till texter", "lyssnar bättre på varandra" och "samarbetar bättre med varandra".

De lärare som använde modulen Läs och skriva i alla ämnen under våren 2016 var mer benägna att svara att eleverna "i stor utsträckning" "fått ett större intresse för texter och läsning" och "deltar i samtal mer än tidigare". I modulerna Lässtrategier för skönlitteratur, Läs och skriva i alla ämnen, Kritiskt textarbete och Främja elevers lärande i SO svarade en större andel av lärarna än i andra moduler att eleverna "i stor utsträckning" "ställer fler egna frågor till texter". De tre förstnämnda hade också en hög andel som instämde "i stor utsträckning" i att eleverna blivit "bättre på att lyssna på varandra".

I likhet med de tidigare frågorna (se avsnitt 6.5, 6.6, 6.7 och 6.8) hade lärarnas motivation att påbörja Läslyftet, de kollegiala samtalens karaktär (fråga 14), handledarens aktivitet (fråga 15) och rektors aktivitet (fråga 16) betydelse för samtliga delfrågor om elevernas intresse och aktivitet när det gäller samtal och läsning. Ju högre de har bedömt dessa frågor, desto mer uppgav de att Läslyftet hade främjat elevernas intresse och aktivitet.

I enkätens öppna svarsfält har lärare bland annat skrivit att eleverna lärt sig att "reflektera över vad andra säger", att det blivit många "aha upplevelser tillsammans med eleverna", att eleverna "sagt att många av uppgifterna hjälper dem i sitt skolarbete" och att eleverna har "fått fler tillfällen att diskutera, genomföra och arbeta tillsammans", medan andra på olika sätt betonade att detta "arbetade vi med redan innan". Ytterligare några röster om eleverna och Läslyftet:

Den största vinsten är att vi alla på skolan jobbar så och har fått ett gemensamt språk som vi också använder med eleverna, vilket gör att de bättre förstår och kan tillämpa sina kunskaper i t.ex. lässtrategier i fler ämnen. De har då också blivit betydligt bättre på att koppla ihop kunskaper från flera ämnen.

Det arbetssätt eleverna har under sva-lektionerna passade inte för läslyftet mer än vid några tillfällen tyvärr, men det vi gjorde motiverade både mig och eleverna. Eleverna tyckte mycket om att sitta i liten grupp och diskutera innehållet i texterna tillsammans med mig. Att vara väl förberedd med mängder av frågor för att hålla igång samtalet var något jag lärde mig av.

Ett antal lärare hade också skrivit att de trodde att Läslyftets betydelse för elevernas språkutveckling och relation till språk skulle synas mera längre fram i tiden.

Detta kommer att leda till att elever bl.a. läser texter osv. bättre, men det är för tidigt att se resultat redan, därav mina 'jag vet inte' på sista sidan!

En väldigt bra fortbildning. Att inte elevernas utveckling märks så mycket än beror nog på att flera övningar bara hunnits med en gång. Nu är det övning på samma övning flera gånger för att göra eleverna bekväma och märka deras utveckling.

Genom Läslyftet har en process startat som på sikt kommer att leda till ett förändrat sätt att förhålla sig till läsning, både för oss lärare och för våra elever. Vi har ofta diskuterat våra elevers minskande lust till läsning och den nya tekniken som leder till mindre skrivande. Genom Läslyftet har vi kunnat diskutera sätten att jobba med detta.

6.10 Sammanfattning

Sammantaget tyder lärarnas svar på att Läslyftet har gett vissa effekter på kort sikt. Effekterna gäller dels lärarnas ökade insikter, engagemang och intresse för språk-, läs- och skrivutveckling och kollegialt lärande, dels ökade kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas språk-, läs- och skrivförmågor, dels en förändrad undervisning. Ett kollegialt lärande i läslyftsgruppen har stimulerats där lärarna fördjupat sitt pedagogisk-didaktiska samtal och lärt sig av och med varandra. Lärarnas upplevelser av effekter på elevernas språkutveckling är dock lägre och de betonar att det är för tidigt att avgöra. Svaren från lärarna tyder på att Läslyftet främst gett avtryck hos lärare som undervisar i lägre årskurser, lärare i svenska och lärare som redan har erfarenhet och intresse och ett kollegialt samarbete för språk-, läs- och skrivutveckling. Svaren tyder också på att handledares och rektorers stöd är av betydelse för vilka effekter lärarna uppger att Läslyftet har fått för dem själva, läslyftsgruppen, skolan och eleverna. Hur motiverade lärarna var att påbörja Läslyftet och hur nöjda de var med de kollegiala samtalen var också av stor betydelse.

7. Sammanfattande resultat

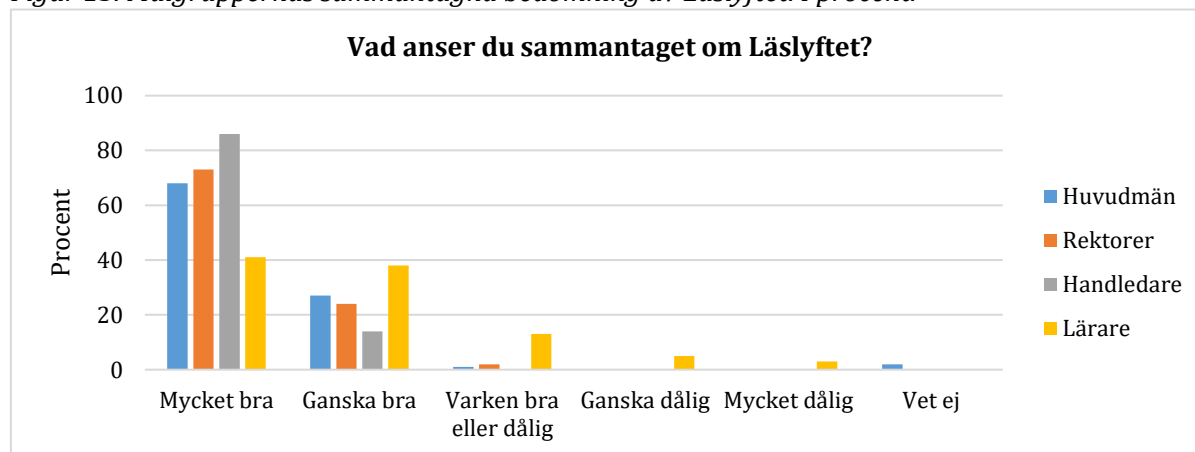
I kapitlet sammanfattas och jämförs huvudmännens, rektorernas, handledarnas och lärarnas bedömning av Läslyftet och hur de uppfattade olika stöd. Därefter sammanfattas vilka effekter som framträder av Läslyftet efter första läsåret. Kapitlet avslutas med våra slutsatser om Läslyftet så här långt.

Det bör framhållas att genomförandet av Läslyftet har genomförts på olika sätt på olika skolenheter bl.a. när det gäller läslyftsgruppernas organisation och sammansättning. Majoriteten av läslyftsgrupperna var skolenhetsbaserade (dvs. grupper inom ramen för respektive skolenhet), men fyra av tio var skolenhetsövergripande (dvs. grupper av lärare från flera skolenheter). Drygt åtta av tio lärare deltog i läslyftsgrupper tillsammans med lärare på den egna skolan. Två av tre handledes av handledare som huvudsakligen arbetade på den egna skolan, men för en tredjedel av lärarna gällde det omvända. Knappt åtta av tio lärare deltog i läslyftsgrupper med lärare från minst tre ämnesområden. Det fanns 13 moduler att välja på och lärarna arbetade med två olika moduler under läsåret. Rektorernas och handledarnas stöd har också varierat. Det innebär sammantaget att lärarna arbetat med olika moduler i Läslyftet och under olika förutsättningar.

7.1 Målgruppernas samlade bedömning av Läslyftet

Alla målgrupperna svarade att de ansåg att Läslyftet var "mycket bra" eller "ganska bra". Handledarna var de mest positiva medan lärarna lämnade något mindre positiva svar. Efter handledarna var rektorerna de mest positiva. Svaren tyder på att Läslyftet har varit en uppskattad fortbildning av de flesta.

Figur 13. Målgruppernas sammantagna bedömning av Läslyftet. I procent.

*Antal svarande: Huvudmän: 169, Rektorerna: 163, Handledare: 223, Lärare: 1033

7.2 Målgruppernas värdering av olika stöd

7.2.1 Huvudmän

Tre former av stöd har funnits riktade till huvudmän: statsbidraget, tillgång till handledarutbildning, och Skolverkets information till huvudmännen. Inga direkta frågor ställdes i huvudmannenkäten om värdet av statsbidraget och handledarutbildningen, men alla utom två huvudmän uppgav att de behövde fortsatt statsbidrag för att frigöra tid för handledare och drygt åtta av tio att de behövde fortsatt tillgång till Skolverkets handledarutbildning. Både statsbidraget och handledarutbildningen värderas med andra ord högt. När det gäller Skolverkets information till huvudmännen ställdes flera frågor om detta. Huvudmännen bedömde värdet av information lite olika, men sammantaget svarade majoriteten att de i "stor utsträckning" fått information som motsvarade deras behov.

7.2.2 Rektorer

Skolverkets stöd till rektorerna inkluderar statsbidraget för handledarnas medverkan samt det stöd som de fick vid två rektorskonferenser och information som de fått på annat sätt. Sex av tio rektorer deltog i den första rektorskonferensen och bara hälften i den andra. Statsbidraget uppgavs vara en förutsättning för två av tre skolenheters deltagande i Läslyftet. Sju av tio rektorer svarade att de i "stor utsträckning" fått information om hur Läslyftet kan organiseras och stödjas och något färre, hur ett långsiktigt utvecklingsarbete för lärande kan stödjas. I rektorsenkäten ställdes också ett antal ja- och nej-frågor om rektorernas erfarenhet av huvudmannens engagemang och stöd. Omkring hälften av rektorerna tyckte att huvudmannen på olika sätt stöttat Läslyftet, inklusive att de varit ett stöd för rektor.

7.2.3 Handledare

Skolverkets stöd till handledarna gavs i form av handledarutbildning och material att arbeta med i form av moduler som tillhandahölls på Läs- och skrivportalen. Handledarutbildningarna upplevdes hålla "ganska hög" eller "mycket hög" kvalitet med undantag för två lärosäten. En stor majoritet av handledarna svarade att handledarutbildningen "i stor utsträckning" rustat dem för rollen som handledare, dvs. att leda kollegiala samtal, skapa ett tryggt samtalsklimat och ställa frågor som utmanar lärare att utveckla sin didaktiska kompetens. Svaren tyder dock på att utbildningen inte rustade dem i samma grad när det gäller att ge stöttningsplanering av, och återkoppling på genomförd undervisning. Hälften eller under hälften av handledarna svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" rustat dem för detta. Handledarna fick svara på frågor om modulernas ändamålsenlighet för olika elevgrupper och hur handledningen av modulerna fungerat. Svaren på dessa båda frågor varierade mellan olika moduler, men alla moduler bedömdes ändamålsenliga för avsedda elevgrupper. Överlag har de flesta moduler också upplevts fungera bra att handleda.

Två av tre handledare bedömde också att rektors stöd var viktigt för att utföra uppdraget som handledare. Drygt sju av tio uppgav att rektor "i stor utsträckning" tillhandahållit bra förutsättningar för handledaren, inräknat organisatoriska förutsättningar. Men bara tre av tio svarade att rektor skapat goda förutsättningar för att fortsätta med Läslyftet nästa läsår. Nio av tio handledare uppgav att samverkan med andra handledare var viktig och

två av tre att också samverka med samordnare eller liknande person hos huvudmannen var viktig.

7.2.3 Lärare

Skolverkets stöd till lärarna var framförallt att tillhandahålla en fortbildningsmodell inklusive material att arbeta med i form av moduler öppet tillgängliga på Läs- och skrivportalen och en utbildad handledare. Majoriteten av lärarna var nöjda med de moduler de arbetade med och mest nöjda var lärare som arbetade med modulerna "Läsa och skriva i alla ämnen", "Samtal om text" och "Stimulera läsintresse". När det gällde själva fortbildningsmodellens upplägg upplevde många det stressigt att få tid till att genomföra undervisningsaktiviteterna med eleverna på bara en vecka.

Handledarnas stöd uppfattades variera. Ungefär nio av tio lärare svarade att handledaren "i stor utsträckning" planerat och medverkat i de kollegiala samtalen och bidragit till ett tryggt samtalsklimat där alla fått komma till tals. Något färre svarade så beträffande handledarens bidrag till förståelsen av innehållet i modulerna och att "utmana föreställningar/fördjupa analyser". Ungefär hälften svarade "i stor utsträckning" beträffande handledarnas stöd vid planering av undervisningsaktiviteter och deras återkoppling på lärarnas undervisningserfarenheter. Lärarnas svar ligger i linje med handledarnas svar om vad handledarutbildningen rustat och inte rustat dem för.

Lärarna fick också stöd av kollegor i läsliftsgrupperna där åtta av tio lärare uppgav att de "i stor utsträckning" lärt sig av och med varandra. Det tyder på att Läslyftet fungerade bra i att stimulera och stödja kollegiala samtal och erfarenhetsutbyte.

Rektors stöd till Läslyftet kom främst till uttryck genom att tillhandahålla organisatoriska förutsättningar och tid. En stor majoritet av lärarna svarade att de fått tillräckligt med tid för inläsning av material och tid för kollegiala samtal. Knappt hälften av lärarna angav att rektorerna "i stor utsträckning" betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling och motiverat behovet av fortbildning om detta. Däremot svarade majoriteten av lärarna att rektorerna "inte alls" deltagit i kollegiala samtal, deltagit på lektioner där undervisningsaktiviteter genomförts och prövats eller varit ett pedagogiskt stöd för dem. Det fanns dock olika uppfattningar om huruvida detta är rektors roll i Läslyftet.

7.3 Målgruppernas bedömning av Läslyftets effekter

I nedanstående avsnitt har vi markerat effekterna genom att använda kursiv stil på det som vi undersökt som effekter av Läslyftet.

7.3.1 Huvudmän

Sex av tio huvudmän bedömde att Läslyftet "i hög utsträckning" bidragit till att *etablera en fortbildningsmodell för kollegialt lärande* och knappt hälften svarade så beträffande att Läslyftet bidragit till *ett stärkt kvalitetsarbete*. Svaren kan tolkas som att Skolverket bidragit till att integrera literacyfrågor i det systematiska kvalitetsarbetet.

En tänkbar effekt av Läslyftet är att satsningen påverkat huvudmannens fortbildningspolicy, vilket också enkätsvaren tyder på. Knappt hälften av huvudmännen angav att

Läslýftet "i hög utsträckning" hade *stärkt huvudmannens fortbildningspolicy i kollektiv riktning* eller mer precist uttryckt "för gemensam kunskap och förhållningssätt". Två viktiga motiv för de som svarade så var att införa en fortbildningsmodell för kollegialt lärande och att huvudmannen ville ligga i framkant när det gäller skolutveckling. Flera intervjuade poängterade att det var Läslýftet som fortbildningsmodell som de ville satsa på, andra betonade att modellen redan använts före Läslýftet.

Omkring var tredje huvudman uppgav att de kommer att avsätta resurser för att Läslýftet ska kunna fortsätta nästa läsår; handledarna skall kunna handleda samma lärare i nya moduler och/eller kunna handleda andra lärare. En fjärdedel av huvudmännen svarade att de avsåg att utbilda eller uppgradera lärare till handledare. En majoritet av huvudmännen uppgav att de kommer att "skapa/stärka nätverk i språk-, läs- och skrivutveckling för handledare och lärare". Om allt, en del eller inget av detta omsätts i praktiken återstår att se.

7.3.2 Rektorer

Man kan se en effekt av Läslýftet i att skolenheterna *utsett fler handledare* än de som man fått statsbidrag för. Knappt tre av tio rektorer angav att deras skolenhet hade egenfinansierade handledare. Knappt fyra av tio rektorer uppgav också att *fler lärare deltog* i Läslýftet under läsåret än man anmält till Skolverket, också det en effekt.

När det gäller *effekter på eleverna* visar rektorernas svar att de såg effekterna som mindre och osäkra. Knappt tre av tio rektorer bedömde att Läslýftet "i stor utsträckning" förbättrat "elevernas språk-, läs- och skrivförmågor" samtidigt som fler, drygt fyra av tio, inte tydligt uppfattade att Läslýftet haft en effekt på elevernas språk-, läs- och skrivutveckling.

Som redovisats ovan uppgav knappt hälften av huvudmännen att Läslýftet bidragit till att huvudmannens fortbildningspolicy påverkats i kollektiv riktning. Bland rektorerna var det sju av tio som angav att Läslýftet bidrog till att *fortbildningen blivit mer kollektivt inriktad* (mot "gemensam kunskap och förhållningssätt") och något färre att en *fortbildningsmodell för kollegialt lärande etablerats*. Hälften av rektorerna bedömde att Läslýftet resulterat i att språk-, läs- och skrivutveckling integrerats i det *systematiska kvalitetsarbetet* och att språk-, läs- och skrivutveckling blivit ett "inslag i skolläringens pedagogiska ledarskap". Två av tio rektorer angav att Läslýftet resulterat i att skolenheten tillsatt ansvarig lärare för språk-, läs- och skrivutveckling. Dessutom har mer resurser (utöver statsbidraget) frigjorts för Läslýftet på skolenheterna och detta har möjliggjort att fler handledare och lärare kunnat delta. Rektorernas och huvudmännens erfarenheter av effekter av Läslýftet i dessa avseende överensstämmer ganska väl.

Läslýftet har, enligt rektorerna, också påverkat *undervisningskulturen i kollektiv riktning*. Drygt sju av tio rektorer svarade att Läslýftet "i stor utsträckning" ökat/fördjupat lärarnas "pedagogisk-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling", "engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i undervisningen" och även "samarbete kring språk-, läs- och skrivutveckling." Påverkan på undervisningskulturen gäller för såväl skolenheter som före Läslýftet i "stor" eller "liten" utsträckning diskuterade arbetssätt för att utveckla elevernas kunskaper.

7.3.3 Handledare

Vilka effekter framträder av Läslyftet från handledarnas horisont? En effekt är att mellan åtta och nio av tio handledare fått mer *kunskap och intresse för literacyfrågor*. De svarade att Läslyftet "i stor utsträckning" bidragit till att öka deras insikter i språk- läs- och skrivutveckling, engagemang för språk- läs- och skrivutveckling i sin undervisning och likaså till att öka deras allmänna pedagogisk-didaktiska tänkande. Läslyftet har också ökat deras *intresse för kollegialt samarbete och förmåga att handleda kollegor*. Handledarutbildningen har sammantaget rustat dem väl för handledaruppdraget, dvs. att leda kollegiala samtal och på olika sätt vara ett stöd för lärarna. Läslyftet har också bidragit till *fördjupade kollegiala reflektioner kring språk-, läs- och skrivutveckling*.

Det kan också ses som en effekt av Läslyftet att utbildningen av handledarna lett till *en kompetenshöjning*. Många handledare kommer att användas under nästa läsår för att fortsätta handleda moduler i Läslyftet, men deras kompetens kan också användas i andra literacysatsningar eller i andra fortbildningar som handlar om att främja och leda kollegialt lärande.

7.3.4 Lärare

En stor majoritet av lärarna upplevde att Läslyftet "i stor utsträckning" ökat deras *insikter, engagemang och intresse för literacyfrågor*. Sju av tio svarade att deras intresse för kollegialt samarbete ökat och omkring sex av tio att deras allmänna pedagogisk-didaktiska tänkande och insikter i språk-, läs- och skrivutveckling, samt engagemang för dessa frågor i sin undervisning ökat. Något färre, omkring hälften av lärarna, upplevde att deras *kunskaper och kompetenser i literacyfrågor* ökat "i stor utsträckning". Modulerna har främst bidragit till att de fått mer kunskap och kompetens att utveckla elevernas begreppsförståelse och läsande. Omkring hälften av lärarna svarade att modulerna "i stor utsträckning" också bidragit till att *de förändrat sin undervisning*, främst genom att de använder olika texter och textsamtal mer medvetet i undervisningen. Effekten av Läslyftet framträder främst i den egna läslyftsgruppen där nästan åtta av tio lärare upplevde att Läslyftet bidragit till ett *kollegialt lärande*, i form av ett fördjupat pedagogisk-didaktiskt samtal och att de där lärt sig av och med varandra. Men bara en tredjedel av lärarna svarade att de "i stor utsträckning" planerade undervisningen tillsammans oftare än tidigare.

En av fyra lärare bedömde att Läslyftet "i stor utsträckning" förbättrat *elevernas språk-, läs- och skrivförmågor* samtidigt som fler än hälften använde svarsalternativet "i liten utsträckning" och två av tio att Läslyftet inte haft några effekter på dessa förmågor eller inte vet om Läslyftet haft det. Läslyftet hade även effekt på eleverna i andra avseenden, dels på *elevers deltagande i samtal* dels på att *elever ställde fler frågor till sina texter än tidigare*. Knappt en av fyra lärare bedömde att Läslyftet "i stor utsträckning" bidragit till detta.

Svaren bland lärare i olika årskurser visar att ju lägre årskurser lärarna undervisar i desto större effekter tillskriver de Läslyftet både för den egna utvecklingen och för elevernas språkutveckling. Skillnader mellan lärare som undervisade i olika ämnen framträder också. Lärare i svenska och svenska som andraspråk ser flest effekter på språkutvecklingen både hos sig själva och hos eleverna. De lärare som genomgående upplevde att de fått ut minst av Läslyftet var lärare i praktiskt-estetiska ämnen och idrott och hälsa.

Lärarnas motivation till att påbörja Läslyftet var den variabel som allra tydligast påverkade svaren på många effektfrågor. Hur lärarna bedömde vad som hade kännetecknat de kollegiala samtalen i läslyftsgruppen hade också stor betydelse, liksom hur lärarna uppfattade att handledarna och rektorerna hade agerat. Mönstret är genomgående, de som bedömde att de kollegiala samtalen "i stor utsträckning" fungerat väl och att handledaren och rektorn "i stor utsträckning" varit aktiva i olika avseenden, bedömde också att Läslyftet "i stor utsträckning" haft de redovisade effekterna.

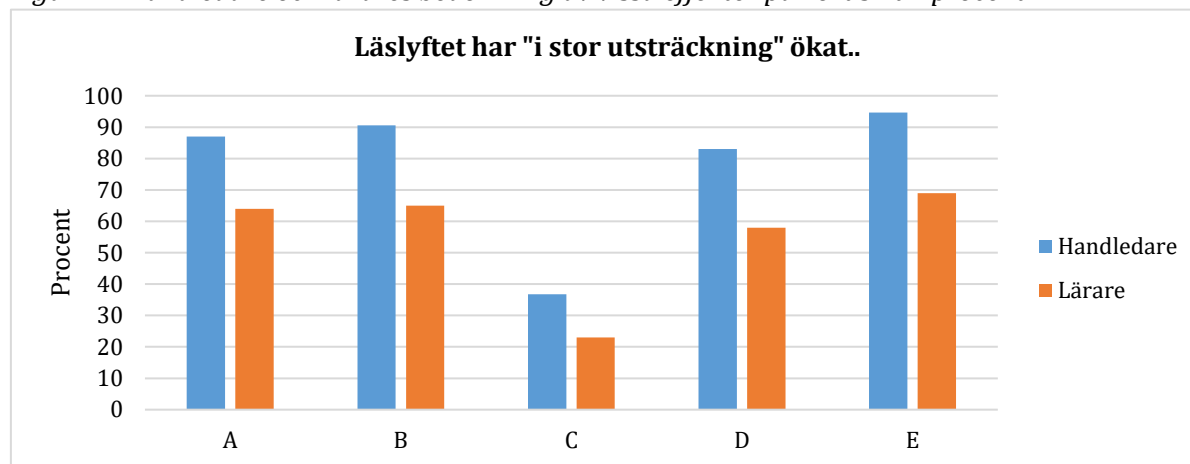
Den tidigare undervisningskulturen på skolan hade också betydelse för effekterna av Läslyftet. Framförallt var lärare som uppgav att de redan före Läslyftet diskuterade arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling tillsammans med sina kollegor "minst en eller ett par gånger per termin" mer benägna att använda svarsalternativet "i stor utsträckning" på effektfrågorna. Läslyftet tycks alltså ha haft en mer förstärkande effekt på undervisningskulturen än en förändrande. Samtidigt poängterade flera lärare i öppna svarsfält att de redan arbetade i enlighet med det som förespråkas i Läslyftets moduler och att de därför inte kan tillskriva Läslyftet de förbättringar de såg i elevernas språkutveckling eller att det förändrat deras undervisning i större utsträckning eller bidragit till nya kunskaper och kompetenser.

7.3.5 Skillnader i målgruppens effektbedömningar

Huvudmännen och rektorerna tillfrågades om Läslyftets effekter i form av bidrag till att etablera en fortbildningsmodell för kollegialt lärande, till att stärka kvalitetsarbetet och till att stärka fortbildningspolicyn (huvudmän) respektive inrikta fortbildningen (rektorerna) mot gemensam kunskap och förhållningssätt. Läslyftets bidrag till, och effekt på, kvalitetsarbetet och fortbildningen bedömdes något större av rektorer än av huvudmän. Eftersom frågorna om kvalitetsarbetet och fortbildningen inte formulerats exakt lika kan en del av skillnaderna i svaren bero på detta.

När handledarnas och lärarnas svar jämförs på några effektfrågor är det samma mönster som framträder som i deras generella bedömning av Läslyftet. Det är en lägre andel lärare jämfört med handledare som svarade att Läslyftet ökat deras insikter i literacyfrågor och intresse/engagemang för kollegiala samtal, dvs. effekterna av Läslyftet uppfattas som mindre av lärarna.

Figur 14. Handledare och lärares bedömning av vissa effekter på kort sikt. I procent.

*Antal svarande: Handledare: 222-223, Lärare: 1025-1026.

- A. Dina insikter i språk- läs och skrivutveckling
- B. Ditt engagemang för språk- läs och skrivutveckling i din undervisning
- C. Din dokumentation från undervisningen, t.ex. i form av loggbok
- D. Ditt allmänna pedagogiska-didaktiska tänkande
- E. Ditt intresse för kollegialt samarbete

7.4 Slutsatser om Läslyftet efter första läsåret

Majoriteten av grundskolans huvudmän, rektorer och handledare och fyra av tio lärare uppgav att Läslyftet har varit mycket bra.

En av tre handledare uppgav att kvaliteten på handledarutbildningen var mycket hög och fyra av tio att den var ganska hög. Svaren varierar med lärosäte.

För lärarna har Läslyftet haft störst effekt på deras *insikter och engagemang i språk-läs- och skrivutvecklingsfrågor och på kollegialt lärande*. Hälften av lärarna svarade att modulerna "i stor utsträckning" bidragit till att de fått *mer kunskap och kompetens i dessa frågor* och att de *använder den kunskapen/kompetensen i sin undervisning*.

Läslyftets effekter på *elevens språk-, läs- och skrivförmågor*, uppfattar rektorer och lärare hittills som begränsade och osäkra.

Skolverket har bidragit till att etablera och stärka en *fortbildningsmodell för kollegialt lärande*.

Utan statsbidrag planeras Läslyftet fortsätta men i mindre omfattning och under friare former eller inte alls.

Handledarna var de mest positiva och lärarna de minst positiva, men också lärarna var övervägande positiva till Läslyftet. Handledarna bedömde att modulerna var ändamåls- enliga för de olika elevgrupper som de riktar till. Både handledare och lärare uppgav också att vissa moduler var bättre än andra.

En majoritet av rektorer, handledare och lärarna själva bedömde att Läslyftet hade en positiv *effekt på lärarnas engagemang i språk-, läs- och skrivutvecklingsfrågor och på kollegiala samtal i dessa frågor*. En majoritet av lärarna svarade också att Läslyftet i stor utsträckning bidragit till att öka deras insikter och engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i sin undervisning och allmänna pedagogisk-didaktiska tänkande. Hälften av lärarna svarade att modulerna "i stor utsträckning" bidragit till att de fått mer kunskap och kompetens att utveckla elevernas språk-, läs- och skrivförmågor och likaså till att de använder kunskapen/kompetensen i sin undervisning. Men en lägre andel, var tredje lärare, svarade att de oftare än tidigare planerade undervisningen tillsammans.

Majoriteten av rektorerna och lärarna, som bedömt *effekter på eleverna*, uppfattade att Läslyftet i lägre grad haft effekt på elevernas språk-, läs- och skrivförmågor eller så svarade de "vet ej". Omkring en tredjedel av lärarna svarade dock att Läslyftet "i stor utsträckning" bidragit till att eleverna har fått ett större intresse för texter och läsning och att de visade ökad delaktighet i samtal om texter. Något färre lärare svarade att Läslyftet "i hög utsträckning" förbättrat elevens ord-, begrepps- eller läsförståelse och förmåga att uttrycka sig verbalt. Flera lärare påpekade dock i det öppna svarsfältet att det än så länge var för tidigt att säga någonting om effekten på elevernas språk.

Beträffande Läslyftet fortsättning visar resultaten att statsbidraget var en förutsättning för två av tre skolenheter deltagande under första läsåret. Alla huvudmän utom två uppgav att de hade fortsatt behov av statsbidrag. Huvudmännens och rektorernas övriga svar tyder på att Läslyftet kommer att fortsätta utan statsbidrag under nästa läsår, men vid färre skolenheter, i mindre omfattning och under friare former.

7.4.1 Tolkning av resultaten

Resultaten tyder på att Läslyftet svarar mot ett behov av fortbildning i literacyfrågor och kollegialt lärande. Satsningen har också så här långt bidragit till att uppnå en del av de mål som satts upp för Läslyftet vilka sammanfattats i slutsatserna. Det kan tilläggas att vi har kontrollerat för skillnader mellan friskolor och kommunala skolor, föräldrars utbildningsbakgrund respektive utländsk bakgrund och att det inte framträder några genomgående systematiska skillnader för någon av dessa bakgrundsvariabler. Det tyder på att Läslyftet som fortbildningssatsning lämpar sig väl för skolor med olika förutsättningar.

Att handledarna är den mest positiva målgruppen beror sannolikt på att de, förutom att de tyckte att Läslyftet fungerade bra, har fått en handledarutbildning och tid i tjänsten för att arbeta med Läslyftet. Att lärarna är den målgrupp som är något mindre positiv än övriga återspeglar sannolikt att alla lärares och lärargrupper behov inte har mötts i samma utsträckning och att de lokala förutsättningarna (läslyftsgruppernas sammansättning, modulval, tid för genomförandet m.m.) varierat vilket inneburit att alla lärare inte fått ut lika mycket av Läslyftet. För att Läslyftet ska fungera måste det gå att genomföra momenten utan stora störningar som bryter kontinuiteten. Oförutsedda händelser i skolans vardag kan sannolikt också förklara att Läslyftet inte fullt ut kunnat genomföras som det är tänkt och kan bidra till att förklara den varierande nöjdheten med Läslyftet.

Lärarna ansåg att det funnits tillräckligt med tid för de olika momenten med undantag för att genomföra undervisningsaktiviteter med eleverna. Den begränsade tiden, en vecka, för att pröva undervisningsaktiviteter kan relateras till Skolverkets fortbildningsmodell och är således inget som rektorerna kunnat styra över. Det begränsade stöd som handledare gav lärare när de skulle planera undervisningsaktiviteter kan relateras till att handledarutbildningen inte rustat dem väl för det momentet och/eller bristen på tid.

Lärare i förskoleklass är den mest positiva lärargruppen, men de är samtidigt kritiska till att modulmaterialet i liten utsträckning är anpassat till just förskoleklass. De positiva svaren kan reflektera att lärare i förskoleklass sällan prioriterats i olika fortbildningar. Lärare i lägre årskurser (1-3 lärare) är också genomgående positiva och upplever flest effekter vilket kan kopplas till att de har större behov av och intresse för fortbildning i literacyfrågor eftersom detta är en central del i deras läraruppdrag. De kan också pröva undervisningsaktiviteter oftare och på olika lektioner eftersom de som klasslärare undervisar samma elevgrupper ofta och i många ämnen. Läslyftsgrupper med lärare i lägre årskurser så som F-3 och F-6 är också något positivare än lärare som hade andra grupp-sammansättningar. Huruvida detta beror på sammansättningen eller att lärare i lägre årskurser generellt var mer nöjda kan vi inte bedöma men mönstret är inte lika genomgående som i vilka årskurser lärarna undervisar.

Att lärare som undervisar i lägre årskurser är mest positiva återspeglas också i lärarnas bedömning av de olika modulerna. Läs och skriva i alla ämnen, som har haft en högre

andel lärare i lägre årskurser, bedömdes exempelvis högre av lärarna i allmänhet. För de två modulerna som använts av absolut flest lärare, Samtal om text och Tolka och skriva text i skolans alla ämnen är dock fördelningen i bedömning av Läslyftet relativt jämn mellan lärare i olika årskurser. Att modulen Lässtrategier för sakprosa bedömdes lägre generellt kan bero på att en relativt stor andel lärare i högre årskurser och praktiskt-estetiska ämnen arbetat med denna modul.

Motivationen att delta i Läslyftet, en annan bakgrundsfaktor, kan också bidra till att förklara skillnader i svar. Lärare som undervisar i högre årskurser och lärare i praktiskt-estetiska ämnen var minst motiverade att påbörja Läslyftet. Exempelvis kan svaren om modulen Tolka och skriva text i skolans alla ämnen tolkas som att det är modulen som kan förklara utsagorna eftersom det är relativt jämn fördelning av lärare i olika årskurser och ämnen som arbetat med modulen och samtliga bedömer den lägre än andra moduler. Den lägre bedömningen för modulen Lässtrategier för sakprosa kan istället förklaras av att många lärare som arbetat med modulen var mer negativt inställda inledningsvis. Men det kan också bero på att denna modul var mindre ändamålsenlig för lärare i årskurserna 7-9 även om den riktar sig till dessa lärare. Det är också av vikt att belysa att modulen Lässtrategier för sakprosa vänder sig till lärare i svenska trots att många lärare i praktiskt-estetiska ämnen arbetat med denna modul varvid de heller inte uppfattat den som anpassad för dessa ämnen.

När det gäller sammansättningen avseende ämnen som lärarna undervisade i finner vi däremot inga betydande skillnader, det kan bero på att de flesta svarade att de haft grupper med lärare från tre eller fler ämnesområden. Många lärare undervisade dock i fler än ett ämne varvid svaren kanske till en övervägande del anger mer heterogena grupper än avsett. Sammanfattningsvis är det många bakgrundsfaktorer som samvarierar och det kan inte avgöras vilken bakgrundsfaktor som främst bidragit till en större eller mindre nöjdhet och effekter i form av insikt, kunskap, kompetenser och förändrad undervisning.

Handledarna har haft olika förutsättningar att genomföra Läslyftet och även om de flesta svarade att de haft tillräckligt med tid och stöd för sitt uppdrag och att organisatoriska förutsättningar skapats så har det på en del skolenheter funnits brister i dessa förutsättningar. Hur Läslyftet organiserats hos olika huvudmän och handledarnas tidigare erfarenheter skapade också olika förutsättningar för vilka roller de tilldelades och kunde ha som handledare.

Majoriteten av huvudmän och rektorer svarade att Läslyftet bidragit till att etablera och stärka en fortbildningsmodell för kollegialt lärande men många av dem har också deltagit i Matematiklyftet där fortbildningsmodellen först användes. Slutsatsen har därför formulerats som att Skolverket bidragit till att etablera och stärka en fortbildningsmodell för kollegialt lärande eftersom det inte går att isolera effekten av Läslyftet från effekten av Matematiklyftet på den punkten.

Drygt sju av tio huvudmän svarade att de ansökt om statsbidrag för fler lärare inför läsåret 2016/17. Att vissa huvudmän inte sökt nya statsbidrag berodde bland annat på att samtliga skolenheter hos dessa huvudmän redan varit involverade i Läslyftet 2015/16

och att man därför inte bedömt det värt att lägga tid på att söka eftersom ansökan sannolikt inte skulle prioriteras. Andra motiv för att inte söka var att annan fortbildning planerades för nästa läsår och att man ville arbeta friare med Läslyftet.

Som framgick av metodavsnittet har vi, där det varit möjligt, kontrollerat för huvudman, utländsk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå samt flera andra bakgrundsvariabler. Bakgrundsvariablerna har i första hand använts för att söka signifikanta skillnader i svar i relation till olika effektvariabler. För varje målgrupp har vi kontrollerat för de olika bakgrundsvariabler som är relevanta för respektive målgrupp.

Vi har enbart redovisat signifikanta värden, men det finns icke signifikanta skillnader som inte redovisats. Flera bakgrundsfaktorer samvarierar med varandra och likaså visar resultaten att flera effektvariabler samvarierar med den samlade bedömningen av Läslyftet. De som svarade att de tyckte att Läslyftet var mycket bra bedömde också oftare att Läslyftet hade störst effekter. Det kan inte avgöras om det är de upplevda effekterna som bidragit till en större nöjdhet eller om de som är positivare till Läslyftet sett större effekter. De faktorer som varit signifikanta i relation till en aktuell effekt har tolkats som att dessa faktorer bidragit till effekten, men inte i en kausal mening. Som inledningsvis klargjordes använder vi inte begreppet effekt i kausal mening, dvs. att samma bakgrundsfaktor(er) alltid producerar samma *effekt*, och att samma *effekt* endast uppstår av denna orsak/faktor(er). Eftersom lärare arbetat med olika moduler, att organiseringen av läslyftsgrupper och handledares stöd sett olika ut har Läslyftet som insats genomförts på en rad olika sätt. Det innebär samtidigt att olika faktorer kan bidra till att förklara effekter på olika skolenheter och i olika läslyftsgrupper. Det finns också fler faktorer än de som undersökts som kan ha bidragit till effekterna.

Avslutningsvis konstateras att de effekter som redovisats i rapporten kan bestå, förstärkas eller klinga av. Nya moduler är under utveckling och vi kommer att genomföra fler undersökningar av Läslyftet. Bl.a. kommer vi att skicka ut enkäter till samma målgrupper som genomför Läslyftet i gymnasieskolan och vi gör också fördjupade undersökningar av hur Läslyftet fungerar i tolv fall (skolor och huvudmän). Vi kommer efterhand att få kunskap om fler deltagares erfarenheter av Läslyftet och sammantaget ha ett bättre underlag när vi våren 2018 presenterar slutrapporten om Läslyftets avtryck och effekter.

Referenser

- Carlbaum, S., Andersson, E., Hanberger, A. och Lundström, U. (2015). *Utvärdering av Läslyftets utprovningssomgång*. Umeå Centre for Evaluation Research, Umeå universitet.
- Skolverket (2014). *Programbeskrivning Läslyftet*. (2014-10-20 Bilaga 1 Dnr 2013:1065/2014:1058). Stockholm: Skolverket.
- Utbildningsdepartementet (2013). *Uppdrag om fortbildning i läs- och skrivutveckling – Läslyftet*, (U2013/7215/S. Regeringsbeslut, 2013-12-05). Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Bilagor

Bilaga 1 Den nationella utvärderingens syfte och utvärderingsfrågor

Syftet med utvärderingen är att undersöka om Läslyftet lett till önskade effekter och söka förklaringar till resultaten i olika förutsättningar och Läslyftets genomförande och processer. Utvärderingen söker svar på följande fyra frågeställningar:

1. I vilken mån och hur förändrar Läslyftet lärarnas undervisning med avseende på läs- och skrivprocesser? (Hur) har interaktionen lärare-elev förändrats genom Läslyftet? Har lärare sett effekter på elevers läs- och skrivutveckling och lärande? Vilka?
2. I vilken mån och hur kan observerade förändringar i undervisningen knytas till
 - a. olika delar av innehållet i Läslyftets fortbildningsmaterial?
 - b. det kollegiala lärande som organiseras inom ramen för Läslyftet och de handledarroller som uppstår inom ramen för denna samverkan?
 - c. innehållet i handledarutbildningen?
 - d. relevanta aspekter av Läslyftets förutsättningar och genomförande?
3. På längre sikt: Vilka avtryck lämnar Läslyftet efter att det avslutats på lärarnas kollegiala lärande och på lärarnas undervisning? Vilket stöd från Skolverket behövs för att lärare ska kunna fortsätta att använda Läslyftets fortbildningsmaterial efter deltagandet i Läslyftet?

Bilaga 2. Enkät till huvudmän i Läslýftet läsåret 2015/16

Antal som enkäten skickats till: 250

Antal erhållna enkätsvar: 172

Enbart frågor med slutna svarsalternativ är redovisade, vilket innebär att frågor med fritextsvar inte ingår i tabellen. Frågornas nummer motsvarar de som fanns i enkäten. Resultat angivet i procent i enlighet med avrundningsregler, vilket kan betyda att totalen i några fall summerar till 99 eller 101 procent.

1. Hur många grundskoleenheter (inkl. grundskoleenheter) ansvarar huvudmannen för?	1	2-10	11-30	31-50	>50	Ej svar
	23	39	25	8	5	1

2. Hur stor andel av huvudmannens skolenheter deltar i Läslýftet med statsbidrag? (Svarsalternativ i procent)	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	Ej svar
	29	18	10	11	32	

3. I vilken utsträckning har följande varit viktigt för huvudmannens deltagande i Läslýftet?	I hög utsträckning	I viss utsträckning	Inte alls	Vet ej	Ej svar
a. Att stärka alla elevers språk-, läs- och skrivutveckling	94	5	0	0	1
b. Att stärka särskilda elevgruppers språk-, läs- och skrivutveckling	37	41	17	1	4
c. Att förbättra elevers kunskapsresultat i alla ämnen	77	21	1	0	1
d. Att utveckla lärarens språk-, läs- och skrivdidaktik	83	15	1	1	1
e. Att utveckla en gemensam förståelse för språk-, läs- och skrivutveckling	80	18	1	0	2
f. Att det erbjuds en handledarutbildning	30	49	18	1	2
g. Att alla lärankategorier får strukturerad fortbildning	52	38	8	1	2
h. Att fortsätta en satsning inom språk-, läs- och skrivutveckling	59	32	6	2	2
i. Att införa eller fortsätta med en fortbildningsmodell för kollegialt lärande	68	26	4	0	2
j. Att utveckla samarbete mellan lärare från samma skolenhet	58	31	10	1	2
k. Att utveckla samarbete mellan lärare från olika skolenheter	30	32	31	3	5
l. Att ligga i framkant när det gäller skolutveckling	63	29	6	1	2
m. Att det medföljde ett statsbidrag för att frigöra tid för handledare	46	41	12	0	1

5. I vilken utsträckning har huvudmannen påverkat...					
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Vilka skolenheter som deltar i Läslýftet	50	28	16	5	1
b. Vem/vilka som utsågs till handledare	42	25	31	1	1
c. Antalet lärare som deltar i Läslýftet	36	31	29	3	2
d. Vilka lärargrupper som deltar i Läslýftet (t.ex. årskurser eller ämnen)	30	31	35	2	1
e. Läslýftsgruppernas sammansättning (skolbaserade eller skolövergripande)	28	30	37	3	2
f. Vilka moduler som valdes	14	31	52	2	1

6. Deltar fler lärare i Läslýftet än de som huvudmannen har anmält till Skolverket?					
	Ja	Nej	Vet ej		Ej svar
	37	52	10		2

8. Hur är Läslýftsgrupperna sammansatta?					
a. Inom huvudmannens respektive skolenhet(er) (skolenhetsbaserade)	61				
b. Blandade, med lärare från flera skolenheter hos huvudmannen (skolenhetsövergripande)	15				
c. Både skolenhetsbaserade och skolenhetsövergripande	22				
d. Enbart i samarbete med annan/andra huvudmän (huvudmannövergripande)	1				
Vet ej	0				
Ej svar	1				

10. Fick ni statsbidrag till handledare i den omfattning ni hade sökt?					
	Ja	Nej	Vet ej		Ej svar
	41	53	5		1

11. Vilken av följande principer var avgörande när ni fördelade det tilldelade statsbidraget?	
Alla skolenheter fick relativt sett minskat lika mycket (osthyvelsprincipen)	24
Elevernas kunskapsresultat	13
Lärarnas behov av utbildning	17
Annat	45

12. Har huvudmannen skjutit till extra resurser (utöver statsbidraget) för att...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Frigöra tid till fler handledare	23	71	4	3
b. Frigöra mer tid till per handledare	34	60	4	2
c. Täckta kostnader i samband med handledarutbildningen	55	36	8	2
d. Täckta kostnader för att arrangera egen handledarutbildning	11	81	6	2
e. Täckta kostnader för skillnaden mellan schablonbidraget till handledare och faktisk lön	24	57	17	2
f. Andra kostnader	8	21	13	58

13. I vilken utsträckning har Skolverkets information om Läslýftet motsvarat dina behov när det gäller...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej	Ej svar
a. Läslýftet som koncept	92	5	0	1	2
b. Vilka moduler det finns att välja mellan	80	14	2	5	1
c. Huvudmannens roll i Läslýftet	69	23	3	5	1
d. Rektors roll i Läslýftet	80	16	1	2	1
e. Villkoren för statsbidraget	77	16	2	4	2
f. Hur Läslýftet kan organiseras och stödjas	75	20	0	4	2
g. Hur språk-, läs- och skrivutveckling kan integreras i det systematiska kvalitetsarbetet	51	36	5	6	2
h. Hur lärares fortsatta användning av materialet i Läslýftet kan stödjas	55	33	1	9	1

14. Vad har huvudmannen gjort vid genomförandet av Läslýftet?	Ja	Nej	Ej svar
a. Betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling i alla ämnen	87	10	3
b. Betonat värdet av skolenheternas deltagande i Läslýftet	82	15	3
c. Initierat och anordnat möten mellan handledare från olika skolenheter	48	49	2
d. Utsatt personer som samordnar Läslýftet organisatoriskt hos huvudmannen	78	20	2
e. Utsatt personer som stöttar handledare	49	49	2
f. Följt upp hur Läslýftet fortgår	86	12	2
g. Följt upp elevernas språk-, läs- och skrivutveckling	70	27	3
h. Annat	5	12	83

15. I vilken utsträckning upplever du att Läslýftet har <u>bidragit</u> med följande hos huvudmannen?	I hög utsträckning	I viss utsträckning	Inte alls	Vet ej	Ej svar
a. Etablerat en fortbildningsmodell för kollegialt lärande	60	33	2	2	3
b. Fördjupat det pedagogisk-didaktiska samtalet mellan huvudmannens skolenheter	31	40	19	8	2
c. Stärkt huvudmannens kvalitetsarbete i språk-, läs- och skrivutveckling	42	48	5	3	2
d. Stärkt huvudmannens fortbildningspolicy för gemensam kunskap och förhållningssätt	39	47	8	4	3
e. Annat	2	1	4	8	86

16. Kommer huvudmannen att fortsätta <u>stöda</u> <u>handledare</u> och <u>lärare</u> som <u>deltagit</u> i <u>Läslýftet</u> genom att...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Avsätta resurser för handledarna att fortsätta handleda samma lärare i nya moduler	29	36	32	4
b. Avsätta resurser för handledarna att fortsätta handleda andra lärare	43	26	27	4
c. Avsätta resurser för annan fortbildning i språk-, läs- och skrivutveckling	48	20	29	2
d. Utbilda/uppgadera lärare till handledare	25	37	35	3
e. Skapa/stärka nätverk i språk-, läs- och skrivutveckling för handledare och lärare	58	12	28	2

17. Behöver huvudmannen ett fortsatt stöd från Skolverket för att kunna arbeta vidare med Läslýftet?	Ja	Nej	Ej svar
	69	24	7

18. Vad av följande har huvudmannen ett fortsatt behov av?	Ja	Nej	Ej svar
a. Statsbidrag för att frigöra tid för handledare	96	2	2
b. Tillgång till Skolverkets handledarutbildning	83	16	1
c. Stöd till handledare (t.ex. temadag, konferens, erfarenhetsutbyten)	90	9	1
d. Fler moduler	26	30	44
e. Annat	4	14	82

19. Har huvudmannen sökt statsbidrag för handledare även för läsåret 2016/17?	Ja	Nej	Ej svar
	69	29	2

21. Vad anser du sammantaget om Läslýftet?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Vet ej	Ej svar
	68	27	1	0	0	2	2

Bilaga 3. Enkät till rektorer i Läslýftet läsåret 2015/16

Antal rektorer som enkäten skickats till: 300

Antal erhållna enkätsvar: 165

Svarsfrekvens: 55%

Enbart frågor med kvantitativa svar är redovisade, vilket innebär att frågor med fritextsvar inte ingår. Frågornas nummer motsvarar de som fanns i enkäten. Resultat i procent avrundat (vilket i några fall summerar till 99 eller 101%).

1. Hur länge har du arbetat som rektor?		Kortare än 1 år	1-3 år	4-6 år	7-9 år	10 år eller längre	Ej svar
a. På nuvarande skolenhet		15	39	26	7	13	0
b. På nuvarande skolenhet och andra skolenheter sammanlagt		9	15	21	16	36	4

2. Är du anmäld som huvudmannens representant för Läslýftet till Skolverket?		Ja	nej	Vet ej	Ej svar
		44	40	16	0

3. Hur många lärare arbetar på din skolenhet?		10 eller färre	11-20	21-30	31-40	41-50	51 eller fler	Ej svar
		19	29	21	14	6	11	0

4. Hur stor andel av lärarna på din skolenhet deltar i Läslýftet?		En liten andel	Ungefär hälften	En stor andel	alla	Vet ej	Ej svar
		22	19	33	24	0	1

5. Deltar fler lärare från din skolenhet i Läslýftet än de som är anmälda till Skolverket?		Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
		22	74	3	1

7. Har din skolenhet egen/egna handledare?		Ja	Nej	Ej svar
a. Med statsbidrag		80	19	1
b. Egenfinansierade		27	27	7

8. I vilken utsträckning har du som rektor påverkat...				Ej svar
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	
a. Att din skolenhet deltar i Läsyftet	80	11	8	1
b. Antal lärare som deltar från din skolenhet	84	9	6	1
c. Vilka lärare som deltar från din skolenhet	86	7	6	1
d. Vem/vilka som utsågs till handledare	68	12	19	1
e. Indelningen av Läsyftsgrupperna	51	27	21	1
f. Vilka moduler som valdes	36	36	27	1

9. Vem uppfattar du främst drev på för att din skolenhet skulle delta i Läsyftet?				Ej svar
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	
Huvudmannen	16			
Jag som rektor	56			
Föregående rektor	9			
Lärare i svenska/svenska som andra språk	8			
Lärare inom andra ämnesområden	0			
Annan (skriv i rutan)	11			
Ej svar	0			

10. I vilken utsträckning har följande varit motiv för att din skolenhet deltar i Läsflytet?	I hög utsträckning	I viss utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Att stärka alla elevers språk-, läs och skrivutveckling	93	6	0	1	1
b. Att stärka särskilda elevgruppers språk-, läs och skrivutveckling	37	46	10	4	3
c. Att förbättra elevers kunskapsresultat i alla ämnen	77	21	1	1	1
d. Att utveckla lärares språk-, läs och skrivdidaktik	79	18	1	2	0
e. Att utveckla en gemensam förståelse för språk-, läs och skrivutveckling	83	13	1	1	2
f. Att det erbjuds en handledarutbildning	16	42	34	5	2
g. Att alla lärarkategorier får strukturerad fortbildning	63	25	7	2	4
h. Att fortsätta en satsning inom språk-, läs och skrivutveckling	67	24	6	2	1
i. Att införa eller fortsätta med en modell för kollegialt lärande	76	20	2	1	1
j. Att utveckla samarbete mellan lärare från samma skolenhet	69	24	3	1	2
k. Att utveckla samarbete mellan lärare från olika skolenheter	32	26	24	16	2
l. Att ligga i framkant när det gäller skolutveckling	66	24	6	2	2
m. Att genomföra huvudmannens intentioner	26	42	25	6	2
n. Annat	0	1	1	6	93

12. Var statsbidraget en förutsättning för att din skolenhet skulle kunna delta i Läsflytet?	Ja	Nej	Ej svar
	66	35	0

13. Har din skolenhet skjutit till egna resurser för något av följande?	Ja	Nej	Ej svar
a. För vikariekostnader i samband med handledarutbildning	48	32	20
b. För att täcka merkostnader för handledare	35	44	21
c. För att ge handledare mer tid än vad statsbidraget täcker	36	44	21

14. Innan Läsflytet, i vilken utsträckning kännetecknas skolenhetens undervisning av följande?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej/inte aktuellt	Ej svar
a. Lärarna diskuterade arbetssätt för att utveckla elevernas kunskaper	53	40	1	6	1
b. Lärarna planerade undervisning tillsammans	36	58	1	5	1
c. Lärarna genomförde undervisning tillsammans	12	72	10	5	1
d. Lärarna utformade undervisning tillsammans med skolbibliotekarien	6	35	46	15	0

15. Innan Läslýftet, var det någon ansvarig för språk-, läs- och skrivutveckling på skolenheten?	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
	49	46	5	-

16. Innan Läslýftet, i vilken utsträckning tog lärarnas fortbildning utgångspunkt i följande?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej/inte aktuellt	Ej svar
a. Lärarnas individuella önskemål	30	59	4	7	1
b. Lärarnas individuella fortbildningsbehov	41	50	1	7	2
c. Skolenhetens behov i relation till eleverna	66	26	1	6	1
d. Skolenhetens behov av gemensam kunskap och förhållningssätt	67	26	1	7	1
e. Aktuella fortbildningserbjudanden	19	52	21	8	1
f. Skolinspektionens granskningsrapporter	22	42	26	9	2
g. Annat			1	4	95

17. Deltog du i Skolverkets konferenstillfällen?	Ja	Nej	Ej svar
a. Uppstartskonferens i maj 2015/ konferenstillfälle 1	63	37	
b. Rektorsträff i mars 2016/ konferenstillfälle 2	49	50	1

18. I vilken utsträckning har Skolverkets information om Läslýftet motsvarat dina behov av när det gäller...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej/inte aktuellt	Ej svar
a. Läslýftet som koncept	88	6	1	6	0
b. Vilka moduler det finns att välja mellan	69	24	1	6	1
c. Rektors roll i Läslýftet	58	33	2	7	0
d. Huvudmannens roll i Läslýftet	25	52	10	13	0
e. Villkoren för statsbidraget	46	34	7	13	0
f. Hur Läslýftet kan organiseras och stödjas	70	22	2	6	1
g. Hur språk-, läs- och skrivutveckling kan integreras i det systematiska kvalitetsarbetet	53	38	2	7	0
h. Hur lärares fortsatta användning av materialet i Läslýftet kan stödjas	66	26	2	6	0
i. Hur ett långsiktigt utvecklingsarbete för lärares lärande kan stödjas	64	27	3	6	1

19. Har huvudmannen stöttat genomförandet av Läslýftet på följande sätt?	Ja	Nej	Vet ej/inte aktuellt	Ej svar
a. Betonat värdet av skolenhetens deltagande	64	24	12	1
b. Initerat och anordnat möten mellan handledare från olika skolenheter	42	38	19	1
c. Följt upp hur Läslýftet fortgår	42	44	13	1
d. Skjutit till ekonomiska resurser för att fler lärare ska kunna delta	15	64	21	1
e. Skjutit till ekonomiska resurser för andra ändamål	15	62	21	2
f. Varit ett stöd för dig som rektor	39	44	17	1
g. Annat		1	6	93

20. Vad har du gjort i din roll som rektor i Läslýftets genomförande?	Ja	Nej	Ej svar
a. Betonat betydelsen av elevernas språk, läs- och skrivutveckling i alla ämnen	95	5	0
b. Motiverat deltagandet i Läslýftet	98	2	0
c. Informerat om Läslýftet till hela lärargruppen på skolenheten	92	8	0
d. Stöttat handledare	83	16	1
e. Deltagit vid kollegiala samtal	68	32	0
f. Deltagit på lektioner där undervisningsaktivitet genomförts	37	63	0
g. Följt upp hur de kollegiala samtalen har fungerat	75	25	0
h. Följt upp hur undervisningsaktiviteter har fungerat	63	37	0
i. Följt upp elevernas språk-, läs- och skrivutveckling	75	26	0
j. Annat	1	5	94

21. I vilken utsträckning uppfattar du att Läslýftet har ökat/fördjupat läraernas...	I hög utsträckning	I viss utsträckning	Vet ej	Ej svar
a. Engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i undervisningen	72	24	2	2
b. Samarbete kring språk-, läs- och skrivutvecklande undervisning	72	24	2	2
c. Pedagogisk-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling	78	18	2	2
d. Allmänna pedagogisk-didaktiska samtal	55	37	1	3
e. Annat	2	1	4	93

22. I vilken utsträckning uppfattar du att Läslýftet förbättrat elevernas språk-, läs- och skrivförmågor?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej	Ej svar
	28	29		37	6

23. Har Läslýftet resulterat i att...	Ja	Nej	Fanns redan	Ej svar
a. Skolenheten har tillsatt ansvarig lärare för språk, läs-, och skrivutveckling	22	44	32	2
b. Språk-, läs- och skrivutveckling har blivit ett inslag i skolledningens pedagogiska ledarskap	47	21	30	3
c. Språk-, läs- och skrivutveckling har integrerats i det systematiska kvalitetsarbetet	53	21	23	2
d. En fortbildningsmodell för kollegialt lärande har etablerats	58	18	22	2
e. Kollegiala samtal har införts i fortbildningspolicy/plan	42	32	24	2
f. Fortbildningen har inriktats mot gemensam kunskap och förhållningssätt	71	7	21	2

24. Kommer du att verka för att Läslýftet fortsätter på din skolenhet genom att...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Låta lärare arbeta med en modul per termin med A, B, C, D i samtliga åtta delar	20	42	33	6
b. Låta lärare arbeta med Läslýftet, men tidsmässigt och innehållsligt friare	67	9	21	3
c. Utse handledare (befintliga eller nya)	47	21	29	3
d. Ge tid för handledare	49	21	27	4
e. Schemalägga mötestid för att nu deltagande lärare fortsätter arbeta med modulerna	55	16	26	4
f. Schemalägga mötestid för nya lärare att arbeta med modulema	44	21	32	4
g. Annat	1	1	6	93

25. Behöver din skol enhet ett fortsatt stöd från Skolverket för att kunna arbeta vidare med Läslýftet?	Ja	Nej	Ej svar
	49	51	0

26. Vad av följande har din skolenhet ett fortsatt behov av?	Ja	Nej	Ej svar
a. Statsbidrag för att frigöra tid för handledare	39	9	52
b. Tillgång till handledarutbildning	35	13	52
c. Stöd till handledare (t.ex. temadag, konferens, erfarenhetsutbyten)	43	5	52
d. Fler moduler (ange gärna inriktning eller målgrupp i rutan)	19	11	70
e. Annat stöd (skriv i rutan)	2	6	93

27. Vad anser du sammantaget om Läslýftet?	
Mycket bra	74
Ganska bra	24
Varken bra eller dålig	2
Ganska dålig	0
Mycket dålig	0
Vet ej	0
Ei svar	1

Bilaga 4: Enkät till handledare i Läslýftet läsåret 2015/16

Antal som enkäten skickats till: 296

Antal erhållna enkätsvar: 223

Enbart frågor med slutna svarsalternativ är redovisade, vilket innebär att frågor med fritextsvar inte ingår i tabellen. Frågornas nummer motsvarar de som fanns i enkäten. Resultat angivet i procent i enlighet med avrundningsregler, vilket kan betyda att totalen i några fall summerar till 99 eller 101 procent.

1. Vad av följande stämmer in på dig? Jag är...	Ja	Nej	Ej svar
f. Behörig lärare i svenska	94	5	0
g. Behörig lärare i svenska som andraspråk	56	38	6
h. Behörig lärare i annat ämne	89	7	4
i. Speciallärare	11	77	12
j. Specialpedagog	6	81	13
k. Förstelärare	62	31	7
l. Lektor	1	85	14
m. Annat	10	26	64

2. Har du tidigare genomgått en handledarutbildning?	Ja	Nej	Ej svar
a. Matematiklyftets handledarutbildning	2	94	4
b. Annan handledarutbildning	41	59	0

3. Har du tidigare erfarenhet av att handleda?	Ja	Nej	Ej svar
a. Inom Matematiklyftet	1	93	6
b. Inom språk-, läs- och skrivutveckling	25	71	5
c. Annan handledarefarenhet	52	47	1

4. Vilket lärosäte anordnade Läsluftets handledarutbildning som du deltog i?	
Högskolan i Borås	12
Högskolan i Dalarna	19
Högskolan i Gävle	8
Högskolan i Jönköping	14
Karlstads universitet	15
Högskolan i Kristianstad	5
Malmo högskola	7
Mittuniversitetet	7
Södertöms högskola	7
Umeå universitet	5
Jag har inte deltagit i Läsluftets handledarutbildning	1

5. I vilken utsträckning har handledarutbildningen gjort dig rustad att...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
a. Introducera Läsflytets bakgrund, syfte och mål	95	4	1	0
b. Motivera behovet av språk-, läs- och skrivutveckling i skolans alla ämnen	87	12	1	0
c. Leda kollegiala samtal	79	21	0	1
d. Skapa ett tryggt samtalsklimat och låta alla komma till tals	80	18	1	1
e. Handleda heterogena lärargrupper	62	36	3	0
f. Tillvarata erfarenheter och kompetens i lärargruppen	69	29	2	1
g. Stimulera lärarna att utveckla sin språk-, läs- och skrivdidaktiska kompetens	77	22	2	0
h. Ställa frågor som utmanar lärarna inom språk-, läs och skrivutveckling	68	30	1	0
i. Använda olika samtalsmodeller/tekniker	73	26	1	1
j. Ge stöttning i planering av undervisning	43	49	8	1
k. Ge återkoppling på genomförd undervisning	55	39	5	1
l. Annat	2	1	1	97

6. Vad anser du sammantaget om handledarutbildningens kvalitet?	Mycket hög	Ganska hög	Varken hög eller låg	Ganska låg	Mycket låg	Ej svar
	33	44	16	6	1	0

7. Upplever du att du har haft tillräckligt med tid för ditt uppdrag som handledare?	Ja	Nej	Ej svar
	77	23	0

8. Hur mycket tid har du fått för ditt uppdrag som handledare?	10% per grupp	Mer än 10% per grupp	Mindre än 10% per grupp	Vet ej	Ej svar
	80	5	12	3	0

9. Har genomförandet av Läslýftet hållit ett lagom tempo?	Ja	Nej, det har varit för intensivt	Nej, det har gått för långsamt	Ej svar
	53	47	0	0

10. Hur många grupper har du handlett under läsåret?	En grupp	Två grupper	Tre grupper	Fyra grupper eller fler	Ej svar
	69	25	5	1	0

11. Vilka lärare har ingått i gruppen/grupperna?	
Endast lärare från ditt eget arbets- och/eller ämneslag	6
Endast lärare från din skola (inkl. ditt eget arbets- och/eller ämneslag)	49
Endast lärare från annan/andra skolor	16
Lärare från både din egen och andra skolor	29
Ej svar	0

12. I vilken utsträckning har du gjort följande under de kollegiala samtalen?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
a. Förklarat upplägget med A, B, C, D för lärare	74	24	2	0
b. Verkat för att alla fått komma till tals	96	4	0	0
c. Ställt fördjupande frågor	75	25	0	0
d. Ställt frågor som utmanar läraresas förståelse och förhållningssätt	71	28	0	1
e. Använt någon/några samtalsmodeller/ tekniker	65	34	1	0
f. Gett stöttning i tolkning av texter och filmer	70	29	1	0
g. Gett stöttning i planering av undervisning	63	37	0	0
h. Gett återkoppling på genomförd undervisning	77	22	1	0

13. I vilken utsträckning har du gjort följande utanför de kollegiala samtalen?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
a. Läst in dig på materialet	99	1	0	0
b. Läst in dig på extra- och/eller fördjupningsmaterialet	66	32	1	0
c. Planerat/ organiserat de kollegiala samtalen, t.ex. förberett frågor/ material	91	9	0	0
d. Tagit fram material utöver materialet i modulerna	26	63	11	0
e. Gjort sammanställningar av materialet, t.ex. begrepp och metoder	33	58	9	0
f. Själv prövat undervisningsaktiviteter	66	26	8	0
g. Observerat lärares undervisning	4	42	54	0
h. Varit ett stöd för enskilda lärare utanför de kollegiala samtalen	27	56	17	0
i. Informerat lärare och/ eller rektor om de olika modulerna inför modulval	75	22	3	0

14. I vilken utsträckning har du varit delaktig i valet av moduler?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
	81	17	3	0

15. Hur många moduler har du handlett?	En modul	Två moduler	Tre moduler	Fyra moduler eller fler	Ej svar
	1	88	8	3	0

16. Vilka moduler har du handlett?			
	Samtal om text	73	
	Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	43	
	Läsa och skriva i alla ämnen	25	
	Främja elevers lärande i NO, I	4	
	Främja elevers lärande i NO, II	0	
	Främja elevers lärande i SO	11	
	Lässtrategier för sakprosa	11	
	Stimulera läsintresse	23	
	Kritiskt textarbete	12	
	Strukturerad läs- och skrivundervisning	1	
	Skriva alla ämnen	7	
	Lässtrategier för skönlitteratur	2	
	Tematiska arbetssätt och digitala verktyg	1	

Fråga 17-19 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Samtal om text (antal svarande 163)				
17. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Samtal om text" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 1-3	75	1	17	7
b. Elever i åk 4-6	79	0	14	7
c. Elever i åk 7-9	66	2	23	10
d. Elever även i förskoleklass	53	6	28	14
e. Elever i alla ämnen	79	7	7	7
f. Högpresterande elever	90	2	2	6
g. Lågpresterande elever	93	1	1	6
h. Flerspråkiga elever	82	0	11	7
i. Elever med läs- och skrivsvårigheter	92	1	3	4

18. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Samtal om text" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	30	69	1
b. Fler filmer	22	77	2
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	15	83	1
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	76	24	1
e. Fler explicita undervisningsexempel	60	38	2
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	63	35	3
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	80	17	3
h. Annat	7	2	91

19. Hur upplever du sammantaget att "Samtal om text" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	76	22	1			1

Fråga 20-22 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Tolka och skriva text i skolans alla ämnen (antal svarande 95)

20. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 1-3	44	25	21	10
b. Elever i åk 4-6	74	7	13	6
c. Elever i åk 7-9	72	4	17	7
d. Elever även i förskoleklass	15	34	33	19
e. Elever i alla ämnen	74	12	6	8
f. Högpresterande elever	84	4	3	8
g. Lågpresterande elever	84	7	1	7
h. Flerspråkiga elever	77	4	11	8
i. Elever med läs- och skrivsvårigheter	79	7	4	10

21. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	42	51	7
b. Fler filmer	88	9	2
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	30	64	6
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	87	13	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	90	10	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	91	9	0
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	91	9	0
h. Annat	8	3	88

22. Hur upplever du sammantaget att "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	17	63	10	6	3	1

Fråga 23-25 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Läsa och skriva i alla ämnen (antal svarande 56)

23. Utifrån din erfarenhet, har innehålllet i "Läsa och skriva i alla ämnen" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 1-3	100	0	0	0
b. Elever även i förskoleklass	84	7	7	2
c. Elever i åk 4-6	55	9	32	4
d. Elever i åk 7-9	9	18	61	13
e. Elever i alla ämnen	82	9	5	4
f. Högpresterande elever	89	4	4	4
g. Lågpressterande elever	95	0	4	2
h. Flerspråkiga elever	79	0	18	4
i. Elever med läs- och skrivsvårigheter	91	0	5	4

24. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Läsa och skriva i alla ämnen" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på discussionsfrågor till texterna	39	61	0
b. Fler filmer	34	66	0
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	36	64	0
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	75	25	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	55	45	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	66	34	0
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	61	39	0
h. Annat	4	5	91

25. Hur upplever du sammantaget att "Läsa och skriva i alla ämnen" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	61	36	2	2	0	0

Fråga 26-28 besvarades av de som på fråga 16 anggett att de handlett Främja elevers lärande i NO, I (antal svarande 9)						
26. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Främja elevers lärande i NO, I" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar		
a. Elever i åk 4-6	78	0	11	11	0	0
b. Elever i åk 7-9	67	0	33	0	11	11
c. Elever även i åk 1-3	22	0	67	11	11	11
d. Elever även i förskoleklass	0	0	89	11	11	11
e. Elever i ämnet NO/teknik	100	0	0	0	0	0
f. Elever även i andra ämnen	100	0	0	0	0	0
g. Högpresterande elever	100	0	0	0	0	0
h. Lågpresterande elever	100	0	0	0	0	0
i. Flerspråkiga elever	100	0	0	0	0	0
j. Elever med läs- och skrivsvårigheter	89	0	11	0	0	0

27. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Främja elevers lärande i NO, I"	Jä	Nej	Ej svar
i NO, I" i följande avseenden?			
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	44	44	11
b. Fler filmer	44	44	11
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	22	67	11
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	67	33	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	67	33	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	56	44	0
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	89	11	0
h. Annat	11	22	67

28. Hur upplever du sammantaget att "Främja elevers lärande i NO, I"	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
har fungerat att handleda?	67	22	11	0	0	0

Fråga 29-30 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Främja elevers lärande i NO, II (antal svarande 0)

29. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 4-6	0	0	0	0
b. Elever i åk 7-9	0	0	0	0
c. Elever även i åk 1-3	0	0	0	0
d. Elever även i förskoleklass	0	0	0	0
e. Elever i ämnet NO/teknik	0	0	0	0
f. Elever även i andra ämnen	0	0	0	0
g. Högpresterande elever	0	0	0	0
h. Lågpresterande elever	0	0	0	0
i. Flerspråkiga elever	0	0	0	0
j. Elever med läs- och skrivsvårigheter	0	0	0	0

30. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Främja elevers lärande i NO, II" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	0	0	0
b. Fler filmer	0	0	0
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	0	0	0
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	0	0	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	0	0	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	0	0	0
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	0	0	0
h. Annat	0	0	0

31. Hur upplever du sammantaget att "Främja elevers lärande i NO, II" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	0	0	0	0	0	0

Fråga 32-34 besvarades av de som på fråga 16 anggett att de handlett Främja elevers lärande i SO (antal svarande 25)

32. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 4-6	64	0	24	12
b. Elever i åk 7-9	84	0	16	0
c. Elever även i åk 1-3	20	4	64	12
d. Elever även i förskoleklass	0	4	84	12
e. Elever i ämnet SO	92	0	0	8
f. Elever även i andra ämnen	72	0	20	8
g. Högpresterande elever	92	0	0	8
h. Lågpresterande elever	92	0	0	8
i. Flerspråkiga elever	84	0	8	8
j. Elever med läs- och skrivsvårigheter	88	0	0	12

33. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Främja elevers lärande i SO" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	52	40	8
b. Fler filmer	32	60	8
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	28	64	8
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	80	20	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	68	32	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	72	24	4
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	56	36	8
h. Annat	8	0	92

34. Hur upplever du sammantaget att "Tolka och skriva text i skolans alla ämnen" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	52	40	4	4	0	0

Fråga 35-37 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Lässtrategier för sakprosa (antal svarande 24)

35. Utifrån din erfarenhet, har innehålllet i "Lässtrategier för sakprosa" varit <u>ändamålsenligt</u> för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 4-6	58	4	21	17
b. Elever i åk 7-9	92	0	4	4
c. Elever även i åk 1-3	8	21	46	25
d. Elever även i förskoleklass	0	25	46	29
e. Elever i ämnet svenska/svenska som andraspråk	79	0	4	17
f. Elever även i andra ämnen	75	13	0	13
g. Högpresterande elever	83	0	0	17
h. Lågpresterande elever	88	0	0	13
i. Flerspråkiga elever	75	8	8	8
j. Elever med läs- och skrivsvårigheter	79	8	4	8

36. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Lässtrategier för sakprosa" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	25	63	13
b. Fler filmer	58	33	8
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	42	46	13
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	62	29	8
e. Fler explicita undervisningsexempel	50	46	4
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	75	21	4
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	63	29	8
h. Annat	0	4	96

37. Hur upplever du sammantaget att "Lässtrategier för sakprosa" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	50	42	4	4	0	0

Fråga 38-40 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Stimulera läsintresse (antal svarande 51)

38. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Stimulera läsintresse" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i förskoleklass	82	0	14	4
b. Elever i åk 1-3	90	0	8	2
c. Elever i åk 4-6	77	4	16	4
d. Elever i åk 7-9	47	0	41	12
e. Elever i alla ämnen	73	12	6	10
f. Högpresterande elever	86	2	4	8
g. Lågpressterande elever	90	0	2	8
h. Flerspråkiga elever	75	0	18	8
i. Elever med läs- och skrivsvårigheter	86	0	8	6

39. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Stimulera läsintresse" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	37	61	2
b. Fler filmer	37	61	2
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	47	51	2
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	65	33	2
e. Fler explicita undervisningsexempel	59	39	2
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	67	29	4
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	88	8	4
h. Annat	6	2	94

40. Hur upplever du sammantaget att "Stimulera läsintresse" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	57	31	10	0	0	2

Fråga 41-43 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Krittiskt textarbete (antal svarande 27)

41. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Krittiskt textarbete" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i förskoleklass	71	11	11	7
b. Elever i åk 1-3	93	4	4	0
c. Elever även i åk 4-6	93	0	7	0
d. Elever även i åk 7-9	44	4	33	19
e. Elever i alla ämnen	89	7	4	0
f. Högpresterande elever	96	0	4	0
g. Lågpressterande elever	96	0	4	0
h. Flerspråkiga elever	82	0	15	4
i. Elever med läs- och skrivsvårigheter	96	0	4	0

42. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Krittiskt textarbete" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	48	52	0
b. Fler filmer	30	67	4
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	56	41	4
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	93	7	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	70	26	4
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	70	26	4
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	74	26	0
h. Annat	7	7	85

43. Hur upplever du sammantaget att "Kritiskt textarbete" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	70	26	4	0	0	0

Fråga 44-46 besvarades av de som på fråga 16 angett att de handlett Strukturerad läs- och skrivundervisning (antal svarande 2)

44. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Strukturerad läs- och skrivundervisning" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i grundskolans åk 1-3	100	0	0	0
b. Elever i grundskolans åk 4-6	100	0	0	0
c. Elever i grundskolans åk 7-9	100	0	0	0
d. Elever även i förskoleklass	0	0	50	50
e. Elever även i grundskolan	50	0	0	50
f. Elever i grundskolans alla ämnen	50	0	0	50
g. Flerspråkiga elever	50	0	0	50

45. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Strukturerad läs- och skrivundervisning" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	50	50	0
b. Fler filmer	50	50	0
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	50	50	0
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	100	0	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	50	50	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	100	0	0
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	100	0	0
h. Annat	0	0	100

46. Hur upplever du sammantaget att "Strukturerad läs- och skrivundervisning" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	0	50	50	0	0	0

47. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Skriva i alla ämnen" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 4-6	94	0	0	6
b. Elever i åk 7-9	25	6	50	19
c. Elever även i åk 1-3	44	19	31	6
d. Elever även i förskoleklass	13	38	31	19
e. Elever i alla ämnen	94	0	0	6
f. Högpresterande elever	94	0	0	6
g. Lågpresterande elever	94	0	0	6
h. Flerspråkiga elever	81	0	6	13
i. Elever med läs- och skrivsvårigheter	88	0	6	6

48. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Skriva i alla ämnen" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	31	69	0
b. Fler filmer	38	63	0
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	38	63	0
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	69	31	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	63	38	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	63	31	6
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	69	31	0
h. Annat	0	6	94

49. Hur upplever du sammantaget att "Skriva i alla ämnen" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	69	31	0	0	0	0

50. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Lässtrategier för skönitteratur" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i åk 4-6	40	20	40	0
b. Elever i åk 7-9	80	20	0	0
c. Elever även i åk 1-3	0	0	80	20
d. Elever även i förskoleklass	0	0	80	20
e. Elever i ämnet svenska/svenska som andraspråk	60	20	0	20
f. Elever även i andra ämnen	40	20	20	20
g. Högpresterande elever	60	20	0	20
h. Lågpresterande elever	60	20	0	20
i. Flerspråkiga elever	80	20	0	0
j. Elever med läs- och skrivsvårigheter	80	20	0	0

51. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Lässtrategier för skönitteratur" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	40	60	0
b. Fler filmer	0	100	0
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	60	40	0
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	100	0	0
e. Fler explicita undervisningsexempel	60	40	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	80	20	0
g. En sammanställning a de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	100	0	0
h. Annat	0	0	100

52. Hur upplever du sammantaget att "Lässtrategier för skönlitteratur" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	60	20	0	20	0	0

Fråga 53-55 besvarades av de som på fråga 16 anggett att de handlett Tematiska arbetssätt och digitala verktyg (antal svarande 2)

53. Utifrån din erfarenhet, har innehållet i "Tematiska arbetssätt och digitala verktyg" varit ändamålsenligt för att utveckla undervisning för...	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar
a. Elever i grundskolorna åk 1-3	100	0	40	0
b. Elever i grundskolorna åk 4-6	100	0	0	0
c. Elever i grundskolorna åk 7-9	100	0	0	0
d. Elever även i förskoleklass	0	0	0	100
e. Elever även i grundskolorna	0	0	0	100
f. Elever i grundskolorna alla ämnen	50	0	0	50
g. Flerspråkiga elever	0	0	0	100

54. Hade du behövt mer stöd från materialet i "Tematiska arbetssätt och digitala verktyg" i följande avseenden?	Ja	Nej	Ej svar
a. Fler förslag på diskussionsfrågor till texterna	0	50	50
b. Fler filmer	50	50	0
c. Mer extra- eller fördjupningsmaterial	0	50	50
d. Fler exempel på bra och lämpliga texter att använda i undervisningen	50	0	50
e. Fler explicita undervisningsexempel	50	50	0
f. Fler alternativ till undervisningsaktiviteter att genomföra med eleverna	50	50	0
g. En sammanställning av de metoder/ modeller/ arbetssätt som tagits upp i modulen	100	0	0
h. Annat	0	0	100

55. Hur upplever du sammantaget att "Tematiska arbetssätt och digitala verktyg" har fungerat att handleda?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ej svar
	100	0	0	0	0	0

56. I vilken utsträckning har rektor vid genomförandet av Läslýftet...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
a. Betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling	47	36	17	0
b. Motiverat behovet av fortbildning inom språk-, läs- och skrivutveckling	49	34	16	0
c. Tillhandahållit bra förutsättningar för dig som handledare	71	23	5	0
d. Varit en person du har kunnat vända dig till om du har haft behov av det	57	29	14	1
e. Skapat organisatoriska förutsättningar för genomförandet av Läslýftet	76	21	3	0
f. Skapat goda förutsättningar för att fortsätta med Läslýftet nästa läsår	34	33	31	2

57. Hur viktigt har rektors stöd varit för ditt uppdrag som handledare i Läslýftet?	Viktigt	Varken eller	Inte viktigt
	67	28	5

58. Har du haft möten om Läslýftet med följande...	Ja	Nej, jag har inte haft behov av det	Nej, men jag har haft behov av det	Inte aktuellt/ finns inte	Ej svar
a. Handledare på din skola	36	4	4	54	0
b. Handledare på andra skolor	53	14	12	20	0
c. Samordnare (eller liknande) för Läslýftet hos huvudmannen	44	18	7	31	1

Fråga 59 besvarades av de som angett "Ja" på fråga 58a, b och/eller c (antal svaranden 170).

59. Hur viktigt har denna samverkan varit för dig som handledare?	Viktigt	Varken eller	Inte viktigt	Inte aktuellt	Ej svar
a. Med andra handledare	91	7	1	1	1
b. Med samordnare (eller liknande) för Läslýftet hos huvudmannen	50	19	7	21	4

60. I vilken utsträckning uppfattar du att de kollegiala samtalen har kännetecknats av fördjupad reflektion kring språk-, läs- och skrivutveckling vid...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej	Ej svar
a. Samtal om modulumaterial (moment B)	92	6	1	1	0
b. Planering av undervisningsaktivitet (moment B)	69	29	1	1	0
c. Gemensam uppföljning av undervisningsaktivitet (moment D)	83	15	1	1	0

61. I vilken utsträckning anser du att följande är viktigt för att upprätthålla ett långsiktigt kollegialt lärande i språk-, läs- och skrivutveckling?	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
a. Att fortbildningsmodellens upplägg med A, B, C, D används	75	24	1	0
b. Att Läsflytets material används	83	16	1	1
c. Att annat relevant material används	76	22	2	0
d. Att det finns en viss tid avsatt för kollegiala samtal	100	0	0	0
e. Att det sker kollegiala samtal varje vecka	38	57	5	0
f. Att det sker kollegiala samtal varannan till var fjärde vecka	73	18	6	4
g. Att det finns en handledare som planerar och leder samtalen	94	6	0	0
h. Att kollegiala samtal sker i existerande arbetslag/ämneslag	58	34	7	1
i. Att kollegiala samtal sker i andra fasta grupper	71	23	3	3
j. Att Skolverket uppdaterar Läsflytets moduler	83	16	1	0
k. Att Skolverket tar fram nya moduler med nytt material	70	26	3	1

62. I vilken utsträckning har Läslýftet ökat...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Ej svar
a. Dina insikter i språk-, läs- och skrivutveckling	87	13	0	0
b. Ditt engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i din undervisning	91	9	1	0
c. Din dokumentation från undervisningen, t.ex. i form av loggbok	37	58	5	0
d. Ditt allmänna pedagogiska-didaktiska tänkande	83	16	0	0
e. Ditt intresse för kollegialt samarbete	95	5	0	0
f. Din förmåga att handleda kollegor	89	11	0	0
g. Annat	1	0	1	97

63. Vad anser du sammantaget om Läslýftet?	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ej svar
	86	14	0	0	0	0

Bilaga 5: Enkät till lärare i Läslýft 2015/2016

Antal som enkäten skickats till: 2087

Antal erhållna enkätsvar: 1036

Enbart frågor med slutna svarsalternativ är redovisade, vilket innebär att frågor med fritextsvar inte ingår i tabellen. Frågornas nummer motsvarar de som fanns i enkäten. Resultat angivet i procent i enlighet med avrundningsregler, vilket kan betyda att totalen i några fall summerar till 99 eller 101 procent.

2. Vilket ämnesområde har du undervisat flest, respektive näst flest, antal timmar i under läsåret 2015/16?	Sv	SVA	Mode rsmål	En/ mod. språk	Ma	NO/ tek	SO	Prakt /est	Idrott	Ej svar
a. <u>Flest</u> antal timmar	51	5	1	6	11	3	7	9	3	4
b. <u>Näst</u> antal timmar	15	3	1	9	34	8	14	5	2	11

3. Hade du före Läslýft deltagit i någon sammanhållen fortbildning med fler än fyra träffar inom följande?	Ja	Nej	Ej svar
a. Språk-, läs- och skrivutveckling <u>utan</u> kollegiala samtal	22	72	6
b. Språk-, läs- och skrivutveckling <u>med</u> kollegiala samtal	32	63	5
c. Annan fortbildning <u>med</u> kollegiala samtal (t.ex. Matematiklyftet)	47	50	3

4. Hur ofta brukade du göra något av följande, <u>tillsammans med dina kollegor</u> , innan du påbörjade Läslýft?	Minst en gång i månaden	En eller ett par gånger per termin	Aldrig	Ej svar
a. Diskutera arbetssätt för språk-, läs- och skrivutveckling	39	48	13	1
b. Diskutera arbetssätt för att utveckla elevernas kunskaper inom andra områden	46	46	8	1
c. Planera undervisning för språk-, läs- och skrivundervisning	45	35	19	1
d. Planera undervisning för att utveckla elevernas kunskaper inom andra områden	48	39	12	1
e. Samarbeta med skolbibliotekarie	8	28	63	1

5. Hur vill du beskriva din motivation att påbörja Läslýftet? Jag var...	Motiverad	Varken motiverad eller omotiverad	Omotiverad	Ej svar
	67	28	5	0

6. Var du nöjd med valet av moduler innan du började arbeta med dem?	Ja	Nej	Ej svar
a. Hösten 2015	85	14	1
b. Våren 2016	83	15	2

7. Hur stor andel av lärarna på din skola deltar i Läslýftet?	En liten andel	Ungefär hälften	En stor andel	Alla	Vet ej	Ej svar
	23	16	38	21	3	0

8. Vilka årskurser undervisar lärarna i din Läslýftsgrupp?	F-3	F-6	F-9	4-6	4-9	7-9	Ej svar
a. Hösten 2015	25	29	13	8	9	17	0
b. Våren 2016	26	26	11	9	9	16	3

9. Hur har din Läslýftsgrupp varit sammansatt gällande ämnesområden?	Lärare från ett ämnesområde	Lärare från två ämnesområden	Lärare från tre eller fler ämnesområden	Ej svar
a. Hösten 2015	9	14	77	0
b. Våren 2016	11	15	71	3

10. Har din Läsliftsgrupp varit organiserad så att...	Ja, både höst och vår	Ja, bara på hösten	Ja, bara på våren	Nej	Ej svar
a. Kollegiala samtal har ägt rum på din skola	85	2	1	10	1
b. Kollegiala samtal har ägt rum på annan plats	23	3	2	69	3
c. Kollegiala samtal har genomförts digitalt (t.ex. via Skype)	2	0	0	94	4
d. Alla lärare i din Läsliftsgrupp arbetar på din skola	67	0	1	30	1
e. Handledaren arbetar huvudsakligen på din skola	64	1	1	33	1

11. Har genomförandet av Läsliftet hållit ett lagom tempo?	Ja	Nej, det har varit för intensivt	Nej, det har gått för långsamt	Ej svar
	49	50	1	1

12. Upplever du att du har haft tillräckligt med tid för de olika momenten i genomförandet av Läsliftet?	Ja	Nej	Ej svar
a. Ta del av material (moment A)	75	24	1
b. Diskussion av material (moment B:1)	91	9	1
c. Planering av undervisningsaktivitet (moment B:2)	60	40	1
d. Genomförande av undervisningsaktivitet med eleverna (moment C)	34	65	1
e. Gemensam uppföljning (moment D)	88	12	1

13. Hur ofta har du gjort följande?	Varje gång	De flesta gånger	Ett fåtal gånger	Inte alls	Ej svar
a. Läst texterna	73	26	1	0	0
b. Sett filmerna	60	31	8	1	0
c. Deltagit i de kollegiala samtalen	68	31	1	0	0
d. Genomfört undervisningsaktiviteter med eleverna	40	47	12	1	0

14. I vilken utsträckning har de kollegiala samtalen i din Läslýftsgrupp kännetecknats av...				Ej svar
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	
a. En god struktur och planering	90	8	1	1
b. Ett tryggt samtalsklimat där alla har fått komma till tals	95	4	0	1
c. Samtal som har utmanat dina tankar	74	24	2	1
d. Samtal som har gett dig återkoppling på din undervisning	74	23	3	1
e. Samtal som har gett dig nya kunskaper/insikter	73	25	2	1

15. I vilken utsträckning har handledaren...				Ej svar
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	
a. Deltagit i alla kollegiala samtal	91	7	1	1
b. Skapat struktur och planerat de kollegiala samtalen	89	9	1	1
c. Bidragit till ett tryggt samtalsklimat där alla har fått komma till tals	92	7	1	1
d. Bidragit till förståelsen av innehållet i modulema	84	13	2	1
e. Bidragit till att utmana föreställningar/fördjupat analyser	74	23	3	1
f. Tillhandahållit material utöver det som ingår i Läslýftet	40	42	17	1
g. Varit ett stöd vid planering av undervisningsaktiviteter	53	36	10	1
h. Deltagit på lektioner där undervisningsaktivitet genomförts	14	14	72	1
i. Gett återkoppling på dina undervisningserfarenheter	48	35	17	1
j. Funnits som ett pedagogiskt stöd för dig även utanför de kollegiala samtalen	37	27	35	2
k. Annat	3	1	4	92

16. I vilken utsträckning har rektor vid genomförandet av Läslýftet...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Vet ej	Ej svar
a. Betonat betydelsen av elevernas språk-, läs- och skrivutveckling	43	30	19	8	1
b. Motiverat behovet av fortbildning inom språk-, läs- och skrivutveckling	43	32	17	8	1
c. Deltagit vid kollegiala samtal	5	31	61	3	1
d. Deltagit på lektioner där undervisningsaktivitet genomförts	2	11	80	7	1
e. Varit ett pedagogiskt stöd för lärare	13	27	51	9	1
f. Annat	1	1	3	4	91

17. Vilken modul arbetade din Läslýftsgrupp med hösten 2015?	Ej svar
Samtal om text	59
Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	23
Läsa och skriva i alla ämnen	8
Främja elevers lärande i NO, I	0
Främja elevers lärande i SO	1
Lässtrategier för sakprosa	2
Stimulera läsintresse	4
Kritiskt textarbete	3
Strukturerad läs- och skrivundervisning	1

18. I vilken utsträckning upplever du att den modul som du arbetade med hösten 2015 varit...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Stimulerande	69	25	5	0	1
b. Begriplig	77	20	2	0	1
c. Ändamålsenlig för minst ett av dina ämnen	71	22	5	1	1
d. Ändamålsenlig för undervisning av högpresterande elever	65	23	5	6	1
e. Ändamålsenlig för undervisning av lågpresterande elever	65	24	5	5	2
f. Ändamålsenlig för flerspråkiga elever	49	25	6	19	2
g. Ändamålsenlig för elever med läs- och skrivsvårigheter	57	28	7	6	2

19. I vilken utsträckning har innehållet i den modul som du arbetade med hösten 2015 bidragit till <u>dina kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas...</u>	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Ämneskunskaper	41	46	8	3	2
b. Begreppsförståelse	60	34	4	1	1
c. Läsande	58	35	5	1	1
d. Skrivande	46	45	6	2	1
e. Muntliga deltagande	56	36	6	1	1
f. Läsiintresse	44	45	8	2	2

20. I vilken utsträckning har den modul som du arbetade med hösten 2015 bidragit till att <u>du använder...</u>	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Språkutvecklande undervisningsmetoder från modulen	55	36	6	2	1
b. Olika texter mer medvetet i undervisningen	62	29	6	2	1
c. Textsamtal mer medvetet i undervisningen	67	23	7	2	1
d. Olika arbetssätt för skrivande mer medvetet i undervisningen	45	41	9	4	1
e. Arbetssätt för kritisk granskning av texter mer än tidigare i undervisningen	43	41	10	4	2

21. Vilken modul arbetade din Läsliftsgrupp med våren 2016?	
Samtal om text	17
Tolka och skriva text i skolans alla ämnen	18
Läsa och skriva i alla ämnen	19
Främja elevers lärande i NO, I	3
Främja elevers lärande i NO, II	0
Främja elevers lärande i SO	5
Lässtrategier för sakprosa	6
Stimulera läsintresse	12
Kritiskt textarbete	10
Strukturerad läs- och skrivundervisning	1
Skriva i alla ämnen	6
Lässtrategier för skönlitteratur	2
Tematiska arbetssätt och digitala verktyg	1

22. I vilken utsträckning upplever du att den modul som du arbetade med våren 2016 varit...					
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Stimulerande	62	31	4	1	3
b. Begriplig	75	20	2	1	3
c. Ändamålsenlig för minst ett av dina ämnen	68	23	5	3	3
d. Ändamålsenlig för undervisning av högpresterande elever	60	26	5	7	3
e. Ändamålsenlig för undervisning av lågpresterande elever	59	29	5	5	3
f. Ändamålsenlig för flerspråkiga elever	49	25	5	18	3
g. Ändamålsenlig för elever med läs- och skrivsvårigheter	51	33	7	6	4

23. I vilken utsträckning har innehållet i den modul som du arbetade med våren 2016 bidragit till <u>dina kunskaper och kompetenser i att utveckla elevernas...</u>	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Ämneskunskaper	40	46	7	4	3
b. Begreppsförståelse	54	36	5	2	3
c. Läsande	52	37	6	2	3
d. Skrivande	48	40	6	3	3
e. Muntliga deltagande	50	38	6	2	3
f. Läsintrasse	43	42	9	3	3

24. I vilken utsträckning har den modul som du arbetade med våren 2016 bidragit till att <u>du använder...</u>	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Språkutvecklande undervisningsmetoder från modulen	52	36	7	3	3
b. Olika texter mer medvetet i undervisningen	58	30	6	3	3
c. Textsamtal mer medvetet i undervisningen	61	27	6	3	3
d. Olika arbetssätt för skrivande mer medvetet i undervisningen	50	35	7	4	3
e. Arbetssätt för kritisk granskning av texter mer än tidigare i undervisningen	44	38	9	5	3

25. I vilken utsträckning har <u>Läslýftet</u> ökat...	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Dina insikter i språk-, läs- och skrivutveckling	64	32	3	1	1
b. Ditt engagemang för språk-, läs- och skrivutveckling i din undervisning	65	29	4	1	1
c. Din förmåga att fatta mer välgrundade beslut i din undervisning	54	38	5	1	1
d. Din dokumentation från din undervisning, t.ex. i form av loggbok	23	57	17	2	1
e. Ditt allmänna pedagogisk-didaktiska tänkande	58	35	5	1	1
f. Ditt intresse för kollegialt samarbete	69	24	5	1	1

26. I din Läsliftsgrupp, i vilken utsträckning har Läsliftet inneburit att ni...					
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Fördjupat era pedagogisk-didaktiska samtal	70	25	3	1	1
b. Fått ett mer gemensamt yrkesspråk	50	40	8	1	1
c. Lärt er av och med varandra	80	17	2	1	1
d. Planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare	37	46	15	1	1
e. Samarbetat med skolbibliotekarie oftare än tidigare	11	25	42	21	1
f. Annat	2	1	1	5	91

27. På din skola i stort, i vilken utsträckning har Läsliftet inneburit att ni...					
	I stor utsträckning	I liten utsträckning	Inte alls	Inte aktuellt	Ej svar
a. Fördjupat era pedagogiska-didaktiska samtal om språk-, läs- och skrivutveckling	42	40	11	5	1
b. Fördjupat era allmänna pedagogisk-didaktiska samtal	37	44	12	5	1
c. Fått ett mer gemensamt yrkesspråk	36	43	15	6	1
d. Planerat undervisning tillsammans oftare än tidigare	22	49	22	6	1
e. Samarbetat med skolbibliotekarie oftare än tidigare	9	27	39	23	2
f. Annat	1	3	2	6	88

28. I vilken utsträckning uppfattar du att Läsliftet har förbättrat elevernas...					
	I hög utsträckning	I viss utsträckning	Inte alls	Vet ej/inte aktuellt	Ej svar
a. Ord/begreppsförståelse	28	55	6	9	1
b. Läsförståelse	27	55	6	9	1
c. Förmåga att kritiskt granska texter	20	54	12	13	2
d. Förmåga att kunna förstå olika texttypers form och innehåll	28	52	8	11	1
e. Förmåga att dra slutsatser	22	56	10	11	1
f. Förmåga att skriva texter	24	53	10	11	2
g. Förmåga att uttrycka sig verbalt	25	54	9	10	1
h. Annat					

